

**İLKÖĞRETİMİN II. KADEMESİNDE,
RESİM İŞ DERSİNE AYRILAN SÜRENİN,
DERSİN NİTELİĞİNE ETKİSİ**

Fatma ÖZ
(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir- 2003

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

İLKÖĞRETİMİN II. KADEMESİNDE, RESİM İŞ DERSİNE AYRILAN SÜRENİN, DERSİN NİTELİĞİNE ETKİSİ

Fatma ÖZ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ağustos 2003

Danışman: Yrd. Doç. Şemsettin EDEER

İlköğretimin II. kademesinde, resim iş dersleri, haftalık ders programında bir ders saatidir. Resim iş dersi için, ders dışı faaliyetler kapsamında egzersiz programı uygulanmakta olup bu program haftada üç ders saatidir ve zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu araştırmada; Türkiye'deki ilköğretim okullarının II. kademesinde, resim iş dersi için egzersiz programı alan öğrencilerle, egzersiz programı almayan öğrencilerin resimlerinin karşılaştırılması yoluyla, resim iş dersinin süresinin, dersin niteliğine etkisinin olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, 2001-2002 eğitim-öğretim yılında, Eskişehir ili, Vali Ali Fuat Güven İlköğretim Okulu II. kademe, 6., 7., ve 8. sınıf öğrencilerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Tarama modelindeki bu araştırmanın verileri 6. ve 7. sınıftan; 4'er adet egzersiz programı almış ve egzersiz programı almamış öğrenci resmi; 8. sınıflardan; 5'er adet egzersiz programı almış ve egzersiz programı almamış öğrenci resmi olmak üzere toplam 26 adet öğrenci resmi aracılığıyla elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde, resmin subjektif özellik taşıması nedeniyle ölçütler saptanmıştır. Bu ölçütlerin saptanmasında, alanyazında yapılmış olan çalışmalar ve sanat eğitimi alanında bilgi ve deneyim sahibi olan kişilerin önerileri gözönünde bulundurulmuş ve resimler bu ölçütlere göre değerlendirilmiştir.

ABSTRACT

THE INFLUENCE OF ART AND DESIGN LESSON'S PERIOD TO THE QUALITY OF LESSON

Fatma ÖZ

Anadolu University Institute Of Educational Sciences
Division Of Fine Arts Educational Sciences Department Of Art Teaching Program

August 2003

Adviser: Yrd. Doç. Şemsettin Edeer

In secondary schools, art and design lesson is only one lesson period in weekly lesson program. An exercise program is applied for Art and Design lesson. There are three lesson period of this study in a week and this study is not obligatory for students.

The aim of this research is to determine the influence of Art and Design lesson period to the lesson's quality by comparing pictures of the students who take an exercise program for Art and Design lesson with the pictures of the students who don't take this program in secondary schools.

The research was materialized using the data taken from the pictures of 6,7 and 8 classes students in Vali Ali Fuat Güven Primary and Secondary School in Eskişehir in 2001-2002 education period. The data of this research, which is in descriptive method, were taken from 26 pictures of the students. These materials include 4 pictures of the students who take exercise program and 4 pictures of the other students in 6 and 7 classes. Also there are 5 pictures of the students who take an exercise program and 5 pictures of the other students in class 8. Because of the subjective property of picture,

some criterias were determined in order to analyze the datas. In determination of these criterias the studies related to the subject were verified and the pictures were evaluated according to these criterias.

In the conclusion of the research it is seen that there is a relation between the period of the lesson and the quality. For this reason the quality of the lesson can be increased by increasing the period of the lesson in secondary schools.

ÖNSÖZ

Yaratmak ve üretmek insanoğlunun doğasında var olan davranışlardır. Bu davranışlar, nitelikli bir eğitim sistemi ile geliştirilerek, bireye ve yaşadığı toplumun yararına yönelik geliştirilebilir. Türkiye'nin, nitelikli insan gücüne olan ihtiyacı gün geçtikçe daha da artmaktadır. Sanat eğitiminin, bireyin davranışlarına etkisinin, Türkiye'de yıllardır göz ardı edildiği, yapılan araştırmalar ve 21. yy.'da Türk toplumunun yapısı ve davranışları ile gözlenebilmektedir. Sanat eğitimi, özellikle zorunlu eğitim çağında kişilik gelişimine etkisi ve toplumun her kesiminden bireylere ulaşılabilmesi adına, daha fazla önemsenmelidir. Bu araştırmada zorunlu eğitim sürecinde yer alan, ilköğretim II. Kademesinde nitelikli olarak verilecek resim iş derslerinin, yaratıcı kişilik gelişimine olan katkısı vurgulanmış, resim iş dersinin niteliğine, derse ayrılan sürenin etkisinin olup olmadığı araştırılmaya çalışılmıştır. Türkiye'nin ihtiyaçlarına, günümüzde uygulanan, zorunlu eğitim çağında resim iş dersleri cevap verememektedir. Bu araştırmada ele alınan problemlerin ve getirilen çözümlerin gelecekte yapılacak sanat eğitimine katkıda bulunacağı umulmaktadır.

Bu araştırmanın planlanması ve gerçekleştirilmesinde, bir çok değerli kişinin katkıları olmuştur. Öncelikle araştırmanın aşamaları boyunca bana yol gösteren, değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Şemsettin EDEER'e, değerli arkadaşlarım Nazlı KILIÇ'a ve Arş.Gr. Dilruba KÜRÜM'e teşekkür ederim.

Son olarak, her türlü manevi destek ve sabır gösteren, sevgili eşim Gürhan ÖZ'e ve ailesine, rahmetle andığım sevgili babam Necati BARUT'a, uzakta yaşasa da sürekli yanımdaymış gibi bana bu konuda destek veren sevgili annem Nimet BARUT'a, sevgili ablalarım, kardeşlerime, sonsuz teşekkür ederim.

Eskişehir, Ağustos 2003

Fatma ÖZ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
TEZ ÖZÜ	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
ÖZGEÇMİŞ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
ÇİZELGE LİSTESİ	xvi
RESİMLER LİSTESİ	xviii

BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Sanat Eğitimi	2
1.1.1. Yaratıcılık	6
1.1.1.1. Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler	12
1.1.1.2. Yaratıcılık ve Eğitim	16
1.1.2. İlköğretimde Resim İş Dersi	19
1.1.2.1. İlköğretimde Resim İş Dersinin Genel Amaç ve İlkeleri ..	21
1.1.2.2. Resim İş Dersinin içeriği ve Çocuk Resimlerinde Gelişim Basamakları	22
1.1.2.3. Resim İş Dersi Öğretim Yöntemleri	25
1.1.2.4. Resim İş Dersinde Değerlendirme	29
1.1.3. Bazı Gelişmiş Ülkelerin ve Türkiye'nin Zorunlu Eğitim Süresi ve Sanat Eğitimi Derslerinin Süreleri	32
1.1.3.1. Almanya	32
1.1.3.2. Avusturya	33
1.1.3.3. Fransa	33
1.1.3.4. Kanada	34
1.1.4. Türkiye'de Sanat Eğitiminin Gelişimi.....	35

1.1.4.1. Cumhuriyet öncesi	35
1.1.4.2. Cumhuriyet sonrası	37
1.1.4.3. Türkiye’de 1973-2002 Yılları Arasında Ortaokullarda ve İlköğretimin II. Kademesinde Resim İş Dersinin Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler	41
1.1.4.3.1. 1974- 1975 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan Ortaokul ve Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarının Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler	42
1.1.4.3.2. 1976-1977 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan Ortaokul ve Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarının Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler	47
1.1.4.3.3. 1985-1986 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler	49
1.1.4.3.4. 1987-1988 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler	50
1.1.4.3.5. 1991-1992 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler.....	52
1.1.4.3.6. 1992-1993 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler.....	54

1.1.4.3.7. 1993-1994 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler	55
1.1.4.3.8. 1997-1998 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler	56
1.1.4.3.9. 1998-1999 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler	57
1.1.4.3.10. 2001-2002 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler	59
1.1.4.4. Ders Dışı Eğitim Çalışmaları (Egzersiz Programları)	63
1.2. Problem	65
1.3. Araştırmanın Amacı	67
1.4. Önem	68
1.5. Varsayımlar	69
1.6. Sınırlılıklar	70
1.7. Tanımlar	70
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	71
3. YÖNTEM	79
3.1. Araştırmanın Modeli	79
3.2. Evren ve Örneklem	79
3.3. Verilerin Toplanması	80
3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	80

4. BULGULAR VE YORUM	84
4.1. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin değerlendirilmesi	85
4.1.1. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, yapılan çalışmanın özgünlüğü açısından değerlendirilmesi	87
4.1.1.1. Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi	87
4.1.1.2. Kopya ya da taklit biçimler içermesi	88
4.1.2. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi açısından değerlendirilmesi	90
4.1.2.1. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi	90
4.1.3. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından değerlendirilmesi	91
4.1.3.1. Araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama	92
4.1.3.2. Malzemenin imkanlarını araştırabilme	93
4.1.4. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması açısından değerlendirilmesi	95
4.1.5. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, kompozisyon açısından değerlendirilmesi	97
4.1.6. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum açısından değerlendirilmesi	98
4.1.6.1. Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kuralları	98
4.1.6.1.1. Çizgi ögesi	98
4.1.6.1.2. Doku ögesi	100
4.1.6.1.3. Leke ögesi	102

4.1.6.1.4. Ritim ögesi	103
4.1.6.1.5. Renk ögesi	104
4.1.6.1.6. Denge kuralı	105
4.1.6.1.7. Oran kuralı	108
4.1.6.1.8. Yön kuralı	111
4.2. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin değerlendirilmesi	113
4.2.1. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, yapılan çalışmanın özgünlüğü açısından değerlendirilmesi	115
4.2.1.1. Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi	115
4.2.1.2. Kopya ya da taklit biçimler içermesi	116
4.2.2. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi açısından değerlendirilmesi	117
4.2.2.1. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi	117
4.2.3. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından değerlendirilmesi	118
4.2.3.1. Araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama	119
4.2.3.2. Malzemenin imkanlarını araştırabilme	120
4.2.4. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması açısından değerlendirilmesi	121
4.2.5. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, kompozisyon açısından değerlendirilmesi	123
4.2.6. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum açısından değerlendirilmesi	125
4.2.6.1. Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kuralları	125

4.2.6.1.1. Çizgi ögesi	125
4.2.6.1.2. Doku ögesi	129
4.2.6.1.3. Leke ögesi	131
4.2.6.1.4. Ritim ögesi	132
4.2.6.1.5. Renk ögesi	133
4.2.6.1.6. Denge kuralı	135
4.2.6.1.7. Oran kuralı	137
4.2.6.1.8. Yön kuralı	140
4.3. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin değerlendirilmesi	143
4.3.1. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, yapılan çalışmanın özgünlüğü açısından değerlendirilmesi	145
4.3.1.1. Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi	145
4.3.1.2. Kopya ya da taklit biçimler içermesi	146
4.3.2. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlenme yetisi açısından değerlendirilmesi	147
4.3.2.1. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi	147
4.3.3. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından değerlendirilmesi	149
4.3.3.1. Araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama	149
4.3.3.2. Malzemenin imkanlarını araştırabilme	150
4.3.4. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması açısından değerlendirilmesi	151
4.3.5. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, kompozisyon açısından değerlendirilmesi	154

4.3.6. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum açısından değerlendirilmesi	156
4.3.6.1. Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kuralları	156
4.3.6.1.1. Çizgi ögesi	156
4.3.6.1.2. Doku ögesi	159
4.3.6.1.3. Leke ögesi	161
4.3.6.1.4. Ritim ögesi	163
4.3.6.1.5. Renk ögesi	164
4.3.6.1.6. Denge kuralı	165
4.3.6.1.7. Oran kuralı	168
4.3.6.1.8. Yön kuralı	171
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	173
5.1. Sonuçlar	173
5.2. Öneriler	175
KAYNAKÇA	177

ÇİZELGE LİSTESİ

ÇİZELGE

Sayfa

1.	Almanya Ortaokul Resim/ Müzik El-Ev işleri Dersi Süreleri Çizelgesi ..	33
2.	Avusturya İlkokul ve Temel Eğitim Okulu Resim, Resim ve Yazı Eğitimi Dersi Süreleri Çizelgesi	33
3.	Fransa İlkokul ve Kolej Artistik Eğitim Dersi Süreleri Çizelgesi	34
4.	Dublin Heights İlköğretim Okulu Görsel Sanatlar Dersinin Süreleri Çizelgesi.....	34
5.	1974- 1975 Eğitim Öğretim Yılı Ortaokul Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	43
6.	1974-1975 Öğretim Yılında, “Uygulama Ortaokulu” Niteliğinde, Bakanlıkça Seçilecek Bazı Ortaokullarda Bir Yıl Süre İle Geliştirildikten Sonra, 1975-1976 Öğretim Yılında Bütün Ortaokullarda Yürürlüğe Konulması Kararlaştırılan Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi....	44
7.	15.10.1974 Tarih Ve 439 Sayılı Karar İle; Cumartesi Günlerinin Tatil Sayılması Sebebiyle Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarında Yeniden Düzenlenen Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	46
8.	1976-1977 Eğitim Öğretim Yılı Ortaokul Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	47
9.	29.11.1976 Tarih ve 387 Sayılı Karar İle Temel Eğitim Okulu Program Taslağını Uygulayan Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarının Kademe Ders Dağıtım Çizelgesi.....	48
10.	1985-1986 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan Ders Dağıtım Çizelgesi.....	49
11.	1987-1988 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanacak Yeni Ortaokul Haftalık Ders Çizelgesi.....	50
12.	1987-1988 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanacak Yeni İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi.....	51
13.	1991-1992 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen Ortaokul Haftalık Ders Çizelgesi.....	53
14.	1992-1993 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen İlköğretim Okulu Ders Çizelgesi.....	54
15.	1993-1994 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi.....	55

16.	1997-1998 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi	56
17.	1998-1999 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi	58
18.	2001-2002 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi	59
19.	Türkiye’de 1974-2002 Yılları Arasında, Haftalık Ders Dağıtım Çizelgelerinde Yer Alan Sanat Eğitimi Derslerinin Süreleri	61

RESİMLER LİSTESİ

		<u>Sayfa</u>
Resim 1	6. sınıf, Çizgi çalışması(soyut), Egzersiz almış.....	85
Resim 2	6. sınıf, Çizgi çalışması(soyut), Egzersiz almamış.....	85
Resim 3	6. sınıf, Çizgi çalışması(somut), Egzersiz almış.....	85
Resim 4	6. sınıf, Çizgi çalışması(somut), Egzersiz almamış.....	85
Resim 5	6.sınıf, Doğadan gözlem çalışması, Egzersiz almış.....	86
Resim 6	6.sınıf, Doğadan gözlem çalışması, Egzersiz almamış	86
Resim 7	6.sınıf, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı, Egzersiz almış	86
Resim 8	6.sınıf, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı, Egzersiz almamış	86
Resim 9	7. sınıf, Çizgi çalışması(soyut), Egzersiz almış	113
Resim 10	7. sınıf, Çizgi çalışması(soyut), Egzersiz almamış	113
Resim 11	7. sınıf, Koyu, orta, açık değerlerle oluşturulmuş düzenlemeler, Egzersiz almış	113
Resim 12	7. sınıf, Koyu, orta, açık değerlerle oluşturulmuş düzenlemeler, Egzersiz almamış.....	113
Resim 13	7. sınıf, Renk bilgisi, Egzersiz almış.....	114
Resim 14	7. sınıf, Renk bilgisi, Egzersiz almış.....	114
Resim 15	7. sınıf, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı, Egzersiz almış.....	114
Resim 16	7. sınıf, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı, Egzersiz almamış.....	114
Resim 17	8. sınıf, Doğadaki Güzellikleri Gözlemleyerek Çalışmalarına Yansıtabilme, egzersiz almış.....	143
Resim 18	8. sınıf, Doğadaki Güzellikleri Gözlemleyerek Çalışmalarına Yansıtabilme, egzersiz almış.....	143
Resim 29	8. sınıf, Sınıf İçi Kompozisyon Çalışması,Egzersiz almış.....	143
Resim 20	8. sınıf, Sınıf İçi Kompozisyon Çalışması,Egzersiz almamış..	143
Resim 21	8. sınıf, Koyu, orta, açık değerler, Egzersiz almış.....	144
Resim 22	8. sınıf, Koyu, orta, açık değerler, Egzersiz almamış.....	144

Resim 23	8. sınıf, Pazar yeri, Egzersiz almış.....	144
Resim 24	8. sınıf Pazar yeri, Egzersiz almamış.....	144
Resim 25	8. sınıf, Bol figürlü çalışma, Egzersiz almış.....	144
Resim 26	8. sınıf, Bol figürlü çalışma, Egzersiz almamış.....	144

Birinci Bölüm

GİRİŞ

Eğitim, bireyin doğumundan ölümüne kadar süre gelen bir süreçtir. Bu süreçte çeşitli bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılır ve bireyin davranışlarında gözle görülebilen değişiklikler meydana gelir. Erden'in (1998, s.13) Ertürk'ten aktardığına göre, eğitim en geniş anlamıyla bireyde kendi yaşantıları yoluyla davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Davranış insanın gözlenebilen, ölçülebilen, bilinçli etkinliklerinin tümünü kapsar. Bireyin duygu, düşünce, gereksinimleri ve sorunlarını türlü araçlarla anlatabilmesi için, eğitim bir iletişim yeterliliği kazandırır. Bu iletişim yeterliliğinin kazandırılmasında sanat eğitimi önemli bir rol oynamaktadır. Sanat eğitimi, örgün eğitimde, tüm eğitim süreçlerini daha etkili kılacak güce sahiptir (San, 1977, s.1).

Sanat eğitimi bireylerin, iletişim becerilerini artıran, yaratıcılığını geliştiren, sosyal, aktif, problem çözme yeteneğine sahip olmasını sağlayan bir eğitim dalıdır. Sanat eğitimi derslerine, zorunlu eğitim sürecinde daha çok önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Türkiye'de zorunlu eğitim süresi 8 yıldır ve ilköğretim okullarını kapsar. Bu çalışmada sanat eğitimi kavramı, Resim iş dersi ile anlam bütünlüğünde kullanılmaktadır. İlköğretim okullarında Resim iş dersleri, bireylerin kişilik gelişiminde ve yaratıcılığı geliştirmede önemli bir yere sahiptir. Resim iş dersleri öğrencinin hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirir (Dikici, 2001).

Resim iş dersinin en önemli amacı yaratıcılığı geliştirmektir. Yaratıcılık, Resim iş derslerinde uygulamalar esnasında gözlenebilmekte ve geliştirilebilmektedir. Yaratıcılığın pek çok tanımı yapılmıştır. Akbaş'a (1991, s.14) göre yaratıcılık, "yeni şeyler keşfetmek, varolanı yeni biçimlerde görmek, eski biçimlere yeni biçimler vermektir".

Yaratıcılık güzel sanatları kapsadığı gibi, günlük yaşamın tüm alanlarını da kapsamaktadır. Yaratıcılık tüm bireylerde geliştirilmesi gereken bir özelliktir. İlköğretim okullarında yaratıcılığın gelişiminde önemli bir yere sahip olan Resim iş dersleri, programda 1., 2., ve 3. sınıflarda haftada 2'şer ders saati, 4., 5., 6., 7., ve 8. sınıflarda ise haftada 1 ders saati olarak yer almaktadır. Bu sürelerin Resim iş dersinin amaçlarının gerçekleştirilmesi için yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Resim iş dersine zorunlu eğitim süreci içinde daha çok zaman ayrılması, her alanda yaratıcı, üretken, problem çözme yeteneğine sahip bireylerin yetiştirilebilmesi, Resim iş dersinin öneminin algılanması ve nitelikli bir sanat eğitimi sağlanması için gereklidir.

Bu gerekliliğe dayandırılan bu araştırmada, sorunun daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıda önce sanat eğitimi ve yaratıcılık, Resim iş dersi programı, yabancı ülkelerde sanat eğitimi, Türkiye'de sanat eğitiminin gelişimi ve ders dışı eğitim faaliyetleri ile ilgili bilgiler irdelenmiştir.

1.1. Sanat Eğitimi

Sanat dallarını oluşturan, biçimler dünyasının öğrenimi, ailede başlar ve zorunlu eğitim süresince devam eder. Erken yaşta sanatsal ilgi alanları açılmış olan çocuk, ana okulundan itibaren yaşı ilerledikçe çevresindeki sanat olaylarını değerlendirmeye, eleştirmeye, estetik olanı anlamaya ve onu aramaya başlar.

San'a (1982, s.216) göre, sanat eğitimi çocuk ve ergeni bir sanatçı yapmayı amaçlamayan, çağdaşlaşma süreci içinde toplumda yetişmekte olan kuşakları her alanda yaratıcılığa yönelten bir ders içi ve ders dışı etkinlikler bütünüdür.

Sanat eğitimi insanı özgürleştiren, kişinin kendini ve dış dünyayı tanıyıp, yaratıcılığını geliştiren bir eğitim biçimidir. Sanat eğitiminin, kişiyi yaratıcı faaliyetlere yöneltmesi, estetik beğeni kazandırması, hobiler oluşturması ve bu yollarla insanları ruhsal çöküntüden kurtarabileceği düşüncesi yaygındır. Altyapısı hazırlanarak verilebilecek nitelikli bir sanat eğitimi diğer derslerdeki başarıyı da artırabilir. Okullarda Resim iş

dersinde başarı gösteren bir öğrencinin, diğer derslerinde de başarılı olduğu gözlenmektedir (Karayağmurlar, 1991, s.368).

Sanat eğitiminde, sanat yoluyla eğitim ve sanat için eğitim kavramları, sıkça kullanılan kavramlardır. San, bu kavramları şu şekilde açıklamaktadır (San, 1982, s.218-220):

Sanat yoluyla eğitim çocukta ve gençte, akıl ve aklın denetiminden çok, duylara, duygulara ve heyecanlara yer vererek, eğitim sistemlerindeki ussallaşmaya karşı çıkıp, duygusal yaşantılara ağırlık vermektir. Sanat için eğitimde ise, biraz daha somut ve gerçekçi bir yaklaşımla çağın bilim ve teknoloji çağı olduğu düşüncesiyle sanat eğitimi daha akılcı temellere oturtur. Sanat eğitimi kavramı biraz karışıklığa yol açıyorsa da, sanat eğitimi teorik ve uygulamalı çalışmaları dersler içinde düzenleyen, bilimsel yöntemlere dayandırılarak ve disiplinler arası bir anlayışla ele alındığından daha çok sanat için eğitim anlayışı içinde düşünülebilecek bir ders içi yaratıcı etkinlikler programıdır.

Bıçer'e (1993, s.255) göre sanat eğitiminin amacı, yaratıcılığı geliştirerek, her alanda üretken, çok yönlü, başarılı bireyler yetiştirmek, eğitimin her basamağında sistemli bir şekilde bireye sanat görüşü kazandırmak, sanat dallarından herhangi birine ilgi duyan veya yönelen ilgili bireyleri, çağdaş yöntemlerle eğiterek kişilikli sanatçılar yetiştirmektir. Sanat eğitimi, bir toplumdaki yaratıcı güçleri geliştirerek, sanat eserlerinin çoğalmasını sağlar. Büyük sanat eserleri iyi eğitilip yetiştirilmiş sanatçılar aracılığıyla meydana getirilir. Sanat evrensel ve uluslararası bir dildir. Ancak bu eserler o toplumun karakteristik özelliklerini de yansıtır ve o toplumun malıdır. O ülkede uygulanan eğitim düzeyi de sanat yapıtlarına yansır.

Erbil'e (1990, ss.152-153) göre sanat eğitiminde amaç, sanatın geniş halk kitlelerince kavranmasıdır. Sanat eğitimi seyircilerin bir sanat eseri karşısında hoşlanma duygusu taşıyabilmesi, evinin duvarlarını kültürlü, aydın kişi sansınlar diye süslemesi için verilen bir eğitim değildir. Sanat eseri, seyircinin kültür yapısına göre de anlamlar kazanabilmektedir. Sanat eğitimi her toplumda ve her düzeyde, eğitimde ve günlük yaşamda gerekli olan bir sanat ve eğitim etkinlikleri bütünüdür. Erken yaşlardan başlayarak sanat eğitimi alan birey, yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü geliştirip estetik bir düzeye ulaşabileceği gibi, iyiyi, doğruyu, güzeli seçme becerisi de kazanacaktır. Küçük yaştaki çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye en uygun alan, sanatsal

alanlardır. Sanat eğitimi çocuğun çevresini daha iyi algılayıp değerlendirmesini ve yalnızca bakmayı değil görmeyi, duymayı işitmeyi öğretmek için ilk aşamayı sağlar. Yaratıcılık, sanatın çok yönlü düşünce yapısında biçimlenmekte ve hayatla bütünleşmektedir.

Sanat eğitimi çocuğun yaratıcı yetisini olgunlaştıran bir süreçtir. Çocuğun merak duygusunu harekete geçirerek, keşfetmenin heyecanını yaşamayı ve böylece yaratıcılığını ortaya çıkarması için sanat eğitimi önemlidir. Sanat eğitimi ile çocuğun duyuları eğitilebilir. Çocukluk yılları doğal olarak araştırmaya ve keşfetmeye eğilim gösterilen yıllardır. Çocuk çevresini anlamaya, tanımaya çalışırken etkin bir biçimde duyu organlarını kullanır. Ancak 21. yy.'ın çocukları duyularını düşman bir çevrede yaşamaktadır. Yetişkinlerin betonlaşmış dünyasında bedensel ve ruhsal yaşam giderek kaybolmaktadır. Çocukların duyuusal algılamalarının yalnızca görme ve işitmede sınırlandığı bir tehlike ortaya çıkmaktadır. Bu çevresel etmenlerin çocuk üzerindeki yarattığı eksiklikler sanat eğitimi yoluyla giderilebilir (Dikici, 2001).

Gel (1991, s.38), sanat eğitiminin gerekliliğinin toplumda herkes tarafından kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca herkes tarafından bilinmesi gereken belli başlı ilkeleri şöyle sıralamıştır:

1. Her çocuğun yaratıcı gücü vardır. Sanat eğitimi herkes için gereklidir.
2. Sanat eğitiminde bireysel farklılıklar göz önünde tutulmalıdır.
3. Sanat eğitimi çocuğa göre olmalıdır.
4. Sanat eğitimi ustalık ve beceri kazandırmak şeklinde değil estetik duyarlılığın eğitilmesi biçiminde anlaşılmalıdır.
5. Sanat eğitimi dersleri diğer derslerin uygulama alanı olarak düşünülmemelidir.
6. Sanat eğitimi dersi iki ve üç boyutlu çalışmaları kapsmalıdır.
7. Sanat eğitimi dersi kuru ve kuramsal bilgi yerine işe ve yaratıcılığa dayandırılmalıdır.
8. Sanat eğitimi derslerinde gerekli ilgi ortamı yaratılmalıdır.
9. Çevre olanakları göz önünde tutulmalıdır.
10. Fırsat eğitimine yer verilmelidir.
11. Çocuğun yaptığı işler bütün olarak değerlendirilmeli ve sergilemeye önem verilmelidir.

Gel'in sanat eğitiminin gerekliliğine ilişkin görüşlerine göre, tüm toplumlarda sanat eğitimi daha çok önem verilmesi gereken bir eğitim dalıdır. Türkiye'de ilköğretim ve ortaöğretimde sanat eğitimi Müzik, Edebiyat ve Resim iş dersleri aracılığıyla verilmekle birlikte, özellikle bu dersler arasında yer alan Resim iş dersi, diğer sanat eğitimi derslerinin yanında özel bir önem taşımaktadır.

Gel (1990) tarafından yapılan bir araştırmada, ilkokullarda Resim dersinin, programlarda olduğu, ancak uygulamada olmadığı ortaya konmuştur. Uygulamalarda yaşanan bu sorunlarının başında ise, öğretmen yetersizliği, fizikî donanım eksikliği ve ders saatlerinin yetersizliğinin geldiği saptanmıştır Aynı araştırmada, 4., 5. sınıflarda ve ortaokullarda, öğrencilerin Resim-iş derslerinde Anadolu Liseleri sınavlarına hazırlık çalışmaları, liselerde ise üniversite sınavlarına hazırlık çalışmaları yaptıkları görülmüştür. Araştırmacının bulgularına göre, resim malzemelerinin pahalı oluşu, liselerde sanat tarihi dersinin değerlendirme sonuçlarının genel başarıyı etkilememesi ve öğrencileri Resim dersinden soğutması bunların yanında ailelerin bu derse önem vermemesi en göze çarpan problemlerdir. 1990 yılından 2003 yılına gelindiğinde, yani bu araştırmadan on üç yıl sonrasında da Resim iş derslerinde aynı problemlerin süregeldiği görülmektedir.

Gel'in araştırmasında değindiği Resim iş derslerinde yaşanan bu sorunların, özellikle ilköğretimde en kısa sürede çözümlenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Bunun gerçekleştirilmesi ise, ancak Resim iş dersinin amaçlarının ve içeriğinin anlaşılması, bir diğer deyişle Resim iş dersi programının geliştirilmesiyle olanaklıdır.

Sanat eğitimi ve buna bağlı olarak Resim iş dersi ile ilgili problemleri konu alan bir diğer araştırmada, Özsoy'a aittir. Özsoy (1998, ss.101-107), Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sanat eğitimi ve sanat öğretmeni yetiştirme yöntemlerini karşılaştırmıştır. Arizona'daki ortaokul ve liselerde projeye dayalı sanat öğretimi yöntemlerinin başarılı sonuçlar verdiğini belirtirken, Türkiye'de Resim iş derslerinin yararının anlaşamadığını söylemektedir. Ülkemizdeki Resim eğitimi programlarının geri kalmışlığından ve bu derslerin ders saatlerinin az olduğundan söz etmektedir.

Türkiye’de sanat öğretmeni yetiştirme sistemimizde bir çok eksiklikler ve yanlışlıklar olduğunu belirtmektedir.

Dikici (2001) tarafından, yapılan bir araştırmada; ortaöğretim Resim dersi genel amaçlarını öğretmen merkezli yazarak, öğretmenlerin kendilerini bu genel amaçları gerçekleştirmedeki yeterlilikleri araştırılmıştır. Bu araştırmaya göre, “Öğrencilerin yaratıcı gücünü ortaya çıkarabilme” genel amacına Resim öğretmenlerinin verdikleri cevaplar sonucu kendilerini ikinci derecede yeterli gördükleri ortaya çıkmış, ancak bu amacı % 100 gerekli bulmuşlardır. Sanat eğitimi dersi için önemi büyük olan böyle bir genel amacı gerçekleştirmede, Resim öğretmenleri kendilerini birinci derecede yeterli göremiyorlarsa, Türkiye’nin Resim-iş öğretmeni yetiştirme politikasında bir problem olduğu söylenebilir.

Ancak Resim iş öğretmeni alanında ne kadar yeterli olursa olsun, ders süresinin yetersiz oluşu öğrencilerin yaratıcı güçlerinin ortaya çıkmasına engel oluşturmaktadır. Resim iş Dersinin süresi öğrencinin derse motivasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmen ise, bu sınırlı sürede istenilen nitelikte Resim iş dersini yapamamakta ve böylece kendini alanında başarısız ve yetersiz hissetmektedir.

Nitelikli bir Resim iş dersi ile geliştirilmesi beklenen yaratıcılık özelliğinin önemi ve gerekliliğinin algılanması için aşağıda bu konu ile ilgili bilgiler verilmiştir.

1.1.1. Yaratıcılık

Türk Eğitim Sisteminin ve Resim iş dersinin en temel amacı yaratıcılığı geliştirmektir. Sanat ve yaratıcılık, eğitim ve yaratıcılık, yaratıcılık ve sanat eğitimi, birbirleriyle çok yakından ilişkilidir. Her bireyin bu eğitim sürecinden geçmesi gereklidir. Bu süreçlerden geçen birey, yaratıcılığı gelişmiş bir birey olacaktır.

Yaratıcılık gerek sanatçılar gerekse eğitim bilimciler tarafından farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

San'a göre (1979, s.177) yaratıcılık, "her bireyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde bulunabilen bir yeti, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir".

Özden'in (1998, s.45), Torrance'dan aktardığına göre yaratıcılık, "sorunlara, aksaklıklara, bilgi eksikliklerine, kayıp ögelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olmak, güçlüğü tanımlamak, güçlüğe çözüm aramak ve kestirimde bulunmak" olarak tanımlanmıştır.

Semerci'ye (2000, s.37) göre yaratıcılık, "farklı ve üretici düşünme zincirlerini kullanarak alışılmış zincirlerden kopma gücü veren, sonuçlarıyla bireyi ve başkalarını tatmin eden, fikirlerin esnek, özgün ve duyarlı olduğu bir nitelik olarak ifade edilebilir".

Akbaş'a (Akbaş, 1991, s.14) göre yaratıcılık, "yeni şeyler keşfetmek, varolanı yeni biçimlerde görmek, eski biçimlere yeni biçimler vermektir".

Yukarıda çeşitli araştırmacıların yapmış olduğu tanımlar incelendiğinde, yaratıcılığın yeni, farklı ve yararlı bir yeti olduğu ve en genel anlamda özgün buluşlar ortaya koyma becerisi olduğu söylenebilir.

Kürüm'ün (2002), Gartenhaus'tan aktardığına göre, "yaratıcılık kişiye, akıcı ve esnek düşünme yeteneği, alışılmadık ve benzersiz fikirler üretme yeteneği, düzenleyici düşünme, fikirleri genişletme, geliştirme ve süsleme yeteneği kazandırır". Bu yeteneklerin tümü yaratıcı düşünme olarak nitelendirilebilir.

Yaratıcı düşünme, bir amaç değil amaca ulaşmak için araçtır. Bir insan eski bir soruna yeni bir cevap bulduğunda ya da bir şey olmadan olabilecekleri düşündüğünde meydana gelir. Yaratıcılık, birey rüya gördüğünde ya da herhangi bir şekilde hayal kurduğunda

ortaya çıkar. Çocuklar bunu oyun oynarken, masal dinlerken, kumdan bir kale inşa ederken, resim yaparken ya da oyun hamurlarıyla oynarken yaparlar. Yetişkinler ise bunu bir kitap okurken, bir seyahat plânlarken ya da sadece banka hesaplarında birikmiş parayla ne yapacağını düşünürken yaparlar. Yaratıcılık, insan yaşamının ve insan gelişiminin tüm yönlerinin temelini oluşturur. İnsanların sahip oldukları bireysel özellikler, zekâ, kişilik ve fiziksel gelişme gibi alanlarda yaratıcılık kendini gösterir. Tüm bireysel özelliklerin gelişiminde yaratıcılık büyük önem taşır. Yaratıcılığın doğuştan geldiği, doğuştan yaratıcı olmayan insanın sonradan yaratıcı olamayacağı görüşü artık terk edilmekte ve iyi bir eğitimle herkesin yaratıcı olabileceği görüşü artık ağır basmaktadır. Yaratıcılık kavramı, güzel sanatları kapsadığı gibi, günlük yaşamın tüm alanlarını da kapsamaktadır (Dikici,2001).

Rawlinson (1995, s.21), yaratıcı düşünmenin bir rüya görmek olduğunu belirtir. O'na göre "rüya görmek, beynin çalışabilmesi için temel işlevlerdendir ve rüya görmeyen çok az insan vardır". Yaratıcılık; rüyalarda, bilinç altında ve zihinde toplanan bilginin kullanılmasıyla artar. Uykudan uyanıldığında, eğer görülen rüya hatırlanabiliyorsa, ruhun derinliklerinde keşfedilen semboller ve imajlar yakalanabilir. Bunlar yaratıcı gücü artıracak son derece değerli bilgilerdir (Dikici, 2001). Yaratıcılığın bu etkenler sonucu ortaya çıktığı gözlenirken, yaratıcılığın geliştirilmesi konusunda da bazı araştırmacıların görüşlerine göre üstün zeka rol oynamaktadır.

Üstün zeka ile yaratıcılık arasında bir paralellik olduğuna ilişkin düşünceler vardır. Özden'e göre (1997, s.108), üstün beyin gücü ve yaratıcılık arasındaki ilişkide bir eşik noktası bulunmaktadır. Yani belli bir zekâ seviyesine kadar olan çocuklar daha yaratıcı olmakta (120 IQ), ancak o zekâ düzeyi aşıldıkça zekâ ile yaratıcılık arasındaki ilişki neredeyse sıfır noktasına düşmektedir. Araştırma sonuçları yaratıcılık ve zekânın kalıtsal olduğunu desteklemektedir. Ancak her ikisinde de çevre önemli bir etmendir. Çevre olgusu yaratıcılığı zekâdan daha çok ilgilendirmektedir.

Aral (1999), Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı'na devam eden 80 öğrenci ile Özel Arı Koleji'ne devam eden 111 öğrenci olmak üzere toplam 191 öğrenci

üzerinde “Torrance’ın Yaratıcı Düşünme Testi” ve “Genel Bilgi Formu” ile bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarında ise, cinsiyetin yaratıcılık boyutlarında anlamlı bir farklılık yaratmadığı ortaya çıkmıştır. Lise ikinci sınıfa devam eden ergenlerin, yaratıcılığın; esneklik, orijinallik, akıcılık ve detaylara girme boyutlarında, lise bir ve lise üçüncü sınıfa devam eden ergenlerden daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Lise birinci sınıfta ergenlerin yeni bir ortama uyum sağlama, kendilerini anlatma gücüne olan güvenlerinin sık sık sarsılması ve imgelem güçlerinin eskisi kadar etkili olmaması yaratıcılıklarını köreltmektedir. 15-16 yaşlarında yaratıcılığın sanatsal yaratma şekli aldığı görülmüş ve lise üçüncü sınıftaki öğrencilerin ise üniversite sınavlarına hazırlanmalarının, yaratıcılıklarını olumsuz yönde etkilediği ortaya çıkmıştır (Dikici,2001). Bu çalışmada söz edilen durumun ortaya çıkmasındaki önemli etkenlerden birisinin, eğitim politikaları olduğu düşünülmektedir. Ezberci bir sistem anlayışı ile yapılan üniversite giriş sınavları gibi, ilköğretimden itibaren başlayan tüm sınavlar, çocuğu sosyal ortamlardan uzaklaştırarak, adeta bir yarış atı haline gelmelerine neden olmaktadır. Aileler ve eğitimciler bu durumu ya görmezden gelmekte ya da iyi bir şey olduğunu düşünerek gurur duymaktadırlar. Bu şekilde yaşama hazırlanan bir bireyin, okul dışında başarılı olması pek de mümkün değildir.

Dikici’ye (2001) göre, çocuk 5-6 yaşlarına kadar yaratıcılık açısından hiç de fena değildir. Çocuğun yaşı ilerledikçe şiir ezberleyecek, şiirin kaffyesini değiştirecek, şakalar, espriler yapacaktır. Ancak, 7-8 yaşlarına geldiğinde artık mantıklı ve nesnel düşünecektir. Bu yaşlarda çocuğun yaratıcılığında % 90 azalma görülmektedir.

Bir insanın yaratıcılığının geliştirilmesinde olumlu çevresel koşullar ve eğitim etkinlikleri önem taşımaktadır. Bu özelliğin her insanda gelişebilmesi için, özellikle eğitim sürecinde bu konuya özel bir önem verilmelidir. Evinde, yuvada, anaokulunda sanat eğitimi almaya başlamış çocuk, ilköğretim okullarında sınıflar ilerledikçe, çevresindeki sanatsal olguları, tüm biçimlendirmeleri, yavaş yavaş değerlendirebilir, eleştirel tavrını alır, güzeli anlamaya ve onu aramaya başlar. Çocuğun bu tutumları doğru değerlendirilirse gelecekte yaratıcı ve başarılı bir birey olabilir (San, 1983, s.140).

Yaratıcılık ayrı bir ders olarak okutulamaz, ders sırasında yapılacak uygulama ile geliştirilmesi şarttır. Okuldaki sanat eğitimi programları, öğrencinin içindeki varolan gücü şekillendirebilir. Maddeleri el ile işlemekten ve basit şekiller yaratmaktan duyulan neşe, formdan, renkten, dokudan ve duyuların diğer bütün mesajlarından alınan zevktir. Resim ve elişleri gibi uğraşlar çocuğun hayal gücünde çok etkilidir. Bunun gibi serbest konular zevke ve icat etmeye bırakılmış basit eşyalar çocukların yeni oyuncaklar yapmalarını kolaylaştıracağından hayal gücünün işlemlerini sağlar. Çocuklar resim yaparken nesnelere olduğu gibi görmek isterler ve bu teşebbüsleri onların cesaretini kırabilir. Öğretmenlerin öğrencilere sanat stillerinden söz ederek, sanatın duygu ve düşünce ürünü olduğunu öğretmeleri gerekir. Resim iş derslerinde yapılacak resim ve elişleri gibi çalışmaların, sağlıklı uygulamalar şeklinde gerçekleştirilmesi ile öğrencilerin hayal gücü ve bunun yanında, yaratıcılıkları da geliştirilebilir (Dikici, 2001).

Resim iş derslerinde geliştirilebilecek olan yaratıcılık özelliğinin, var olan uygulamalarla geliştirilebilmesinde bilinçsiz uygulamaların yol açtığı sorunlar görülmektedir.

Bu sorunlardan biri, çocukların okullarda Resim eğitimi verilirken mantıksal düşünmeye ve sol beyin alışkanlıklarına yönlendirilmesidir. Halbuki çocuk sağ beynini kullanarak yaratıcı düşünmeye yönlendirilmeli, çocukta mevcut sınırların ötesine geçme arzusu uyandırılmalı, ruhun derinliklerinden ve kalpten gelen duygulara göre resim yapması sağlanmalıdır (Dikici, 2001).

Çocuğun sağ beynini kullanarak yaratıcı düşünmeye yönlendirilebilmesi için, ders sırasında yapılacak uygulamalı çalışmalar son derece özgür bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Dikici'ye (2001) göre, Sanat Eğitiminin en önemli ögesi; yaratıcılıktır. Bu açıdan plastik sanatlar eğitimi verilirken, yaratmanın hürriyetini sınırlayacak engellemelerden kaçınmak gerekir.

Bu olumsuzlukların giderilmesinde sınıf ortamında yaratıcılık büyük önem taşır. Sınıfta bol miktarda araç ve gereçle ve özgür bir ortamda çalışma imkanı bulan öğrencilerin, daha üretken olduğu, bazı araştırma ve gözlemler üretkenliğin her zaman bir niteliğe olanak vermese bile çoğu kez yaratıcılığa giden yolu açtığını göstermiştir. Öğrenci bol miktarda malzeme ve özgür bir ortamda, araç ve gereçlerin farklı özelliklerini deneme-yanılma yoluyla keşfederek çalışmalarına aktarabilir. Yaratıcılık bu yönüyle bir süreçler bütünüdür. İlköğretimde her sınıfta sağlanabilecek bu ortamlar, öğrencilerin üretken olmalarını ve öğrencinin yaratmasına temel olacak bir birikimin oluşmasını sağlayabilir. İlköğretim II. kademe Resim iş derslerinde yaşanan en büyük sıkıntılardan biri, bir ders saatinde öğrencinin üretkenliğinin ve yaratma özgürlüğünün sağlanamayışdır.

Kırıçoğlu'na (2002, s.178) göre okullarda sanatta öğretimin yer aldığı ve öğretmeyle yaratıcılığın birlikte geliştiği durumlar, üretkenliğin yaratıcılığa giden yolu açmasıdır. Yaratmaya temel olacak birikim olmadan öğrenciden yaratıcı davranış beklenemez. Kırıçoğlu, üretkenliğin yaratıcılığa yol açabilmesi için sınıf ortamında dikkat edilmesi gereken durumları aşağıdaki gibi belirtmiştir:

1. Sınıf ortamında sanat eğitiminde süreç de sonuç da eşit önemde ele alınmalıdır. Süreç olmadan sonuç olmaz, sonuca yönelmeden sürecin anlamı kalmaz.
2. Araç, gereç seçimi, gerecin sınırlılıklarının ve olanaklarının öğrenilmesi, imge zenginleştirme, algı ve kavram elde etme ve anlatım yaratıcı sanatsal davranışın ön koşuludur.
3. Yaratıcı davranışta teknik bilgi ve beceriler hiç aksamadan öğrenilmelidir. Yoksa sonuç kesintiye uğrar.
4. Okul düzeyinde üretkenlik ve özgünlük biri ötekinin tamamlayan iki davranıştır. Üretkenlik ancak öğrenme ile pekiştirilirse anlamlı olur. Yoksa tek düze çokluk yaratıcılıkta her zaman niteliği vermez.

Okullarda sınıf ya da atölyelerde, öğrencilerin kendilerini, rahatça ifade edebildikleri bir Resim iş dersi ortamı oluşturulması, derslerde, hayal gücünün kullanımına yönelik konular işlenmesine, öğrenciler hayal etmeye ve düşünmeye yönlendirilmesine imkan verebilir. Öğrencilerin bellek, algılama ve yaratıcılık yetilerinin eğitilmesine önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Öğrencilere bol miktarlarda malzemeler verilerek

üretkenliğe teşvik edilmeli ve bu esnada verilecek bilgilerle öğrenmeleri sağlanarak yaratıcı güçleri harekete geçirilmelidir.

Resim iş dersleri, çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlanmasıyla ve çocuğun yapısına, özelliklerine uygun bir eğitim ortamıyla, onun doğuştan getirdiği keşfetme merakını ve yaratıcılığını, geliştirerek bireyleri daha başarılı kılabilir. Eğitim programlarının, bireyin yaratıcılığını ortaya çıkaracak ve geliştirecek tarzda olması gerektiği düşünülmektedir. Ancak yaratıcılığın gelişimini engelleyecek bir takım etmenler bulunmaktadır. Aşağıdaki bölümde bu etmenlere değinilmiştir.

1.1.1.1. Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler

Okulda ve okul dışında yaratıcılık gelişiminin desteklenmesi her zaman ideal olmalıdır ancak yaratıcılığı engelleyen bir takım etmenler bulunmaktadır. Bunlar, duygusal engeller, kültürel engeller, öğrenilmiş engeller, algılama engelleri ve yüklü program engelleridir.

- Duygusal engeller: Yaratıcılığı engelleyen etmenlerden biri olan duygusal engeller incelendiğinde; bu engeller arasında utangaçlık, aptal yerine koyulma korkusu, yanlış yapma korkusu, belirsizliklere karşı hoşgörü yetersizliği ve aşırı özeleştirme vb. etmenler yer almaktadır. İlköğretim II. Kademe öğrencisinin ergenlik ve gelişim döneminde oluşu, Resim iş derslerinde ve diğer tüm derslerde öğrenci davranışlarının aşırı eleştirilmesi, duygusal engellere yol açmaktadır. Öğrenciye Resim iş derslerinde özgür bir ortam sağlanmalı, öğrencinin atak, kendine güveni olan ve hoşgörülü bireyler olması yönünde yardımcı olunmalıdır. Öğrencinin cesaretini kırarak davranışlardan kaçınılmalıdır. Resim iş dersinde yapılacak çalışmalarla, öğrenciye başarıya duygusu, deneme ve yaratma cesareti, merak ve güven duygusu aşılmalıdır. Ancak Resim iş derslerinin süresinin kısıtlılığı tüm bu davranışların kazandırılmasını engellemektedir (Dikici, 2001).

- Kültürel engeller: Toplumsal değerler bir kültürden diğerine değişmektedir. Bazıları yaratıcılığı desteklediği gibi bazıları da engellemektedir. Hayal etmenin boşa harcanan zaman olarak kabul edilmesi, bir çok oyunun sadece çocuklar için olduğunun düşünülmesi, kültürel engellere örnek olabilir. Çeşitli kültürler içinde barındırdıkları bireyleri, kimi konularda yaratıcılığa özendirirken kimi konularda da aynı şeyi yapmazlar. Amerika Birleşik Devletleri'nde bilim ve sorun çözümü özendirilirken, politik ve sosyo-ekonomik konularda bu özendirmeye rastlanamaz. Arap kültüründe ise teknik konularda yaratıcılığa izin verilirken, dini konularda izin verilmez. Diğer yandan, kimi kültürler uyum ve yapıya önem verirken, kimileri de yeniliği özendirmektedir (Sungur, 1997, s.179).

Sungur'un (1997, s.179) Torrance'dan aktardığına göre, 1964 yılında Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Porto-Riko, Türkiye ve Yunanistan'da yaptığı araştırmada, 9-11 yaşlarındaki çocuklarda iraksak düşünmeye karşı algılanmış baskıyı incelemiştir. Torrance bu araştırmasında; çocuklardan, alışılmamış karakterlere ilişkin hayvan hikâyeleri üretmelerini istemiştir. Çocukların ürettikleri bu öykülerin içeriği analiz edildiğinde; asıl baskı tipinin kendisi, ailesi, arkadaşı ve toplum olduğu ortaya çıkmıştır. Baskı türü olarak öğüt verme, alay etme, uzaklaşmayı gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Baskı sonucu ise, uyum ya da direnme tepkisi ile cevaplanmıştır.

Türkiye'de eğitim alanına bakıldığında toplumsal bakış açısının geleneklerle şekillendiği ve bunun yaratıcılığa büyük engeller teşkil ettiği düşünülmektedir. Türkiye'de yaratıcılığın gelişimini sağlayabilecek olan Resim iş derslerinin öneminin algılanamamış, geçmişte ve 21. yy.'da bazı kesimlerin İslam dininin yanlış algılanması nedeniyle sanata ve eğitim sisteminde yer alan sanat derslerine, özellikle öğrencilerin yaratıcılık

gelişiminde büyük önem taşıyan Resim iş derslerine günah diyerek, olumsuz yaklaşımlar göstermişlerdir. Pek çok veli ve yönetici diğer derslere daha çok önem vermiş, öğrencinin de derse olan ilgisi bu nedenlerle azalmıştır. Resim iş dersleri hem öğrenciye hem de velilere maddi bir yük gibi görünmektedir. Eğitim politikaları da bu görüşü pekiştirmektedir. İlköğretim II. Kademesinde, yalnızca haftada bir ders saati olan Resim iş dersi, amaçlarına da ulaşamadığından tam anlamıyla bir zaman kaybı olarak görülür hale gelmiştir. Öğretmenlerin tutumları da bunu destekleyen bir etmendir. Çevrenin bu etkileri öğrencinin derse ilgisini azalttığından yaratıcılığın gelişimi, okulda oldukça güç hale gelmiştir. Resim iş dersinin gerekliliği konusunda toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Resim dersine ayrılan süre ile yaratıcılığın gelişimi doğrudan ilişkilidir. Toplumda “eğer bir dersin süresi uzunsa önemli, kısa ise önemsizdir” fikri yaygındır. Bu da Resim iş dersini, onların gözünde önemsiz duruma düşürmektedir. Bunlara bir de resim yapmanın yetenek olduğu düşüncesi eklenince, Resim iş dersi zaman kaybı haline gelmiştir. Bu alanda bilgi sahibi olan kişilerin bile “resim yapmak yetenek ister” fikrini savunduğunu göz önünde bulundurursak, toplumun bu bakışının son derece normal olduğu görülür. Öncelikle dersin amacı anlaşılmalı, kişinin yaşamda başarısına etkisi fark edilmelidir. Bunun fark edilebilmesi içinse özellikle ilköğretimin II. kademesinde nitelikli bir sanat eğitimi şarttır. Küçük yaşlardan itibaren kişiler bunun bilincine varmalıdır. İster mimar, mühendis, hukukçu, öğretim üyesi, öğretmen gibi farklı alanda meslek grupları olsun ister çiftçi, işçi gibi fazla öğrenim görmemiş kişiler olsun bu konuda ortak bir düşünce yapısına sahip olmaları için zorunlu eğitim çağında Resim iş dersinin önemi kavratılmalı, amaçlarının hayati önemini algılamaları sağlanmalıdır. Ancak bunu sağlamak için, haftada bir ders saatinin yeterli olmadığı düşünülmektedir (Dikici, 2001).

- Öğrenilen engeller: Öğrenilen engeller, eşyaların kullanımı (fonksiyonel kalıplaşma), anlamların verilmesi, ihtimallerin beklenilmesi ve

kutsallaşmış tabularla ilgili gelenek engellerini kapsamaktadır. Resim iş derslerinde öğrenci farklı malzemeleri ve bu malzemelerin imkanlarını tanır. Onlarla oynayarak malzemelerin alabileceği farklı şekilleri algılar. Bu deneyim öğrencilerin daha esnek bir düşünce yapısına sahip olmasını sağlar. Eşyaların kullanımında da bu esnek düşünce yapısıyla farklı değerlendirmeler yapabilirler. Eşyaların çevrelerinde öğrendikleri işlevlerine takılıp kalmazlar (Dikici, 2001).

- Algılama engelleri: Problemlerin çokluğu önemli olan öğeleri tanımada başarısızlığa yol açabilir. Resim iş dersi, öğrencinin algılama gücünü ve problem çözme yeteneğini geliştirir. Resim iş dersinin süresinin, algılama gücünün ve problem çözme yeteneğinin geliştirilmesini engellediği düşünülmektedir (Dikici, 2001).
- Yüklü program engelleri: Kalıplaşmış konular yığını olan ve belli süre içinde tamamlanılması gereken eğitim programları da yaratıcılığa engel olabilmektedir. Türkiye’de pek çok okul, atölye ve donanım bakımından yetersizdir. Çoğu okul yöneticileri, gerekliliğine inanmadıklarından, Resim iş dersi ile ilgili konulara duyarsızdır. Pek çok okulda Resim iş dersine, bu alanda eğitim almış branş öğretmenleri yerine, farklı branşlardan öğretmenler girmektedir. Ders süresinin, istenilen davranışların kazandırılmasına, objektif değerlendirmelere, yaratıcılığın geliştirilmesi için şart olan özgür bir sınıf ortamının sağlanmasına, öğrencilerin bir takım becerileri kazanmasına imkan vermediği gözlenmektedir (Dikici, 2001).

Başka araştırmacılara göre, sınıf ortamında yaratıcılığı engelleyen başka etmenlerde vardır. Kırıçoğlu’na (2002, s.180) göre, sınıf ortamında yaratıcılığı engelleyen etmenler şunlardır;

- 1.Çocuğun ilgi ve istek duymadığı konu ve gereçlerle çalışmaya zorlanması; bu her zaman engelleyici bir neden sayılmamalıdır. Çünkü yaratıcılık öğretimin sürekliliğini engelleyecek boyutta her şeyin çocuğun isteğine bırakıldığı zaman da engellenir. Öğretmen her iki durumu da bilerek bireysel gereksinimleri dikkatle izlemeli ve ona göre bir tavır ortaya koymalıdır.
- 2.Öğrenci her konuda bilgilendirilmeden çalışmaya geçilmesi; burada teknikten sanatsallığa kadar her konuda öğrencinin bilgilendirilmesi yer alır. En yalın biçimde fırçayı nasıl kullanacağını, boyayı nasıl süreceğini, renklerin yan yana gelişlerindeki etkileşimi bilmeyen öğrenciden yaratıcı ürün vermesi beklenemez.
- 3.Öğrencinin yaratıcılığa temel olan kaynaklardan yoksun oluşu; görmek yaratmanın ilk koşuludur. Estetik zenginlikten yoksun, kültür kaynakları sınırlı bir çevreden gelen çocuk ile daha varlıklı çevreden gelen çocukların yaratıcılık düzeylerinde farklılıklar görülmektedir.
- 4.Araç,gereç ve çalışma ortamının yetersizliği; yaratıcılığı engellemektedir.
- 5.Sınıf kalabalığı, mekanın darlığı, öğretmenin her öğrenciye yeterli ilgiyi gösterememesi yaratıcılığı engellemektedir.
- 6.Çalışma süresinin sınırlılığı ve azlığı, öğrencinin özgür çalışmasına imkan vermediğinden, yaratıcılığı engellemektedir.
- 7.Çevredeki kültür kaynaklarından yeterince yararlanma fırsatının çocuğa verilmemesi (müze, galeri), yaratıcılığı engellemektedir.

Tüm bu etmenler özellikle ilköğretim II. kademedede görülmekte ve öğrencilerin yaratıcılığını engellemektedir. Bu sorunların en kısa zamanda giderilmesi Türkiye'nin yaratıcı bir eğitim sistemine ulaşılabilmesi açısından son derece önemlidir. Yaratıcılık ve eğitim arasında sıkı bir bağ vardır. Bu bağın yeterince algılanması sorunların en kısa sürede çözümlenmesinde etkili olacaktır.

1.1.1.2. Yaratıcılık ve Eğitim

Eğitim, bireyde istendik davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. İnsanın, kişilik gelişiminde, ait olduğu toplumsal gruba uyumunun sağlanmasında sanat eğitimi, yada estetik eğitimin zorunlu olduğu düşünülmektedir. Yaratıcılık sanatın ve sanat eğitiminin ayrı ve özel bir bölümü değildir. Yaratıcı yeti, insan yaşamının ve insan gelişiminin tüm yönlerinin temelini meydana getirir.

Sungur'a (1997, ss.181-182) göre, "eğitim düzeyi arttıkça, yaratıcılık düzeyi de artmaktadır. Ancak daha sonra ilerideki bir formal eğitim, bireyin yaratıcılık açısından başarı çizgisini düşürebilmektedir. Bu dönüm noktası orta öğretim ve lise sırasında gözlenmektedir. Okul; aklın ve mantığın egemenliğini güçlendirerek

bilinmezi, özgün olanı ayıklamaktadır. Yeni, rahatsız edici, saçma olanı eleyerek düşüncenin kısırlaşmasına yol açmaktadır”. Bu durum “Eğitim programları ve eğitim araçları ile pekiştirerek sol beyni koşullayan bir aygıtı dönüştürmektedir”. Sungur’a (1997, s.179) göre fazla eğitilmiş insanlar daha az yaratıcı olurlar. Çünkü yaşamları boyunca yanılma ve başarısızlığın tehlikelerini öğrenirler. Araştırma ve yaratıcılıkta yüzlerce kez yanılma ve bir kez başarı vardır.

Çocuğun yaratıcı düşüncüyü üretebilmesi için dış uyarılara açık ve alıcı, olmakla birlikte duygu, istek, hayal gücü ve iç tepkilerinin de bilincinde olması gerekir. Kuşkusuz, algıların bilincine varan çocuk, bunları çok çeşitli biçimde yansıtmakta ve dile getirmekte güçlük çekmez (Dikici, 2001).

Rawlinson’a göre (1995, s.13), istisnasız her insanda yaratıcılık yeteneği vardır. Küçük yaşta çocukların kendi başlarına veya arkadaşları ile oynadıkları oyunlar incelendiği zaman yaratıcılık yetenekleri görülebilir. Fakat çocuk büyüdükçe yaratıcı yetenekleri dışarıdan etkilerle başka yeteneklerin altında örtülü kalmaya başlar. Okul yaşantısı, eğitime yönelik rutin davranışlar gerektirdiğinden yaratıcılık yeteneğini baskı altına almaktadır.

Dikici’nin (2001) Ataman’dan (1995) aktardığına göre, yaratıcılığın gelişmesindeki en kritik yaş dilimi 5-6 yaş arasındır. Okula başlama ile otoriteyi, kuralları tanımaya başladığı dönemde yaratıcılık duraklamaktadır. 8-10 yaş arası çete dönemidir. Çete üyelerince benimsenmek için yaratıcı yanlarını göstermemeyi gerektiren faaliyetler ön plâna çıkar. 13-15 yaş ergenliğe giriş dönemidir. Karşı cins tarafından benimsenme arzusu yaratıcılığı olumsuz yönde etkilemektedir. 17-19 yaş meslek seçimi, üniversiteye giriş dönemi yaratıcılığı geriletken bir başka nedendir. Ataman’ın aynı araştırmada belirttiğine göre, 3-5 yaş olan okulöncesi dönemin çocuğun ilk kez yaratıcı öğeler ortaya koyduğu dönemdir.

21.yy.’da, çoğu az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim sistemlerine yapılan en ağır eleştiri yaratıcılıktan yoksun olmasıdır. Özellikle eğitim fırsat eşitliğinin geçerli

olduğu tüm toplumlarda, herkese aynı eğitim imkânı sağlamak olarak algılandığı için, merkeziyetçi, tek tip ders kitabı ve ezbere dayalı eğitimle yaratıcılık dikkate alınmamaktadır. Türkiye geliştirmekte olan bir ülkedir. Yaratıcılığın ön planda olduğu bir eğitim sistemine ihtiyacı vardır. Zorunlu eğitim çağında, Resim iş derslerinin bu ihtiyacın giderilmesinde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Buna rağmen amaçlarına ulaşılması için gerekli ortam, araç-gereç ve zaman dilimi sağlanmamıştır.

Özer'e (1991, s.50) göre, yaratıcılık, insan hayatının her alanında uygulanabilecek bir yetidir. İş dünyası da elemanlarının yaratıcılığını geliştiren çalışmalara yönelmiştir. Yaratıcı gençler yetiştirebilmek için, eğitimcilerin, öğrencilerin zihin sınırlarını zorlayabilecek sınıf ortamları yaratmaları gerekmektedir. Öğretmenin yalnızca doğru cevap beklediğine inandırılmış, yargılarına ve düşüncelerine güüneceğine inanan öğrencinin yaratıcı olmasına imkân yoktur. Türkiye'de yaratıcılığı geliştiren sınıf ortamlarının oluşturulamadığı gözlenmektedir. İlköğretim çağında, pek çok öğrenci, söz hakkı istedikten sonra yanlış cevap verdiklerinde, öğretmenlerinin takındığı katı tutumlardan dolayı derste bir daha söz hakkı istemeye cesaret edememektedir.

Yaratıcı insanlar akıcı, esnek ve orijinal düşünürler. Fikirlerine özenirler, risk almaya gönüllüdürler, karmaşıklığı severler, meraklı ve hayalci kişilerdir. Bu özelliklerin tümü düşünme hünerlerine bağlıdır. Akıcı ve esnek düşünme yeteneği gösteren bir çocuk bir noktadan diğerine sıçrayarak bir çok şeyi düşünür. Merak eden ve hayal kuran kişiler, Türkiye' genellikle takdir görmezler. Var olanı tekrarlamak ve en iyi şekilde yapmak daha çok beğeni toplar. Bunun nedeni yaratıcılığın öneminin kavranamamasıdır. Aileler genellikle çocuklarının hayal kurmasını ve hata yapmasını engellemek ister. Oysa, Aileler ve öğretmenler, çocuklara hata yapma özgürlüğü vererek ve onların fikirlerine saygı duyarak çocuklara yaratıcı düşünmeyi öğretebilirler. Bir problemi yaratıcı bir biçimde çözmek için çocukların genel bazı çözümleri değişik ve çeşitli perspektiflerden görebilmeleri gerekir (Dikici, 2001).

Eğitim ortamı içerisinde öğrenci kendini özgür hissetmeli, düşüncelerini rahatça ifade edebilmelidir. Öğretmen mantığa ters düşen fikirlerin de destekçisi olmalıdır. Yeni

düşünce üretmeye engel olan kültürel normların etkisini azaltıcı etkinliklerde bulunmalıdır (Özden,1997, ss.119-120).

Eğitim ortamları bireyin yaratıcı davranışlarını geliştirecek şekilde düzenlenmelidir. Öğrencinin problemin farkına varmasına, onu anlayıp sınırlamasına, denenceler kurmasına ve diğer kişilerle birlikte çalışmasına imkân verecek bir eğitim ortamı olmalıdır. Öğrencinin yeni düşünceler, yeni kurallar, yeni sistemler üretmesini engelleyecek kültürel değişkenler ortadan kaldırılmalıdır. Öğrenciler eğitim ortamı içerisinde sürekli desteklenip cesaretlendirilmelidir. Çünkü yaratıcılık; bilişsel, duyuşsal ve devinsel bir kültürel etkinlik sonucu ortaya çıkabilir. Korku ve ceza yaratıcılığı engellemektedir. Öğrenciler zaman zaman ödüllendirilmelidir (Sönmez, 1995, ss.148-153).

Resim iş dersleri, yaratıcılığın gelişmesindeki payı ile büyük bir öneme sahiptir. Resim iş derslerine günümüzde giderek daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu dersin gerekliliği, tartışılmaz bir gerçek haline gelmektedir. Ancak uygulamada bu derse ayrılan sürelerin yetersiz oluşunun, yaratıcılığın geliştirilmesine engel teşkil ettiği düşünülmektedir. Resim iş dersine, ilköğretim çağında daha çok zaman ayrılmasının, duyuşların eğitilmesi ve yaratıcılığın geliştirilmesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

1.1.2. İlköğretimde Resim İş Dersi

Dikici'nin (Dikici, 2001) Etike'den (1987) aktardığına göre, uygulamalı sanatlar resimle beslenir. "Resim tüm sanatların dili ve yazısıdır". Resim belli meslek kişiliklerinin oluşmasına da etki etmektedir. Örneğin, mimarlık, terzilik, ayakkabıcılık, dokumacılık gibi sanatlar yeterli resim tekniği olmadıkça başarılı olamaz. Çocuk ne görür ne düşünürse onun resmini yapar. Çocuk için resim bir oyundur. Çocuğun zihinsel ve ruhsal gelişiminde son derece önemlidir. "Resim dersinin temel amacı bireylere estetik kişilik yapısı kazandırarak, toplumun yapıcı, yaratıcı, üretken üyeleri hâline getirmektir. Resim dersinde, iki boyutlu çalışmaların yanında üç boyutlu çalışmalar da yer

almaktadır. Bu nedenle, plâstik sanatları da kapsayan bir ders olması gerekir. Müfredat programları bu içeriğe göre hazırlandığı hâlde “Resim” adı içeriğe ters düşmektedir”.

San’ın (1991, s.261) Götz’den aktardığına göre:

- 1) Resim dersi her okulun ana derslerindedir.
- 2) Her öğrenci, doğayı ve kendi çevresindeki nesnelere biçim ve renkleriyle kendi başına gözlemlemeyi ve gözlemlerini yalın, açık seçik ortaya koymayı (çizerek, resmederek) öğrenmelidir.
- 3) Her öğretmen resim çizebilmeli ve geliştirmiş olduğu sanat görüşü yanında, güçlü sanatsal ilgileri de bulunmalıdır.

Pek çok sanat eğitimci Götz’ün bu düşüncelerini desteklemektedir. Bu düşüncelerin tüm toplum tarafından benimsenmesinin, sanat eğitiminin gelişimine büyük katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Resim iş dersleri ilköğretim okullarında sanatsal anlatım ve beceriyi geliştiren teknik bir derstir. Çocuk Resim iş dersi aracılığıyla duygu, düşünce ve yaşantılarını çizgi, biçim ve renklerle anlatma olanağı bulur. Çocuk bu derste yaparak yaşayarak öğrenir. Böylelikle duygu, düşünce ve hayalleri ile kişiliğini geliştirerek yapıcı, yaratıcı bir birey olma yolunda ilk adımlarını atmış olur. Bu ders çocuğun yeteneklerini geliştirir. Bir ifade aracı olarak Resim iş dersi, çocukların kendilerini ifade etmelerini sağlar. Bu yolla öğretmen çocukları daha iyi tanıyabilir (Sezer, 2001, s.3).

Resim yapan çocuk, bir eşyayı, bir olayı veya düşünceyi kağıt üzerinde çizgi veya renkle canlandırmaktan hoşlanır. Resim iş dersinde bu ilginin alışkanlığa dönüştürülmesi gerekir. Ayrıca üç boyutlu çalışmalarla, çocukların estetik duyguları geliştirilebilir. Duygu ve düşüncelerini resimle ifade eden çocuk istekle çalışarak, ilginç bulduğu konuların resmini yapmak ister. Çevresindeki varlık ve olayları tanımaya ve anlamaya başlar. Gördüklerini ve hayalinde canlandırdıklarını resmeden çocuğun gözlem gücüde artar. Çocuk resim yaparken, çözümlenme-karşılaştırma-eleştirme yeteneklerini geliştirerek, kendine güven duygusu kazanır (Sezer, 2001, s.4).

Resim dersinin en önemli işlevleri olan; yaratıcı düşünebilme, düşündüğünü çeşitli yöntem ve tekniklerle, estetik bir bütünlük içinde görselleştirebilme, ürün, olay ve olguları estetik, eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme, davranışları ile öğrencilerin estetik kişilikleri geliştirilebilir (Sezer, 2001, s.4).

İlköğretimde Resim iş dersleri öğrencilerin gelişimi açısından son derece önemlidir. Resim iş öğretmenleri, Resim iş dersinin genel amaçlarını, içeriğini, öğretim yöntemlerini ve değerlendirme ölçütlerini çok iyi bilmeli ve özümlemelidir.

1.1.2.1. İlköğretimde Resim İş Dersinin Genel Amaçları ve İlkeleri

İlköğretim Resim iş dersinin genel amaçları Türk Milli Eğitim Siteminin genel amaçları doğrultusunda belirlenmiştir. İlköğretim Resim-iş eğitimi dersinin genel amaçları şu şekilde ifade edilmiştir (MEB., 1992, s.1):

- Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırabilme,
- Sanatı görsel bir iletişim formu olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlilik kazanmaları için öğrencilerin görsel okur yazarlığını sağlayabilme,
- Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme,
- Her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme,
- Düşüncelerini geliştirebilmek ve sanat eserlerini üretebilmek amacıyla bireysel anlayış ve teknik yeteneklerini geliştirebilme,
- Estetik duyguların geliştirilmesi yoluyla, sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlayabilme,
- Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme,
- Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme,
- Sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme,
- Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkan tanıyabilme,
- Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak içinde yaşadıkları kültüre katkılarına sağlayabilme,
- Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk ve işbirliği, dayanışma anlayışını; birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duygu ve davranışları geliştirebilme,
- Sanatın özgünlük olduğunu ve hayata olan katkısını kavrayabilme,
- Sanatsal yaratma hazzını duymasını ve sanatçıyı taktir etmesini sağlayabilme,
- Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme,
- Tasarıma yönelik hayal gücünü geliştirebilme,
- Tarihi ören yerlerini, anıtları, müzeleri , sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiat varlıklarına sahip çıkabilme.

Resim iş dersinin genel amaçlarına ulaşılmasının bireye, sosyal gelişim, tasarıma yönelik hayal gücünün gelişimi, yaratıcı kişilik gelişimi, kültürel gelişim, kendini ifade etme özelliğinin kazanılmasıyla ruhsal sağlık ve gelişim, estetik kişilik gelişimi vb. gibi pek çok açıdan katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de bir çok okulda, Resim iş dersinin gerektirdiği uygulama ortamlarının bulunmayışı, atölye ve malzeme eksikliği ve ders süresinin yeterli olmayışı gibi olumsuzlukların, Resim iş dersinin amaçlarına ulaşılmasını engellediği gözlenmektedir. Okulların yeterli donanıma sahip olamaması ya da var olan donanımları kullanacak yeterlilikte kişilerin mevcut olmaması gibi nedenler de bu amaçlara ulaşılmasını engelleyebilmektedir.

İlköğretimde uygulanacak Resim iş dersinin genel amaçlarına ulaşılabilmesi için bir takım ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekir. Bu ilkeler şunlardır (MEB., 1992, ss.7-9):

- a. Her çocuğun yaratıcı olduğu unutulmamalıdır.
- b. Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutulmalıdır.
- c. Uygulamalar sırasında iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilmelidir.
- d. Resim iş dersi diğer derslerin sürekli uygulama alanı olarak düşünülmemelidir.
- e. Dersler ilginç duruma getirilmelidir.
- f. Zararlı etkenlerden kaçınılmalıdır.
- g. Resim iş dersi çocuğa göre olmalıdır.
- h. Teorik bilgiler çalışmalar sırasında verilmelidir. Derslerde, kuru bilgiler vermekten kaçınılmalı, dersler sıkıcı olmaktan kurtarılmalıdır. Gerekli teorik bilgiler tanımlamalar biçiminde değil, yer geldikçe uygulamalar sırasında sezdirilmelidir.

Resim iş dersinin içeriği, bu genel amaçlar ve ilkeler doğrultusunda belirlenmiştir.

1.1.2.2. Resim İş Dersinin içeriği ve Çocuk Resimlerinde Gelişim Basamakları

İnsanın yaratıcı güçlerini ortaya çıkarılması ve estetik eğitiminin uygulama alanlarından biri olan Resim iş dersi genel eğitimin bütünü içerisinde düşünülmeyle beraber, kendine özgü yasaları ve yöntemleri olan bir alandır. Resim iş dersi belirlenen genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda öğrencilere; algılama, düşünme ve bedensel eylemlerinin de katıldığı süreç içerisinde kendilerini ifade imkanı verir. Bu nedenle Resim iş dersi sadece boş zamanların iyi değerlendirilmesi gibi süsleyici bir etkinlik değildir. Resim iş dersleri sadece sanat eğitimi vermekle kalmaz, çocukların gelişimine de yardımcı olur. Sanat yoluyla insanlar kişisel bütünlüğe kavuşurlar ve dolayısıyla toplumsal bütünlük

sağlanmış olur. Amaca uygun bir Resim iş dersinin uygulanabilmesi için çocuğun gelişim süreçlerini de bilmek gerekir. Her sağlıklı çocuk aynı gelişim basamaklarından geçer. Ancak gelişim hızları birbirlerinden farklı olabilir. Çocukta başlıca gelişim basamakları şunlardır (MEB, 1992, ss.7-10):

a. Karalama basamağı; 1,5-2 yaşlarındaki hareket ihtiyacını karşılamak için çocuk amaçsız bir şekilde karalamalar yapar aynı zamanda bu çocuğun yeni konuşmaya başladığı döneme rastlar. Çocuğun yapı ve çizgi ile ilgili deneyim kazanması, parmak kaslarının gelişmesi, zihni ve algısal olgunlaşmasını tamamlayabilmesi için büyük önem taşır. 3,5-4 yaşlarına kadar süren bu dönemde, yetişkinlerin çocuğa gerekli anlayışı göstermesi ve yeterli çalışma ortamı hazırlamasının sayısız yararları vardır. Çünkü çocuk karalama basamağının sonlarına doğru, çevresindeki nesnelere yapı özelliklerini keşfederek tanımaya ve çizgilerle anlatmaya çalışır. Yani nesneyi ve nesnenin rengiyle olan ilişkilerini kavramaya başlar (MEB, 1992, s.9).

b. Akılcı gerçeklik basamağı; 4-11 yaşlarındaki çocuk, yetişkinlerin şaşkınlıkla karşılayabileceği şekilde, yüreklilik ve inançla resim yapar. Resimleri anlatımcıdır, gördüklerini değil bildiklerini yapar. Bu dönemde en çok görülen resim örneği çocuğun ev resmi çizerken ev içinde var olan tüm nesnelere röntgen filmi gibi yansıtmasıdır. Bu durum içerdeki nesnelere göremeyeceğini bilmediğinden ya da dikkatsizliğinden kaynaklanmaz. Öğrenci bu dönemde her şeyi bildiğini kanıtlama isteğiyle resmini bu şekilde yapar. Bu dönemde çocuk resimlerinde “taban çizgisi, düzenleme, serpmeye, tamamlama” gibi özellikler dikkat çeker. Çocuğun sözlü anlatım gelişimi ile bağlantılı olarak bu dönemde çocuk, sözlü anlatım yetersizliğini biçimsel anlatımla tamamlamaya çalışır (MEB., 1992, s.9).

c. Görsel gerçekçilik basamağı; 11 yaşında başlar ve ergenlik öncesi süre boyunca devam eder. Bu gelişim basamağında çocuk, resimlerini parça parça oluşturmak yerine bir bütün olarak planlar. Önceki gelişim dönemlerinde biçimleri kağıdın yüzeyine yan yana, bitişik düzende sıralarken, bu dönemde önden arkaya bir perspektif içerisinde yerleştirmeye çalışır. Görsel gerçekçilik basamağında, çocuk resimlerindeki saf yürek özelliklerinin yerini, yetişkinlere özgü gözleme dayanan ölçütler almaya başlar. Çocuk

yaptıklarını doğadakilerle karşılaştırmaya başlar. Benzemediğini görünce umutsuzluğa kapılabilir. Bu umutsuzluk ya da güvensizlik doğayı gerçekçi olarak yansıtamamaktan kaynaklanır. Sanata ilgi ve sanat eserlerine hayranlık bu dönemde başlar. Sanatın bir doğa ürünü olmadığını, insan düşüncesinin ve duyarlılığının ürünü olduğunu, içtenliğin gerçekten daha önce geldiğinin ön bilinci, sanat ve sanatçıları tanımalarını sağlayacak bilgiler bu dönemde verilmeye çalışılmalıdır. Bu gelişim basamağında çocuk ruhsal bunalıma düşerek yaratıcı etkinliklerden soğuyabilir. İçinde bulunduğu durumdan kurtarmak ve yaratıcı çalışmalara yönlendirmek için, karşı cinse ilgisinin arttığı ve arkadaşlık bağlarını artırdığı bu dönemde grup çalışmaları ve imgeleme dayalı, yumuşak taş, alçı, kil, kutu vb. artık gereçlerle üç boyutlu çalışmalar yaptırılabilir (MEB, 1992, s.9-10).

İlköğretim II. kademe 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri genel olarak, 11 yaşından ergenlik öncesi döneme kadar olan görsel gerçekçilik basamağında yer alırlar. Resim iş öğretim programında bu dönemin özellikleri göz önünde tutularak konular belirlenmiştir. Bu konular sırasıyla şöyledir (MEB., 1992, ss.107-134).

6. sınıf konuları:

- Çizgisel çalışmalar,
- Güzel sanatlar bilgisi,
- Çizgilerle grafiksel çalışmalar,
- Baskı resim teknikleri ile çalışmalar,
- Renkli çalışmalar,
- Duyguları ifade edici çalışmalar,
- Röprodüksiyon inceleme,
- Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları,
- Grafiksel tasarım,
- Sanat eserleri.

7. sınıf konuları:

- Güzel sanatların önemi,
- Görsel biçimleme öğeleri,
- Doku çalışmaları,
- Bitki etütleri,
- Renkli çalışmalar,
- Kompozisyon çalışmaları,
- İki boyutlu çalışmalar,
- Üç boyutlu çalışmalar,
- Sanatın yaşama katkısının önemi,
- Duyguları ifade edici çalışmalar,
- Röprodüksiyon inceleme,
- Sanatçı üslupları ve sanat akımları,
- Çalışmalarında dramadan yararlanma,
- Rekreasyon (yeniden düzenleme) çalışmaları
- Tasarım çalışmaları,

- Sanat eserlerinin korunmasının önemi.

8. sınıf konuları:

- Görsel biçimleme öğeleri,
- Bol figürlü çalışmalar,
- Afiş tasarımı,
- Duygu, düşünce ve gözleme dayanan çalışmalar,
- Baskı çalışmaları,
- Özgün baskı tekniklerini inceleme,
- Kitle iletişim araçlarından yararlanma,
- Üç boyutlu çalışmalar,
- Röprodüksiyon inceleme,
- Sanat eserleri.

Resim iş Öğretim Programı'nda yer alan bu konular, ders süresi nedeniyle, ya yarım kalmakta ya da amacına ulaşamamaktadır. İdeal olan durum, bu konuların öğrencilerin içinde buldukları görsel gerçekçilik dönemi özellikleri göz önünde bulundurularak, Resim iş dersi öğretim yöntemleriyle işlenmesidir. Resim iş öğretmenlerinin Resim iş öğretim yöntemlerini çok iyi bilmeleri ve uygulamaları gerekmektedir.

1.1.2.3. Resim İş Dersi Öğretim Yöntemleri

Resim iş derslerinin kapsamında; genel olarak iki boyulu (çizgisel ve renkli çalışmalar), üç boyutlu (modelaj, heykel, tasarım) ve eser incelemeleri çalışmaları yer almaktadır. Bu çalışmalar yaptırılırken öğretim yöntemleri son derece önemli bir etkidir. Resim öğretiminde Resim iş öğretmeni, dersin amaçlarını açıklamakla yetinmemeli, etkili öğretim yöntemleri kullanarak öğrencileri heyecanlandırarak, hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını ortaya koymalarını sağlamalıdır. Bu yöntemler kısaca aşağıdaki gibidir (Sezer, 2001, s.10).

Psikolojik Yöntem; Çocuk konu aracılığı ile kendi iç dünyasını anlatır. Bu yöntem öğretmene, öğrencisini tanıma fırsatı verir. Onların sorunlarını tanımaya yardım eder. Kişiliğinin gelişmesine olanak sağladığı için iyi bir yöntemdir (Sezer, 2001, s. 11).

Çözümleme- Bireşim Yöntemi; bu yöntemde çocuk konuyu önce çözümler, yani parçalara ayırır, sonra kendi yaratıcılı orasında ortaya koyara konuyu yeniden düzenler. Örneğin; çocuğun dinlediği bir öyküye uygun bir resim yapması istenirse anlattırılır, açıklattırılır, çocuk öykü dışına çıkarak imgeleme yardımıyla yeni nesnelere katarak düşünür ve bunu resimle anlatır. Bunu eğitsel değeri oldukça fazladır. Bu nedenle

çözümleme ve bireşim Resim iş derslerinde en çok uygulanan yöntemlerdendir (Sezer, 2001, s. 11).

Gözlem ve İnceleme Yöntemi; bu yöntemde, konu dikkatle incelettirilir. Önemli noktalar belirtilir. Bir takım açıklama ve krokilerden yararlanarak, gözlemi yapılan yerin, varlığın ya da olayın resmi yaptırılır. İlköğretimde olduğu gibi orta öğretimde de uygulama yöntemlerinden biridir (Sezer, 2001, s.11).

Modelden Çalışma Yöntemi; 1832 yıllarında Alman okullarında uygulanan bu yöntem ilköğretim okullarının 7. ve 8. sınıflarında kullanılmaktadır. Yöntemin amacı geometrik şekillerde resim yapmaktır. Bu yöntem, “güzel olan geometrik olandır” görüşüyle başlamış ve daha sonra doğadan resim yapma ile sürdürülmüştür (Sezer, 2001, s.11).

Kopya Yöntemi; oldukça eski bir yöntem olan kopya yöntemine, ilköğretim okullarında çocuğun yaratıcılığını ortaya çıkaramaması endişesiyle uygulanmamaktadır. Günlük yaşantımızda, karelere başvurularak küçük resimlerin büyütülmesi, haritaların çizilmesinde kullanılmaktadır (Sezer, 2001, s.11).

Hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın, Resim iş dersinin konuları, günlük olaylardan, öğrencilerin kendi hayatlarından alınmalıdır. Dersin öğretiminde dikkat edilmesi gereken, öğrencilerde ilgi uyandırmak ve onları güdülenmesini sağlamaktır. Bunun için öğrencilerin temel gereksinimleri, beğenilmek, takdir edilmek ve başarılı olmaktır (Sezer, 2001, s.11).

Eğitsel Yaratıcı Drama Yöntemi; çocuk oyunlarından ve benzeri etkinliklerden yola çıkılarak gözlem yapma, doğaçlama, rol oynama, dramatizasyon gibi tiyatro ve drama tekniklerinden yararlanarak bir grup çalışması içinde, çeşitli yaşam durumlarını canlandırma, olayları yeniden yaratıp irdeleme, bu yaşam durumlarından bilgilenme ve öğrenmeye geçme çalışmalarıdır. Resim iş dersinin genel amaçlarından olan öğrencinin algılama, düşünme ve bedensel eylemlerinin de katıldığı süreç içerisinde kendini ifade etmesinde drama yönteminin çok önemlidir (Sezer, 2001, s.12).

- Eğitsel drama yöntemi, oyunculuk ya da tiyatro yapmak değildir.
- Sahneye, kostüme, ezberlenecek metne gerek olmadan kendiliğinden oyunlaştırmadır.
- Öğrencinin kendini rahatça ifade etmesini sağlar.
- Uygun ortam, süre ve konu sağlandığında örgün eğitimin her basmağında ve her derste etkin olarak kullanılabilir.
- Öğrenciyi edilgen durumdan kurtarır beş duyu organının da kullanılmasına olanak sağlar.
- Öğrencinin imgelem, algılama, biçimlendirme, aktarma, düş gücü ve yargıya varma gibi pek çok yeteneğinin geliştirilmesine yardım eder.

Resim iş dersinin en önemli amacı öğrencinin yaratıcılığını geliştirmek olduğu için, öğretmen dersi aktif hale getirmek ve öğrencinin imgeleme gücünü harekete geçirmek zorundadır. Bunun da yolu oyun oynamaktır. Oyun oynamanın bir öğretim yöntemi olarak belli bir amaç ve hedef doğrultusunda kullanılması “Eğitsel Yaratıcı Drama” yöntemi ile mümkündür. Bu yöntemin sanat eğitimine büyük bir katkısı vardır (Sezer, 2001, s.12).

Proje Yöntemi; belli bir amaç için bir araya gelmiş bir kümenin bu amacı gerçekleştirmek için yaptıkları çalışmaların bütününe proje çalışması denir. Proje çalışması belli bir ders kapsamında (Resim, Müzik, iş eğitimi, hayat bilgisi vb. dersler) olabileceği gibi, belli sınıflar ya da bütün okulun katılımıyla da gerçekleştirilebilir. Proje çalışmasına başlamadan önce aşağıdaki hazırlıkların yapılması gerekir (Sezer, 2001, s. 12, 13):

- Projenin amacı saptanır.
- Projeye uygun bir ad bulunur.
- Projenin amacını gerçekleştirmek için yapılacak etkinlikler planlanır.
- Projede çalışanlar arasında iş bölümü yapılır.
- Projenin başlangıç ve bitiş tarihleri saptanır.
- Projede kullanılacak yöntem ve teknikler kararlaştırılır.
- Projenin maliyeti hesaplanır.
- Proje yapılan ön hazırlıklara olabildiğince uyularak gerçekleştirilir.
- Sonuç bir rapor haline getirilir.

Resim iş dersinde aşağıdaki proje örnekleri uygulanabilir.

- Yaşanılan şehrin sanat haritasını çıkarma (hangi sanatlar, hangi sanatçılar, hangi müzeler vb.).
- Okul bahçesine veya belli bir yere heykel yapımı.
- Duvar resmi çalışması.

Müze eğitimi; müze, değerli nesnelere alan, koruyan, araştıran ve sergileyen bir kurumdur. Müze eğitimi, temel eğitimde ve yaşam boyu eğitim sürecinde, yaşantılara

dayalı çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak müzelerin etkin kullanımını içermektedir. 21.yy.'da müzeler eğitim amaçlı olarak kullanılmaktadır. Müzelerin eğitim amaçlı, verimli bir şekilde kullanılabilmesi için aşağıdaki önerilerin dikkate alınması gerekir (Sezer, 2001, s.13):

- Müzede eğitim yapacak Resim iş öğretmeni, gezilecek müzeyi ya da sergiyi kesinlikle önceden ve uzman bir kişiden yardım alarak gezmelidir.
- Müze gezisi randevulu olarak en az yarım gün süre ayrılarak yapılmalıdır.
- Müze gezileri elverdiğince eğitim öğretim programlarındaki ders konu ve ünitelerine bağlantılı olarak düzenlenmelidir.
- Bir müzede bütün eserleri bir seansta gezmek yerine belli bir plan ve program içerisinde ve belli temalarda çalışmalar yapılarak bölümler halinde gezilmesine önem verilmelidir.

Görülen yapıtlarla ilgili olarak;

- Yapıtın adı nedir?
- Yapıt ne zaman yapılmıştır?
- Nerede yapılmıştır?
- Ne amaçla yapılmıştır?
- Sanatçı ya da ustası kimdir?
- Yapıtın bir öyküsü var mıdır?

Sorularının cevapları verilmelidir. Bu ve benzeri bilgiler öğrenciler tarafından toplandıktan sonra, öğretmen getirilen bilgileri büyük bir harita veya tarih şeridi üzerinde gösterilmesini ister. Belli konu ve öyküler müzede veya başka bir ortamda drama yöntemiyle oyunlaştırılır. Öğrenciler bu yaşantıları resme aktarabileceği gibi, müzeyi tanıtan afiş, broşür veya üç boyutlu tasarımlar, kil çalışmaları vb. yapabilirler (Sezer, 2001, s. 13, 14).

Tüm bu öğretim yöntemleri, Resim iş dersinin niteliğinin artırılabilmesi için son derece önemli ve gereklidir. Resim iş öğretmenleri bu öğretim yöntemlerini bilmeli ve uygulamalıdır.

Resim iş dersinde, ilköğretim II. kademedeki bir ders saatinde Resim iş öğretmenleri öğretim yöntemlerini uygulamak konusunda sorunlar yaşamaktadırlar. Pek çok derste uygulama tamamlanmadan ders süresi sona ermektedir. Egzersiz programlarda bu öğretim yöntemleri uygulanabildiğinden, bu programı alan öğrencilerin başarı düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Türkiye’de, Resim iş dersinde öğretim yöntemlerini uygulamasında ders süresinin yeterli olmayışı, dersin niteliğini düşürmektedir. Resim iş öğretim yöntemlerinin uygulanması ve çalışmaların değerlendirilmesi son derece önemlidir. Çünkü yaratıcılığın gelişiminde hem süreç hem de sonuç önem dereceleri bakımından birbirine eşittir. Ancak değerlendirme bilinçli bir şekilde yapılmalıdır.

1.1.2.4. Resim İş Dersinde Değerlendirme

Resim iş dersinde iki tür değerlendirme yapılmaktadır: Çalışmaların eleştirilmesi ve notla değerlendirme.

Çalışmaların eleştirilmesinde sanat eğitimcisi tarafından, her çocuğun beğenilmek istediği unutulmamalıdır. Kırıcı eleştiri, notla korkutma, sert ve otoriter yaklaşımlar çocuğun yaratıcılığını öldürür, öğrencilerin dersten ve öğretmenden soğumasına neden olur. Öğrencinin Resim iş dersinde başarılı olması için öğrenciye dersi sevdirmek esastır. Bu nedenle öğretmen katı tutumlardan kaçınmalıdır (Sezer, 2001, s.26).

Değerlendirme dersin sonunda yapılır. Çalışmalar eleştirilmek üzere sınıf panosuna veya tahtaya asılır. Bunlar mümkün değilse yan yana yerlere dizilebilir. Burada amaç öğrencileri hem kendi çalışmalarıyla karşı karşıya bırakarak yaptıklarına bir kez daha bakarak düşünmelerini ve konuşmalarını, hem de arkadaşlarının çalışmalarını inceleyerek yorumlamalarını sağlamaktır. Bu etkinlikte öğretmen, çeşitli sorularla çalışmayı yönlendirir. Yönlendirme sırasında “resimde anlatmak istediklerini anlatabildin mi?”, “kim en başarılı kompozisyonu kurmuş”, gibi sorular sorulmalı, “En güzel resmi kim yapmış” gibi sorulardan kaçınılmalıdır (Sezer, 2001, s.26).

Eleştiri sırasında başarısız resimlerde de güzel yerler bulunmalı, öğrencilerin cesaretlendirilmeleri sağlanmalıdır. Başarılı çalışmalarını takdir ederken seçilen sözlere dikkat edilmeli, abartılı ifadelerden kaçınılmalıdır (Sezer, 2001, s.26).

Notla değerlendirme yapılırken, çocuk resmine yetişkin gözüyle bakmak yanlıştır. Çocukların ve yetişkinlerin doğayı algılamalarında bir takım farklılıklar vardır. Yetişkinler daha gerçekçi bir bakış açısına sahiptir. çocukların algılayamadıkları

alanları hayal güçleri ile tamamlarlar. Bu nedenle çocuk resminde gerçeğe uygunluk ve evrensel bir sanat anlayışı aranmaz. Notla değerlendirme öğrencinin bir tek resmine bakarak yapılmaz. Öğretmen çocuğun genel gelişimini göz önünde bulundurarak, uygun gördüğü zamanlarda çalışmalarını değerlendirir (Sezer, 2001, s.26).

Her öğrenci kendi bünyesinde değerlendirilmelidir. Not öğrenciyi ürküten unsur olmamalıdır. Değerlendirmelerde son derece dikkatli bir tutum sergilenmeli ve her öğrencinin farklı çalışmalar ortaya koyması doğal karşılanmalıdır. İlköğretim kurumlarında Resim iş dersinin amaçlarına göre, not ile değerlendirmede, sonuçtan çok süreç önemlidir. Öğretmen çıkan işten çok, çalışma sürecini dikkate almalı ve öğrenciyi resmi iyi yapamamakla itham etmemelidir. Her çocuğun yaratıcı olduğu ve bunun Resim iş dersinde geliştirileceği asla unutulmamalıdır. Öğrencinin kasıtlı olarak derse katılmaması, malzeme getirmemesi, arkadaşlarıyla işbirliği yapmaması, uyumlu çalışmalar sergileyememesi gibi etkenler değerlendirmede not düşüren etkenler olabilir, ancak bu etkenlerin sağlanmasında öğretmenin rolü unutulmamalıdır. Bu dersin notla değerlendirilmesi yerine farklı değerlendirme sistemleri geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Var olan durum içerisinde öğretmenin ders süresinde objektif değerlendirmeler yapabilmesi oldukça güçtür (Kırışoğlu, 1991, s.211).

Resim sübjektif nitelik içeren bir alandır. Bu nedenle değerlendirmede pek çok unsur ölçüt olarak kullanılabilir. İlköğretimde öğrencinin hangi sınıfta ve hangi yaş grubunda olduğu değerlendirme ölçütleri belirlenirken göz önünde tutulmalıdır. Ancak genel olarak tüm değerlendirmelerde yer alması gereken ölçütler belirgindir. Bu ölçütler aşağıdaki gibidir (Sezer, 2001 ss.26-27):

- Çalışmada özgünlük, içtenlik ve duyarlılık var mı?
- Etki altında kalmış mı, kopya, taklit biçimler var mı,yaratıcı mı?
- Estetik elemanlar arasında uyum var mı?
- Çocuğun içinde bulunduğu gelişme basamağı nedir? Çizgisinde ileri yada geri mi?
- Araç gereci yeterli bir şekilde kullanıyor mu?
- Duygularını gerece aktarmadaki başarısı nedir?
- İlgili ve istekli çalışıyor mu?

Çalışmalarında bu özellikleri içeren çocuk başarılı olarak nitelendirilebilir. İlköğretim II. kademedeki Resim iş derslerinin süresi içinde derslerin planlanması ve uygulanması

konusunda yaşanan sıkıntılar, değerlendirme konusunda da yaşanmaktadır. Nitelikli çalışmaların ortaya çıkması ve iyi bir değerlendirme yapılabilmesi için, ilköğretimin II. kademesinde Resim iş dersinin süresi yeterli olmadığı düşünülmektedir. Çoğu derste öğrenciler çalışmalarını tamamlayamadığından değerlendirme sürecine de geçilememektedir. Çalışmanın ders içinde bitirilememesi öğrenciler arasındaki fırsat eşitliğini de olumsuz etkilemekte ve değerlendirme yapılırken pek çok öğretmen tarafından bunlar göze alınmamaktadır. Ders içerisinde pek çok öğrenci resmini tamamlayamamakta, ya da değerlendirme esnasında aranacak özelliklere ulaşmada sıkıntılar çekmektedir. Yukarıda anlatılan ideal değerlendirme atölye ve araç gereç bakımından yeterli donanımlara sahip olan okullarda uygulanabilir nitelikte olmasına karşın, bu tip okullarda bile öğrenciler konuyu algılama, araç gereci istenilen niteliklerde kullanma, özgün ve yaratıcı nitelikte resimler yapabilme, duygularını gerece aktarma vb. ölçütlere ulaşabilmede sorunlar yaşayabilmektedir.

İlköğretim II. kademe bir ders saatinde tamamlanamayan çalışmalar genellikle bir sonraki derste ya da Resim iş öğretmenleri iş ve teknik derslerine de giriyor ise bu derslerde değerlendirme yapmak zorunda kalmaktadır. Bir sonraki derslerde yapılan değerlendirmeler objektifliğini yitirmektedir. Çünkü ders esnasında yapılması gereken uygulamaların evde tamamlanması gibi bir durum ortaya çıkmakta ve bu durumda öğrenci resmini bir aile üyesine yaptırabilmektedir. Bu durum hem öğrencinin yaratıcı güçlerinin harekete geçmesini engellemekte hem de öğrencinin yalan söylemek gibi kötü alışkanlıklar kazanmasına neden olabilmektedir. Ders esnasında bitirilebilen çalışmaların değerlendirmesi sırasında ise dersin süresinin bitimine çok az bir süre kala değerlendirme yapılmaya çalışılmakta ve çoğunlukla bu değerlendirme, öğrencilerin oyun saati olan teneffüslere taşabilmektedir. Bu durum öğrencilerin Resim iş dersinden sıkılmasına ya da Resim iş öğretmenine bakış açısını değiştirebilmektedir.

Değerlendirmede önemli olan en büyük unsur, öğrencinin kendi çalışmasında bulunan eksikleri fark etmesi ve bu yolla eksiklerini giderme yoluna giderek, Resim iş dersinde amaçlanan davranışları kazanmasını sağlamaktır. Ancak ders süresi içinde yapılamayan bir değerlendirme bu durumu engelleyebilmektedir. İlköğretim Resim iş

dersinde en önemli amaç olan yaratıcılığın geliştirilmesi amacına ulaşılmasına engel olabilecek unsurlardan biri de, değerlendirmelerin ders süresi içinde yapılamamasının olduğu düşünülmektedir. Bu durumun dersin niteliğinin düşmesine sebep olduğu gözlenmektedir.

Türkiye’de zorunlu eğitim kapsamında yer alan ilköğretim okullarında Resim iş dersine ayrılan sürenin, dersin niteliğini etkilediği düşüncesinden yola çıkılarak gelişmiş ülkelerdeki sanat eğitimi derslerinin süreleri araştırılmış ve aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

1.1.3. Bazı Gelişmiş Ülkelerin ve Türkiye’nin Zorunlu Eğitim Süresi ve Sanat Eğitimi Derslerinin Süreleri

Zorunlu eğitim sürecinde, Türkiye’deki Resim iş dersinin süreleri ile bazı gelişmiş ülkelerin sanat eğitim derslerinin süreleri arasında farklılıklar gözlenmektedir. Sanat eğitiminin kişilik gelişimine etkisinin önemini algılamış olan, bazı gelişmiş ülkelerin sanat eğitimi derslerine daha çok zaman ayırdığı yapılan araştırmalar sonucu görülmüştür.

1.1.3.1. Almanya

Almanya’da zorunlu eğitim süresi on iki yıldır. 6- 18 yaş arası çocuk ve gençleri kapsar. Örgün zorunlu genel eğitim, dört yıllık İlkokul ile ortaöğretim I. devredeki altı yıllık Temel Eğitim Okullarında yerine getirilir. On yıllık tam zamanlı zorunlu genel eğitimden sonra 16 yaşını dolduran öğrenciler, orta öğretimin II. Devresinde en az iki yıl daha örgün genel veya mesleki eğitime ya da yarı zamanlı mesleki eğitime devam ederler. İlkokul ve orta öğretim I. devre Temel Eğitim Okullarının ders programlarında yer alan sanat eğitimi derslerinin süreleri, bu ülkede sanat eğitimi derslerinin kişilik gelişimine olan katkısının anlaşıldığını göstermektedir. 10 yıllık bu eğitim sürecinde sanat eğitimi dersleri, Resim/ Müzik Eğitimi adı altında okutulmaktadır (Sağlam, 1999, s.18-26).

Çizelge 1

Almanya Ortaokul Resim/ Müzik El-Ev işleri Dersi Süreleri Çizelgesi

Sınıflar	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
Resim/Müzik/ El-Ev işleri	4	4	3	3	4	4

Sağlam, 1999, s. 26

1.1.3.2. Avusturya

Avusturya'da zorunlu temel eğitim dokuz yıldır. 6- 15 yaş arasındaki çocuk ve gençleri kapsar. Zorunlu eğitimin dört yılı ilköğretim, dört yıl ortaöğretim I. devre Temel Eğitim Okulları ve bir yılı ortaöğretim II. devre olarak uygulanır. Zorunlu eğitim çağında Avusturya'da okutulan sanat eğitimi dersleri Resim, Resim ve Yazı Eğitimi olarak işlenmektedir (Sağlam, 1999, s. 66).

Çizelge 2

Avusturya İlkokul ve Temel Eğitim Okulu Resim, Resim ve Yazı Eğitimi Dersi Süreleri Çizelgesi

Sınıflar	İlkokul				Temel Eğitim Okulu			
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Resim	1	1	-	-	-	-	-	-
Resim ve Yazı Eğitimi	-	-	2	2	2	2	2	2

Sağlam, (1999, ss. 67-69)

1.1.3.3. Fransa

Fransa'da zorunlu eğitim temel eğitim süresi 10 yıldır. 6- 16 yaş arasındaki çocukları ve gençleri kapsar. Zorunlu eğitimin beş yılı İlköğretimde, dört yılı orta öğretimin I. devresi olarak Kolejlere verilir. Ortaöğretimin I. devresini bitiren öğrencilerin zorunlu eğitimlerini tamamlayabilmeleri için, ortaöğretim II. devrede genel eğitim, teknik ya da mesleki eğitim liselerinden birinde bir yıl daha tam zamanlı öğrenim görmeleri

zorunludur. İlkokul ve kolejlerde sanat eğitimi dersleri artistik eğitim adı altında işlenmektedir (Sağlam, 1999, s. 138).

Çizelge 3
Fransa İlkokul ve Kolej Artistik Eğitim Dersi Süreleri Çizelgesi

Sınıflar	İlkokul						Temel Eğitim Okulu		
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
Artistik Eğitim	3	3	3	3	3	-	-	-	-
Plastik Sanatlar	-	-	-	-	-	3	3	3	3

<http://www.education.gouv.fr/bo/2002/hs1/som.htm>

1.1.3.4. Kanada

Kanada'da zorunlu eğitim süresi ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Kanada ilköğretim okullarında sanat eğitimi dersleri görsel sanatlar adı altında işlenmektedir (Gençer, 2001, s.25).

Çizelge 4
Dublin Heights İlköğretim Okulu Görsel Sanatlar Dersinin Süreleri Çizelgesi

Sınıflar	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Görsel Sanatlar	2	3	2	2	2	2	2	2

Gençer, 2001 ss.26-27

Araştırmada yer alan Almanya, Avusturya, Fransa ve Kanada gelişmiş ülkeler arasında yer almaktadır. Bu ülkelerin sanat eğitimi açısından, uluslararası alanda başarı gösterdikleri bilinen bir gerçektir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile sanat eğitimi arasında da sıkı bir bağ olduğu bilinmektedir. Özgün ve yaratıcı tasarımlar üretilen, kültürel gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde, bilimsel ve teknolojik gelişmelerde daha hızlıdır. Zorunlu eğitim çağında sağlanan nitelikli bir sanat eğitimi, pek çok alanda katkılar sağlayabilir. Türkiye'deki ilköğretim okullarında yani zorunlu eğitim çağında, Resim iş

derslerinin sürelerinin, nitelikli bir sanat eğitimi için elverişli olmadığı düşünülmektedir. Türkiye’de sanat eğitiminin tarihçesi ve Resim iş dersinin süresinin belirlenmesindeki etkenler konusunda bir araştırma yapılmış ve aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

1.1.4. Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi;

Türkiye’de sanat eğitiminin gelişimi, Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası olmak üzere incelenebilir.

1.1.4.1.Cumhuriyet öncesi

Cumhuriyetin ilanından çok önceki dönemlerde üst düzey yönetimin sanata olan ilgisi bilinen bir gerçektir. Saraya yurt dışından sanatçılar misafir edildiğine dair pek çok kaynak mevcuttur. 16.yy.da Osmanlı Resim sanatı minyatür alanında en güzel örneklerini vermiştir. Fatih döneminde bilim ve sanat yaşamında bir yükseliş olmuş; İtalya’dan Bellini ve bazı ressamı saraya davet edilmiş ve Bursalı Sinan Bey gibi bazı Osmanlı ressamı İtalya’ya gönderilmiştir. Ancak Fatih’in çabaları, Resim sanatının eski resim geleneğine bağlı kalmasını engelleyememiştir (Erbay, 1997, s.132).

1700’den itibaren Türk sanatının, batıdan etkilendiği ve batıdan pek çok sanatçının ülkeye yerleştiği bilinmektedir. O dönemde; sarayda usta çırak ilişkisi içinde eğitim veren bir kurumda Tekfur Sarayı’dır. III. Mustafa zamanında oluşturulan bu kurumda, çini işlemeciliği yapılmıştır (Erbay, 1997, s.133).

1793 yılında Osmanlı İmparatorluğu Mühendishanesi’nde ve Harbiye Mektebi’nde; doğa gözlemine bağlı Resim dersinin programa koymasıyla sanat eğitimi gerçek anlamda başlamıştır. Harbiye ve Mesleki İdadi Mektebi’ndeki ilk sanat derslerinin bugünkü anlamda bir Resim dersi olmamış, yalnız topçu istihdam ve haritacılık gibi askeri meslekler için eleman yetiştirme amacı ile programda yer almıştır (Erbay, 1997, s.133).

II. Mahmut’un 1825 yılında Yeniçeri Ocağı’nı kapatması ve Mühendishane’yi geliştirmesiyle Resim dersinin önemi de artmıştır. 1846 yılında Mühendishane’ye müdür olan Bekir Paşa okulun gelişmesi için çaba harcamış, bakır oyma ve baskı

tekniklerinin öğretilmesi konusunda tamimler çıkarmıştır. II. Mahmut, 1830 yılında kendi resmini devlet dairelerine astıran ilk Osmanlı Padişahı olarak Resim sanatının temelini atmıştır (Erbay, 1997, s.133).

1875 yılından itibaren Resim dersleri, özellikle askeri liselerde gelişmiştir. Bu nedenle, Türk eğitim tarihinde Resim dersleri, öncelikle asker aydınlarımız arasında yayılmıştır. O yıllarda harbiye ve askeri idadi mekteplerinde öğretmenlik yapması için Mösyö Kes (1846-1888), isminde bir Fransız ressam getirilmiştir (Berk ve Gezer, 1973, s.129).

Tanzimatın son yıllarına doğru 1869 yılında, Maarif Nazırı Saffet Paşa tarafından, Fransız eğitim sisteminin etkisi altında hazırlanıp, kabul edilen genel eğitim tüzüğü "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi" eğitim yönteminde yeni bir dönüm noktası olmuştur. Eğitim üçer yıllık Sübyan, Rüştüye, İdadi ve Sultani okullarından oluşmasına karar verilmiştir. Bu yöntem o dönemlerde, bir çok Avrupa ülkesinde uygulanmış olup; 12 yıllık süreyi kapsamaktadır (Erbay, 1997, s.134).

1876 yılında, Osmanlı Anayasa'sının 11. maddesi ise; Gayri Müslim milletlerin okul açma haklarının korunacağından, 15. maddesi azınlıkları; kendi geleneklerine göre okullar açabileceğinden ve eğitimde fırsat eşitliğinden, 16. madde; okulların devlet tarafından denetleneceğinden bahsetmektedir. Ülkemizde yabancı okullar ıslahat fermanı ilanından (3 Kasım 1839) sonra açılmaya başlanmış ve Cumhuriyete kadar giderek sayıları artmıştır (Berk ve Gezer, 1973, s.129).

1908 Meşrutiyet Devrimi ile diğer kurumların yanı sıra, sanatta batılılaşma hareketleri hız kazanmıştır. 1908 öncesi Türk kültürünün dini özellik göstermesi, iç siyasette koyu baskıcı yönetimin hakimiyeti eğitim yatırımlarının sanatla ilgili dallarındaki gelişmeleri olumsuz kılmıştır (MEB., 1982).

1908 Meşrutiyet Devrimi ile birlikte o zamana kadar usta çırak ilişkisi ile sürdürülen zanaat eğitimi yanında pedagojik amaçla çok küçük bir zümreyi ilgilendirmiş olan sanat eğitiminin, meslek okullarından başlayarak ülkemizde örgün eğitim alanına girmesini sağlamıştır (Berk ve Gezer, 1973, s.130).

II. Meşrutiyetin ilanından sonra, (1908- 1918), eğitim alanında çabalar artmış, öğretim birliği sağlamanın ilk girişimleri bu dönemde yapılmıştır. Bu dönemde bazı okullar öğretmen yetiştirme görevini de üstlenmiş, yönetmelikler düzenlenmiş, ve önemli atılımlar gerçekleştirilmiştir (Erbay, 1997, s.135).

1908 yılında “Osmanlı Ressamlar Cemiyeti” oluşturulmuş, aynı Cemiyet 1921 yılında “Türk Ressamlar Cemiyeti”, 1926 yılında da “Türk Sanayi-i Nefise Birliği” olarak ad değiştirmiştir (Erbay,1997, s.135).

1883 yılında, Osman Hamdi Bey tarafından kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi, akademik düzeydeki sanat eğitiminin temellerini oluşturur. Resim, heykel ve mimarlık gibi bölümlerden oluşan Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi'nin eğitim sistemi ve yönetimi, Paris'te 1863 yılında kurulan Ecole Nationale Superiure Des Beaux-Arts dan esinlenilmiştir. Avrupa'ya gönderilecek sanatçıların seçiminde, Roma akademisine benzeyen bir uygulama şekli hakimdir. Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi'nin Resim ve heykel bölümlerinden her yıl ancak bir öğrenci mezun edilerek, bu öğrenci eğitiminin devamı için devlet tarafından Avrupa'ya gönderilmiştir (Erbay, 1997, s.136).

1910 yılında Resim iş öğretimi konusunda incelemeler yapmak üzere Maarif Nazırı tarafından Avrupa'ya gönderilen İsmail Hakkı (Baltacıoğlu), İspanya ve İtalya dışındaki bütün Avrupa ülkelerindeki Resim ve elişleri eğitimini inceleyerek yurda dönmüştür. Döndükten sonra Avrupa'dan edindiği belgelerle, konferanslar düzenlemiş ve yazılar yayınlamıştır (Hakkı, 1932).

1.1.4.2. Cumhuriyet Sonrası

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda eğitim yönetimi açısından ayrılık gösteren beş tip okul vardır. Medreseler, tanzimattan sonra kurulan vakıflar tarafından ortaöğretim ve yüksek öğretim düzeyinde olan mektepler, bakanlığa bağlı ilköğretim düzeyindekiler ve sanat okulları, il özel idarelerinin yönetimi altında bulunan okullar ve özel okullar mevcuttur. Bu özel okullar arasında Gayrı Müslimler, bağımsız yada kiliseye bağlı okullar açılmıştır. Bunlara ek olarak Osmanlılarda denetim altında olmayan, başta ABD. olmak

üzere Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, Avusturya gibi yabancı ülkelerinde çok sayıda okulları vardır. Öğretimdeki bu dağınıklığı ortadan kaldırmak ve öğretimi denetim altına almak için, 3 Mart 1924 yılında 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu (öğretim birliği yasası) çıkarılmıştır. Bu yasayla, eğitim sistemimizi örgütleme ve niteliğini değiştirmeye yönelik etkinlikler sağlanmıştır. Varolan okulların eğitim programları değiştirilmiştir (Erbay, 1997, ss.137-138).

1924 yılında kabul edilen Evkaf ve Şeriye bakanlığının kaldırılmasına dair kanun ve özellikle Tevhid-i Tedrisat kanunu önemli kanunlar arasındadır. 1924 yılında kabul edilen bu kanunlarla, eğitim sistemi içindeki karmaşa düzene girmiştir. Çıkarılan kanunlarla laik eğitim sistemi; Türkiye’de, Bale, Opera, Resim, Heykel gibi sanat kollarının kolay ve çabuk yayılmasına fırsat sağlamıştır. Böylece batının bilimsel yöntemleri, her alanda uygulanmaya çalışılırken, sanat eğitiminde resim ve heykeli topluma yayılması da kolaylaşmıştır. Bu çalışmalara karşın, farklı eğitimsel yapılaşmanın yanında, sistemli bir sanat eğitimi oluşturulamamıştır. Ancak, cumhuriyetin ilk on yıllık devresinde güzel sanatlar alanında gelişmelerde olmuştur (Erbay, 1997, s.138).

Cumhuriyet döneminde, topluma sanat bilincini aşlamak için, tüm sanat uğraşları desteklenmiştir. Atatürk’e göre, ulusal sanat görüşü ve bilinci, güzel sanatları sevmek ve onda yükselmekle gerçekleşecektir. O’na göre, ulusal eğitim ve kültür birbirinden ayrılamaz. Türk insanını kültür seviyesini artırmak için, öncelikle eğitime önem verilmesi gereklidir. Aynı zamanda Türk sanatının özelliklerini taşıyan camiler, minareler, hanlar, hamamlar, türbeler, saraylar, kervansarayların onarılması, yeraltında kalmış uygarlıkların, sanat eserlerinin ortaya çıkarılıp değerlendirilmesi, Türkiye’de arkeolojinin gelişmesi için çalışmalar yapılmış ve Türk mimarisi desteklenmiştir (Erbay, 1997, ss.138-139).

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, Atatürk başta olmak üzere, yöneticilerin en önemli sorunu bilim, sanat ve teknik alanlarındaki yetişmiş insan gücü eksikliği olmuştur. Bilim, sanat ve teknik alanlarındaki gerekli insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla çeşitli Avrupa ülkelerine öğrenciler gönderilmiş, Türkiye’de de sanat eğitiminin yerleşmesi

için yurt dışından eğitimler getirilmiştir. 1924 yılından itibaren devlet hesabına yetiştirilmek üzere sanatçıların görsel dünyasını daha zenginleştirmek, hızlı bir gelişim ve eğitim için bu konuda deneyimi daha fazla olan Paris, Münih gibi batı ülkelerindeki sanat merkezlerine, yetiştirilmek üzere burslu öğrenciler gönderilmiştir. Yurt dışına gönderilen öğrenciler yetişip geri dönünceye kadarda da yabancı uzmanlardan yararlanılarak, Türkiye’de sanat eğitiminin temelleri atılması amaçlanmıştır (Erbay, 1997, s.139).

16 Nisan 1929’da yürürlüğe “1416” sayılı kanun, yurt dışında yetiştirilmek üzere gönderilecek, gençlerle ilgili yeni hükümler getirmiştir. Ancak bu kanun, uzun süre heykel konusunda uygulanmamıştır. İlk Cumhuriyet kuşağı sanatçıların, Avrupa’daki eğitimlerini tamamlayıp yurda dönüşleri sanat hayatımıza, bir canlılık ve etkenlik getirmiştir. Özellikle ressamlar çok aktif olmuşlardır (Berk ve Gezer, 1973, ss.12-13).

1924 yılında ortaöğretim öğretmenleri kanununda, o zamana kadar gezici öğretmen sayılan Resim öğretmenlerine eşit haklar verilmiştir (Ünal, 1999, s.10).

1925 yılında Türkiye’ye gelen John Dewey’in Milli Eğitim Bakanlığı’na verdiği raporda, sanat eğitimine özel bir bölüm ayrılmış ve öğretmen okullarında sanat dersi öğretmeni yetiştirilmesi için özel dersler kurulmasını önermiştir (Atar, 1987, s.41).

1926’da Sanayi-i Nefise Talimatnamesi (Güzel Sanatlar Yönergesi) yapılarak, güzel sanatların öğretiminin düzenlenmesi ve geliştirilmesi için bir komisyon kurulmuştur. Bu tarihte kabul edilen ilkökul programındaki Resim ve elişleri programlarının uygulanabilmesi için öğretmen yetiştirilmesine başlanmıştır. Avrupa’dan tanınmış eğitim üyeleri çağırılarak, Ankara’da ilk ve ortaokul öğretmenleri için iş ilkelerine dayalı bir öğretim kursu düzenlenmiştir (Atar, 1987, s.41).

1927’de Sanayi-i Nefise Mektebi’nde, Resim öğretmeni yetiştirme kursu açılmış ve ayrıca Resim öğretmeni olmak isteyen okul öğrencileri için pedagoji dersleri verilmeye başlanmıştır. Bunu 1932’de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü’nde Resim iş ve 1937’de Müzik bölümlerinin açılması izlemiştir (MEB., 1982, s.15).

Bu gelişme çabaları, Türkiye’de çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkma çabasını ve sanata verilen önemi açıkça ortaya koymaktadır. Bu etkinliklerle Cumhuriyetin ilanını izleyen ilk on yıl süresinde ilk defa modern Resim akımları ülkemize girmiş, modern biçimde resimler yapılmış, kitap kapaklarına ve dekorasyonlara kadar yeni zevkler hakim olmuştur (Erbay, 1997, s.221).

1938’de uygulanmaya başlanan ortaokul programında, haftada önce bir ders saati iken, sonra iki ders saatine çıkarılan Resim derslerinde, bütün sınıflara serbest ve doğadan resim, süsleme ve sanayi resimleri yaptırılmıştır. Bunun yanı sıra Türk mimarlığının ürünleri, çiniler ve nakışların incelenmesi de Resim derslerinin kapsamına alınmıştır (MEB., 1982, s.17).

1949’daki 6. Milli Eğitim Şurasında, Resim dersleri yeniden haftada bir ders saatine indirilmiş, buna karşılık her üç sınıfa haftada ikişer saat el işleri (kızlara ev işleri), lise sınıflarına birer saat Resim ve Müzik, lise son sınıflara da sanat tarihi dersleri eklenmiştir. 1949’dan bu yana uygulanan ortaokul programında iş bilgisi dersleri, ticaret, tarım, el ve ev işleri bölümlerine ayrılmıştır. Bu derslerin amacı, öğrenciyi yaşama hazırlamaktır (Atar, 1987, s.42).

1962 yılında toplanan 7. Milli Eğitim Şurası, eğitim, kültür ve sanat sorunlarının geniş olarak yer aldığı bir şuradır. Bu şurada, Güzel Sanatlar, Opera ve Tiyatro, Eski Eserler, Kütüphaneler ve Yayınlarla ilgili komisyonlar kurulmuş, her komisyon, alanıyla ilgili bir rapor sunmuştur. Bu raporlarda güzel sanatların, genel eğitim içindeki yeri ve ulusal kalkınmamız açısından önemi vurgulanmış, sanatın çağımızda, günlük yaşamın sanayi ve ticaretteki rolü açıklanmış, milli birliği sağlamadaki etkisi, ülkemizin temsilinde ve tanımlanmasındaki hizmeti belirtilmiştir. Bu nedenle üniversite ve her derecedeki okullarda güzel sanatlar eğitimine en geniş biçimde yer verilmesi “devletin gerçek bir sanat politikasına sahip olması” istenmiştir (MEB., 1982, s.18).

1974 yılında yapılan 9. Milli Eğitim Şurasında, sanat eğitiminin ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre seçecekleri kol faaliyetleriyle

desteklenmesi öngörölmüş, lise ve dengi okullarda sanat eğitimi dersleri seçmeli dersler arasına konmuştur (Atar, 1987, s.42).

1978'de ortaöğretim kurumlarındaki iki saatlik zorunlu ders olarak hazırlanan turizm ve sanat eğitimi dersi, geniş kapsamlı çağdaş müfredat programına, ilke ve amaçlarına karşın, gerekli ön çalışma yapılmadan, dersler yürürlüğe konduğu için, iktidar ve tutum değişikliği de buna eklenince yürütölememiştir (MEB., 1982, s.18).

1981 yılında toplanan 10. Milli Eğitim Şurası'nda, temel eğitimde ve liselerde "Güzel Sanatlar" adı altında bir dersin okutulması kararlaştırılmıştır. 1981-1982 öğretim yılında ortaokullarda "İş ve Teknik Eğitim" adı altında faydaya ve üretime yönelik bir ders, Ankara'da pilot okullarda uygulanmaya konmuştur (haftada iki ders saati). Resim dersinin süresi ise bir ders saati olarak belirlenmiştir (Atar, 1987, s.42).

Türkiye'de, okul çağı 7 yaşında başlar. Zorunlu öğretim süresi Türkiye de 5 yıl iken, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yapılan değişiklik sonucu, bu süre 3 yıllık orta öğretimle birleştirilerek, 8 yıllık kesintisiz eğitim olarak, 1997-1998 yılı eğitim ve öğretim programında uygulanmaya başlanmıştır. 8 yıllık kesintisiz eğitimi, 3-4 yıllık lise ve dengi meslek okulları izlemektedir. Bu eğitim sürecinden sonra üniversite ve yükseköğretim öğrenimi başlar. Zorunlu temel eğitimden sonra, öğrenimlerine devam etmek isteyen öğrenciler, ilköğretimden sonra genel eğitim veren liselere, ya da meslek ve teknik eğitim veren mesleki liselere yönelmektedir. Liselerdeki eğitim normal olarak 3 yıl sürmekte, ancak yabancı dil ağırlıklı eğitim yapan ve hazırlık sınıfı olan bazı liselerde de eğitim 4 yıl sürmektedir. İlköğretim okullarının II. Kademesinde Resim iş dersleri, halen haftada bir ders saati olarak işlenmektedir.

1.1.4.3. Türkiye'de 1974-2002 Yılları Arasında Ortaokullarda ve İlköğretim II. Kademesinde Resim İş Dersinin Süreleri ve Bunu Belirleyen Gerekçeler

1974 yılından, 2002 yılına kadar ders saatlerinin sürelerinde çok büyük değişiklikler olmamıştır. 1985 yılında Resim iş dersinin süresi haftada iki ders saatine çıkartılmış ancak bir yıl sonra yine bir ders saatine düşürölmüştür. 1991 yılında VII. sınıf Resim iş ders saati 2 saate çıkartılmış, ancak bir sonraki yıl yine bir ders saatine düşürölmüştür.

Ders saatleri belirlenirken, Resim iş dersinin işlevlerinin, pek göz önünde tutulmadığı gözlenmektedir (MEB. 1974, s.346),(MEB. 1985, s.341), (MEB, 1991, s.345).

Okulların ders programları, ders saatlerinin süresinin belirlenmesindeki gerekçeleri ile birlikte, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yayımlanan tebliğler dergilerinde yer almaktadır. Gerekçeler incelendiğinde Resim iş derslerinin sürelerinde yapılan değişikliklerde, diğer derslere ayrılan sürelerin etken olduğu görülmüştür. İncelemeler esnasında, Resim iş dersi için özel bir değişiklik yapılmadığı görülmüştür. Resim iş dersinin süresinde yapılan değişikliklere, başka bir dersin süresi ile ilgili yapılan bir değişikliğin neden olduğu, haftalık ders saatlerinde oluşan eksiklik yada fazlalıkları dengeleyebilmek amacıyla, ya artırılmış yada çoğunlukla düşürülmüş olduğu gözlenmiştir.

1974-2003 yılları arasında yayımlanan tebliğler dergilerinde yer alan, ders süreleri ile ilgili bilgiler, gerekçeler ve yapılan değişiklikler aşağıdaki gibidir;

1.1.4.3.1. 1974- 1975 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan Ortaokul ve Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarının Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler

24 Haziran-4 Temmuz 1974 tarihleri arasında toplanan IX. Milli Eğitim Şurası'nda, Türk Eğitim Sisteminin genel yapısı ve programlar başlığı altında, ortaokul haftalık ders dağıtım çizelgesi ile ilgili onaylar yer almaktadır (MEB. 1974, s.477).

Ortak dersler, öğrencilere temel ve genel kültür veren ve her öğrencinin alması gereken derslerdir. Bu dersler; Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Yabancı Dil, Resim-İş, Müzik, Beden Eğitimi ve Ahlak dersleridir. Seçmeli dersler ise çevrenin özelliklerine ve şartlarına göre tespit edilen ve seçimi her öğrencinin isteğine bırakılan derslerdir. Ortaokulun bu esaslara göre görevlerini yerine getirmesini sağlayan ortak ve seçmeli derslerin çeşitleri ile bu derslerin sınıflara göre haftalık dağıtımı ön taslak olarak belirlenmiştir. (MEB., 1974, s. 477).

Çizelge 5

1974- 1975 Eğitim Öğretim Yılı Ortaokul Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4
Sosyal Bilgiler	3	3	4
Fen Bilgisi	3	3	3
Yabancı Dil	3	3	3
Resim iş	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1
Ahlak	1	1	1
Din Bilgisi	1	1	1
Rehberlik ve Eğitsel Çalışmalar	3	3	3
Seçmeli dersler	4-8	4-8	4-8
Haftalık Ders Saati Toplamı	30-34	30-34	30-34

MEB., 1974, s. 477

Ortaokul için IX. Milli Eğitim Şurası'nca kararlaştırılan yeni ders dağıtım çizelgesi, 1974-1975 öğretim yılından itibaren bütün ortaokulların her üç sınıfında da uygulamaya konulmuştur. Yeni ders dağıtım çizelgesinde, ortak dersler bakımından getirilen yenilik, daha çok, sosyal bilgiler ve fen bilgisi programını ilgilendirmektedir. Bu derslerin haftalık ders saatleri azaltılmıştır. Ortaokul ders dağıtım çizelgesindeki önemli bir yenilik de seçmeli dersler düzenidir. Milli Eğitim Temel Kanunu uyarınca, temel eğitim, beş yıllık ilkökul ile üç yıllık ortaokulu içine alarak milli eğitim sisteminin, 7-14 zorunlu öğrenim çağını kapsayan alt basamağını oluşturmuştur. Ortaokul, yeni amacı bakımından, bundan böyle, yalnızca ortaöğretimin birinci dönemi niteliğinde bir kurum olmayacak; fakat genel amacı, Türk çocuğunu çalışma hayatına ve üst öğrenime hazırlamak olan bir temel eğitim kurumu olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir (MEB., 1974, ss; 343-344).

Yeni Ortaokul Yönetmelik Taslağı ile ilgili uygulama sürdürülürken bir yandan bütün okulların bir sonraki yıl bu yeni yönetmeliğe geçişlerini kolaylaştırmak ve aynı zamanda, cumartesi gününün hafta sonu tatil günü olması nedeniyle haftalık çalışma programını, çift öğretim yapan okulların koşulları da göz önünde tutularak yeniden düzenleyebilmek amacı ile, IX. Milli Eğitim Şurasının 46 numaralı paragrafındaki yeni ortaokul ders dağıtım çizelgesi, bütün okullarda uygulamaya konulmuştur (MEB., 1974, s; 344).

Her okul müdürü, ilgili öğretmenlerin ve öğretmen kurulunun görüşlerini de alarak okulun ve çevrenin bütün olanaklarından yararlanmak suretiyle, okul programında yer alacak seçmeli derslerin türleri ve haftalık ders saati sayısı hakkında karar vermeye yetkili kılınmıştır. Bu karar alınırken eski programda “iş bilgisi” adı altında her sınıfta toplamı 4 saat olan, ticaret işleri, tarım işleri, el işleri (erkekler), ev işleri (kızlara) gibi derslere de yer verilebilecektir (MEB. 1974, ss; 345-346).

Sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinin yeni ders dağıtım çizelgesindeki haftalık ders saatleri içinde uygulanabilmesi için, bu derslerin mevcut programlarında bazı ayarlamalar yapılması zorunlu hale gelmiştir. Bu esaslar, her okulda, sosyal bilgiler ve fen bilgisi öğretmenleri zümre toplantılarında incelenecek ve bu derslerin “yıllık ders dağıtım planı” okulun ve çevrenin olanak ve koşulları da göz önünde tutulmak suretiyle hazırlanması ve uygulanması öngörülmüştür. Tüm bunlara göre hazırlanan ders dağıtım çizelgesi aşağıdaki gibidir (MEB. 1974, s; 346):

Çizelge 6

1974-1975 Öğretim Yılında, “Uygulama Ortaokulu” Niteliğinde, Bakanlıkça Seçilecek Bazı Ortaokullarda Bir Yıl Süre İle Geliştirildikten Sonra, 1975-1976 Öğretim Yılında Bütün Ortaokullarda Yürürlüğe Konulması Kararlaştırılan Haftalık Ders Dağıtım

Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4

MEB. 1974, s.346

Çizelge 6- Devam

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Sosyal Bilgiler	3	3	4
Fen Bilgisi	3	3	3
Yabancı Dil	3	3	3
Resim iş	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1
Ahlak	1	1	1
Din Bilgisi	1	1	1
Rehberlik ve Eğitsel Çalışmalar	3	3	3
Seçmeli dersler	4-8	4-8	4-8
Ortak ders saati toplamı	22	22	23
Haftalık Ders Saati Toplamı	26-27	26-27	27

MEB. 1974, s; 346

15.10.1974 tarih ve 439 sayılı karar ile; cumartesi günlerinin tatil sayılması nedeniyle temel eğitim yatılı bölge okullarında haftalık ders dağıtım çizelgesi yeniden düzenlenmiştir. “12 sayılı kanun hükmünde kararname gereğince, cumartesi günlerinin tatil sayılmasından dolayı, temel eğitim yatılı bölge okullarında denenmekte olan temel eğitim okulu programının taslağındaki, haftalık ders dağıtım çizelgelerinin yeniden düzenlenmesi hakkında İlköğretim Genel Müdürlüğü’nün 18.09.1974 gün ve 48237 sayılı teklif yazısı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından incelenmiş, 22.07.1974 gün ve 1798 sayılı tebliğler dergisinde yayımlanan IX.Milli Eğitim Şurasının, Ahlak dersiyile ilgili kararı da göz önünde tutularak, aşağıdaki örneğe göre kabulünün, Bakanlık Makamının onayına arzı kararlaştırılmıştır.” Buna göre yeniden belirlenen haftalık ders dağıtım çizelgesinde; 6.,7.,8., sınıflar için IX. Milli eğitim şurasında kabul edilen ve 1974-1975 öğretim yılında uygulamaya konan “ortaokul haftalık ders dağıtım çizelgesi” normal öğretim için aynen benimsenmiş, ikili öğretimde ise 30 saat olarak düşünülmüştür. Ancak 4-8 saatlik seçmeli dersler, temel eğitim okulu program taslağında “hayata ve işe yönelten dersler” olarak alınmıştır (MEB., 1974, s.507).

Çizelge 7

15.10.1974 Tarih Ve 439 Sayılı Karar İle; Cumartesi Günlerinin Tatil Sayılması
Sebebiyle Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarında Yeniden Düzenlenen Haftalık Ders
Dağıtım Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4
Sosyal Bilgiler	3	3	4
Fen Bilgisi	3	3	3
Yabancı Dil	3	3	3
Resim-yazı	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1
Ahlak	1	1	1
Din Bilgisi	1	1	-
Rehberlik ve Eğitsel Çalışmalar	3	3	3
Hayata ve işe yönelten dersler	8	8	8
Haftalık Ders Saati Toplamı	32	32	32

MEB., 1974, s.507

1974-1975 eğitim-öğretim yılı için öngörülen tüm bu programdan anlaşılacağı gibi, Resim iş dersleri amacı, içeriği ve uygulamalı bir ders olması göz önünde bulundurulmadan, haftalık ders programının saatlerinin izin verdiği ölçüde, bir ders saati olarak diğer derslerin yanında programda yerini almıştır. Aslında hazırlanan reform stratejisinin başarıya ulaşmasında, Resim iş dersinin özel bir önemi vardır. Ancak dersin amaç ve içeriği göz önünde tutulmadığından, bu dersin öneminin pek anlaşamadığı görülmektedir.

1.1.4.3.2. 1976-1977 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan Ortaokul ve Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarının Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler

24.09.1976 tarihinde 349 sayılı karar ile ortaokul haftalık ders dağıtım çizelgesi aşağıdaki örneğine göre 1976-1977 öğretim yılından itibaren uygulanması kararı alınmıştır (MEB., 1976, s. 350).

Çizelge 8

1976-1977 Eğitim Öğretim Yılı Ortaokul Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4
Sosyal Bilgiler	4	4	4
Fen Bilgisi	4	4	4
Yabancı Dil	3	3	3
Resim iş	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2
Ahlak	1	1	1
Din Bilgisi (İsteğe bağlı olarak)	1	1	1
Rehberlik ve Eğitsel Çalışmalar	3	3	3
Seçmeli dersler	4-8	4-8	4-8
Ortak ders saati toplamı	25	25	25
Haftalık Ders Saati Toplamı	30	30	30

MEB., 1976, ss.350

29.11.1976 tarih ve 387 sayılı karar ile temel eğitim okulu program taslağını uygulayan temel eğitim yatılı bölge okullarının I. ve II. kademe ders dağıtım çizelgesi düzenlenmiş ve aşağıdaki örneğine göre uygulanması kararlaştırılmıştır (MEB, 1977, s.431).

Çizelge 9

29.11.1976 Tarih ve 387 Sayılı Karar İle Temel Eğitim Okulu Program Taslağını Uygulayan Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarının Kademe Ders Dağıtım Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4
Sosyal Bilgiler	4	4	4
Fen Bilgisi	4	4	4
Yabancı Dil	3	3	3
Resim-yazı	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1
Ahlak	1	1	1
Din Bilgisi	1	1	1
İş Teknik Eğitimi (Tarım, Ev Ekonomisi, Ticaret)	6	6	6
Rehberlik ve Eğitsel Çalışmalar	3	3	3
Hayata ve işe yönelten dersler	8	8	8
Haftalık Ders Saati Toplamı	35	35	35

Bir dersin süresi 40 dakikadır

MEB., 1977, s.431

Resim iş dersi ile ilgili yapılan değişiklik, zaten amaçlarına, araç-gereç ve atölye eksikliği ve ders süresinin az olması nedeniyle tam olarak ulaşılamayan derse bir yük daha getirmiş, dersin ismi “Resim –yazı dersi” olarak değiştirilmiştir. Ders saati artırılması gerekirken bu konuda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Ders süresi, tüm sınıflarda 1 ders saati olarak düşünülmüş ve uygulanmıştır. 1985 tarihine kadar bu programa sadık kalmıştır.

1.1.4.3.3. 1985-1986 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler

24.07.1985 tarih ve 129 sayılı karar ile Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri derslerini içeren ortaokul haftalık ders dağıtım çizelgesi geliştirilmiştir. Ortaokul Sosyal Bilgiler dersinin; 1985- 1986 öğretim yılından itibaren Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri adı altında üç ayrı derse ayrılması, Milli Tarih, Milli Coğrafya derslerinin VI. ve VII. sınıflarda, Vatandaşlık Bilgileri dersinin de VIII. Sınıfta okutulması 26.04.1985 tarih ve 64 sayılı karar ile; eğitim ve öğretim yüksek kurulunun 29.04.1985 tarih, 2 sayılı kararı üzerine; söz konusu derslerin yer aldığı ortaokul ders dağıtım çizelgesinin 1985-1986 öğretim yılından itibaren uygulanması, aşağıdaki örneğine göre kabul edilmiştir (MEB. 1985, s.341).

Çizelge 10

1985-1986 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim Okulu II. Kademe Ders Dağıtım Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4
Milli Tarih	2	2	-
Milli coğrafya	2	2	-
Vatandaşlık bilgisi	-	-	3
T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
Fen Bilgisi	4	4	4
Yabancı Dil	3	3	3
Resim iş	2	2	2
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	2	2	1
Din kültürü ve ahlak bilgisi	2	2	2
Rehberlik ve Eğitsel Çalışmalar	3	3	3
Seçmeli dersler	4-8	4-8	4-8
Haftalık Ders Saati Toplamı	34-38	34-38	34-38

MEB. 1985, s.341

1985 yılında yapılan bu değişiklikler, 1974 yılından sonra yapılan ders sürelerindeki ilk köklü değişikliklerdir. Araştırmalarda, yapılan değişikliklerden Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi hakkındaki gerekçeler bulunmuş, ancak Resim iş dersinin süresinin artırılmasının sebeplerine ilişkin herhangi bir gerekçeye rastlanmamıştır. Programdan anlaşılanlara göre, diğer derslerde yapılan değişikliklerden sonra, haftalık ders saati toplamında iki saat boşluk kalmış ve bu boşluk Resim iş dersine aktarılmıştır. Bu nedenle olsa gerek bu değişiklik çok uzun sürmemiştir.

1.1.4.3.4. 1987-1988 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler

30.06.1987 tarih ve 118 sayılı karar ile yeni ortaokul ders dağıtım çizelgesi kabul edilmiştir. Kabul edilen yeni haftalık ders çizelgelerinin uygulanmasıyla ilgili açıklamalar ve esaslar şöyledir (MEB.,1987, s.343);

- Ülkemizdeki teknolojik ve sosyo-ekonomik gelişme ve değişimler çerçevesinde haftalık çizelgelerde bazı değişikliklere ihtiyaç duyulmuştur.
- Ortaokul haftalık ders saati toplamı her sınıfta 31 saate indirilmiştir.
- Seçmeli dersler bakımından ikili öğretim yapan ve yapmayan okul farkı kaldırılmıştır.
- Seçmeli dersler arasına, Resim, Müzik, ihtisaslaşmış spor ve bilgisayar dersleri de ilave edilmiştir.
- Rehberlik ve eğitici çalışmalar, günlük ders saatleri dışında yapılacaktır.
- Türkçe dersinin haftalık ders saati artırılmıştır.
- 1987-1988 öğretim yılından itibaren yeni haftalık ders programı uygulanacaktır.

Bu açıklama ve esaslara göre belirlenen haftalık ders dağıtım çizelgeleri aşağıdaki gibidir.

Çizelge 11

1987-1988 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanacak Yeni Ortaokul Haftalık Ders Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	6	6	6
Matematik	4	4	4
Milli Tarih	2	2	-
Milli coğrafya	2	2	-

MEB.,1987, s.343

Çizelge 11- Devam

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Vatandaşlık bilgisi	-	-	2
T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
Fen Bilgisi	4	4	4
Yabancı Dil	3	3	3
Resim iş	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2
Din kültürü ve ahlak bilgisi	2	2	2
Seçmeli dersler	4	4	4
Haftalık Ders Saati Toplamı	31	31	31

Öğrenci kişilik hizmetlerini yürütmek üzere öğretim programına alınan, Rehberlik ve Eğitici Çalışmalar, haftalık ders saatleri dışında yürütülecektir.

MEB.,1987, s.343

Çizelge 12

1987-1988 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanacak Yeni İlköğretim Okulu II. Kademe Haftalık Ders Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	6	6	6
Matematik	4	4	4
Milli Tarih	2	2	-
Milli coğrafya	2	2	-
Vatandaşlık bilgisi	-	-	2
T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
Fen Bilgisi	4	4	4
Yabancı Dil	3	3	3
Resim iş	1	1	1

MEB.,1987, s.343

Çizelge 13
1991-1992 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen Ortaokul
Haftalık Ders Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	6	6	6
Matematik	4	4	4
Milli Tarih	2	2	-
Milli coğrafya	2	2	-
Vatandaşlık bilgisi	-	-	3
T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
Fen Bilgisi	4	4	4
Yabancı Dil	3	3	3
Resim iş	1	2	1
Müzik	2	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2
Din kültürü ve ahlak bilgisi	2	2	2
Seçmeli dersler	2	2	2
Haftalık Ders Saati Toplamı	30	30	30

Öğrenci kişilik hizmetlerini yürütmek üzere öğretim programına alınan, Rehberlik ve Eğitici Çalışmalar, haftalık ders saatleri dışında yürütülecektir.

MEB., 1991, s.19

1985 yılından sonra, Resim iş dersinin süresinde yapılan ikinci artış, bu programda yer alan değişiklikle, VII. sınıflarda 2 ders saatine çıkartılmasıdır. Bu sürenin artırılmasına yönelik yazılı herhangi bir gerekçeye rastlanamamıştır. Program incelendiğinde, diğer değişikliklerde olduğu gibi bu değişikliğin sebebinin de, haftalık ders saati toplamının eksik kalması ve bunun sonucunda Resim iş dersinin VII. sınıflarda iki saate çıkartılması olduğu görülmektedir. Ancak bu değişiklikte çok uzun sürmemiştir.

1.1.4.3.6. 1992-1993 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler

22.09.1992 Tarih ve 301 karar sayılı, ilköğretim okulu ders çizelgesinin kabulü. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygun bulunmuştur (MEB., 1992, s. 767).

İlköğretim Genel Müdürlüğünün 03.09.1992 tarih ve 18623 sayılı teklif yazıları üzerine;

1. İlköğretim okullarının I. kademesine “çevre, sağlık, trafik, okuma” dersi konulmasına bağlı olarak yeniden düzenlenen ilköğretim okulu ders çizelgesi 1992-1993 öğretim yılından itibaren birinci kademenin bütün sınıflarında uygulanmak üzere bağlı örneğine göre kabul edilmiş,
2. 30.06.1987 tarih ve 118 sayılı kararı ile kabul edilen ilköğretim okulu ders çizelgesi ise yürürlükten kaldırılmıştır.

Çizelge 14

1992-1993 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen İlköğretim Okulu II. Kademe Haftalık Ders Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	6	6	6
Matematik	4	4	4
Milli Tarih	2	2	-
Milli coğrafya	2	2	-
Vatandaşlık bilgisi	-	-	2
T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
Fen Bilgisi	4	4	4
Yabancı Dil	3	3	3
Resim iş	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2
Din kültürü ve ahlak bilgisi	2	2	2
İş Eğitimi	6	6	6
Haftalık Ders Saati Toplamı	33	33	33

Öğrenci kişilik hizmetlerini yürütmek üzere öğretim programına alınan, Rehberlik ve Eğitici Çalışmalar, haftalık ders saatleri dışında yürütülecektir.

MEB., 1992, s. 767

Kaldırılan 30.06.1987 tarih ve 118 sayılı ilköğretim okulu haftalık ders programında olduğu gibi, bu programda da Resim iş dersi bir ders saatidir. Yeni programda, Resim iş dersi ile ilgili herhangi bir önlem ya da değişiklik bulunmamaktadır.

1.1.4.3.7. 1993-1994 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler

09.08.1994 tarih ve 578 karar sayılı, İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinin Kabulü Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygun bulunmuştur (MEB, 1993, s.692).

1. İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 20.09.1993 gün ve 10980 sayılı teklif yazısı üzerine, talim ve terbiye kurulu tarafından görüşülerek uygun bulunan ilköğretim okulu haftalık ders çizelgesi 1994-1995 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere bağlı örneğine göre kabul edilmiştir,
2. 22.09.1992 tarih ve 301 sayılı karar ile kabul edilen İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Çizelge 15

1993-1994 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen İlköğretim Okulu II. Kademe Ders Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	6	6	6
Matematik	4	4	4
Milli Tarih	2	2	-
Milli coğrafya	2	2	-
Vatandaşlık bilgisi	-	-	2
T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
Fen Bilgisi	4	4	4
Yabancı Dil	3	3	3
Resim iş	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2
Din kültürü ve ahlak bilgisi	2	2	2
İş Eğitimi	3	3	3
Haftalık Ders Saati Toplamı	30	30	30

MEB, 1993, s.692

Çizelge 16- Devam

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Resim iş	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1
Din kültürü ve ahlak bilgisi	2	2	2
İş Eğitimi	2	2	2
Trafik Ve İlk Yardım Eğitimi	1	1	1
Seçmeli Dersler	3	3	3
Haftalık Ders Saati Toplamı	30	30	30

Öğrenci kişilik hizmetlerini yürütmek üzere öğretim programına alınan rehberlik ve eğitici çalışmalar, haftalık ders saatleri dışında yürütülür. Rehberlik ve eğitici çalışmalar ile ilgili faaliyetleri yürüten öğretmenlere, bu görevlerine karşılık haftada 3 saat üzerinden ücretli ek ders görevi verilir ve ücret ödenir.

MEB, 1997, ss.152-153

Yukarıdaki çizelgede görüldüğü gibi 1997 yılında Resim iş dersi ile ilgili herhangi bir değişiklik söz konusu değildir.

1.1.4.3.9. 1998-1999 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler

26.08.1998 tarih ve 180 karar sayılı, İlköğretim Okulu haftalık ders çizelgesi ve İlköğretim Okulu seçmeli dersleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygun bulunmuştur (MEB., 1998, s.1011):

İlköğretim Genel Müdürlüğünün 17.02.1998/ 1089 ve 23.07.1998/ 6106 sayılı yazılılarıyla önerilen “ilköğretim okulu haftalık ders çizelgesinin” seçmeli dersler grubunda yer alan 19 adet dersten; bir kısmının kaldırılması, bir kısmının birleştirilmesi ve bir kısmının da adının değiştirilmesi ve seçmeli dersler ile iş eğitimi dersinin haftalık ders saatlerinde değişiklik yapılması hususları ile ilköğretim okulları seçmeli derslerine ait öğretim programları Talim Ve Terbiye Kurulunca görüşülerek;

1. İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesinin seçmeli ders gurubundan; “bilgisayar, drama, güzel konuşma ve yazma, ikinci yabancı dil (İngilizce, Almanca, Fransızca), turizm, tarım ve yerel el sanatlar” derslerinin yer alması ,

2. İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesinde yer alan seçmeli ders saatlerinin 4. ve 5. sınıflarda 3'er saat, 6.,7. ve 8. sınıflarda 2'ser saat, iş eğitimi dersinin de 3 saat olması,
3. Seçmeli derslere ait öğretim programlarının ekli örneğine göre kabulü,
4. Uygulamanın 1998-1999 öğretim yılından itibaren başlanması,

10.09.1997 tarih ve 143 sayılı kararı ile kabul edilen ilköğretim okulu seçmeli derslerin, 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılması kararlaştırılmıştır

Çizelge 17

1998-1999 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4
Sosyal Bilgiler	3	3	-
Vatandaşlık bilgisi	-	1	1
T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
Fen Bilgisi	3	3	3
Yabancı Dil	4	4	4
Resim iş	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1
Din kültürü ve ahlak bilgisi	2	2	2
İş Eğitimi	3	3	3
Trafik Ve İlk Yardım Eğitimi	1	-	1
Seçmeli Dersler	2	2	2
Haftalık Ders Saati Toplamı	30	30	30

Öğrenci kişilik hizmetlerini yürütmek üzere öğretim programına alınan rehberlik ve eğitici çalışmalar, haftalık ders saatleri dışında yürütülür. Rehberlik ve eğitici çalışmalar ile ilgili faaliyetleri yürüten öğretmenlere, bu görevlerine karşılık haftada 3 saat üzerinden ücretli ek ders görevi verilir ve ücret ödenir.

Çizelge 18'de görüldüğü gibi 1998 yılında duyurulan haftalık ders programında Resim iş dersi ile ilgili herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

1.1.4.3.10. 2001-2002 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen ve Uygulanan İlköğretim II. Kademe Haftalık Ders Süreleri ve Bunları Belirleyen Gerekçeler

İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 28. 08. 2001 tarih ve 10141 sayılı yazıları ile İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi'nde yapılmasını önerdikleri değişiklikler, Talim ve Terbiye Kurulu'nca görüşülmüş ve aşağıdaki kararlar alınmıştır (MEB., 2001, ss.573-574).

- 1.6., 7. ve 8. sınıflarda okutulan beden eğitimi dersinin haftada 1 saatten 2 saate çıkarılması,
 - 2.6., 7. ve 8. sınıflarda okutulan iş eğitimi dersinin haftada 3 saatten 2 saate indirilmesi,
 - 3.Yapılan bu değişiklikle oluşturulan yeni çizelgenin 2001-2002 öğretim yılından itibaren uygulanması kararlaştırılmıştır.
- Not: Seçmeli dersler listesinde yer alan derslerin, ders saatlerinin haftada 1 veya 2 saat olacağı, şartlara göre okul yönetimince belirlenir.

Alınan kararlar, dönemin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmıştır. Beden eğitimi dersinin 1 ders saatinden 2 ders saatine çıkartılmasından dolayı, çoğunlukla Resim iş öğretmenlerinin girdiği iş eğitimi derslerinin sayısı, her sınıfta 3 er ders saatinden 2 şer ders saatine düşürülmüştür. Bu durum pek çok Resim iş öğretmenin mağdur olmasına neden olmuştur. Çalıştıkları okullarda kadrolu bulunan pek çok Resim iş öğretmeni, bu program nedeniyle norm kadro fazlası durumuna düşmüştür. Resim branşında oluşan bu fazlalık, yeni mezun olan pek çok Resim iş öğretmenin atanmasını engellemiştir.

Çizelge 18

2001-2002 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanması Öngörülen İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi

Dersler	Sınıflar		
	VI.	VII.	VIII.
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4

(MEB., 2001, s. 573-574)

zorunlu eğitim için elverişli değildir. Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye gelişmiş ülkelerin arasında yerini alabilmek için eğitim sisteminde büyük bir reforma ihtiyaç duymaktadır. Gelişmiş ülkelerde, zorunlu eğitim süresi liseleri de kapsamaktadır. Ancak tüm bunlar için Türkiye'nin uzun bir alt yapı oluşturma sürecine ihtiyacı vardır. Politikacıların, Türk eğitim sisteminde yaptıkları değişiklikler, alt yapı problemlerinden dolayı uzun süre problemler yaşanmasına neden olmuştur. Resim iş dersleri alt yapı sorunlarından nasibini alan derslerden biridir. Ülke genelinde pek çok okulda halen atölye ve araç-gereç eksikliği söz konusudur. Zorunlu eğitim çağı Türkiye'de yaşayan her bireye ulaşılabilmesi açısından en önemli çağdır. İlköğretim okullarında uygulanabilecek nitelikli bir sanat eğitimi, Türk insanının, kültürel ve teknolojik açıdan daha başarılı olmasını sağlayacaktır (MEB, 2002).

Çizelge 20'de, 1974-2002 yılları arasında uygulanan ilköğretim II. kademe Resim iş derslerinin süreleri yer almaktadır.

Çizelge 19

Türkiye'de 1974-2002 Yılları Arasında, Haftalık Ders Dağıtım Çizelgelerinde Yer Alan Sanat Eğitimi Derslerinin Süreleri.

Tarih	Dersin Adı	VI.	VII.	VIII.
1974	Resim – Yazı	1	1	1
1974	Sanat Ve İş Eğitimi	1	1	1
1974	Resim İş	1	1	1
1975	Resim İş	1	1	1
1976	Resim İş	1	1	1
1976	Resim-Yazı	1	1	1
1977	Resim-Yazı	1	1	1
1978	Resim-Yazı	1	1	1
1979	Resim-Yazı	1	1	1
1980	Resim-Yazı	1	1	1
1981	Resim-Yazı	1	1	1
1982	Resim-Yazı	1	1	1
1983	Resim-Yazı	1	1	1
1984	Resim-Yazı	1	1	1

Çizelge 19-Devam

Tarih	Dersin Adı	VI.	VII.	VIII.
1985	Resim İş	2	2	2
1986	Resim İş	1	1	1
1987	Resim İş	1	1	1
1988	Resim İş	1	1	1
1989	Resim İş	1	1	1
1990	Resim İş	1	1	1
1991	Resim İş	1	2	1
1992	Resim İş	1	1	1
1993	Resim İş	1	1	1
1994	Resim İş	1	1	1
1995	Resim İş	1	1	1
1996	Resim İş	1	1	1
1997	Resim İş	1	1	1
1998	Resim İş	1	1	1
1999	Resim İş	1	1	1
2000	Resim İş	1	1	1
2001	Resim İş	1	1	1
2002	Resim İş	1	1	1

Türkiye’de 1974-2002 yılları arasında ilköğretim II. kademe Resim iş derslerinin sürelerinin dersin genel amaçlarına ulaşılmasında engel teşkil ettiği ve bu durumdan Türk Milli Eğitim Sistemi olumsuz etkilendiği düşünülmektedir. Çünkü eğitim bir bütündür. İlköğretim II. kademe Resim iş dersinde oluşan bu problem, tüm eğitim süreçlerini etkileyebilir.

Türkiye’de 1989 yılından itibaren, eğitim sisteminin desteklenmesi için ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında, ders dışı faaliyetler ya da diğer adıyla egzersiz programları uygulanmaya başlamıştır. Bu programlar tam olarak işlevini yerine getirmese de, en azından öğrencilerin ilgilerini ve yeteneklerini değerlendirmeleri açısından bir ortam yaratabilmiştir.

1.1.4.4. Ders Dışı Eğitim Çalışmaları (Egzersiz Programları)

Ders dışı eğitim faaliyetleri, ilk kez 18. 10. 1989 tarihinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından, “Orta Okul ve Orta Öğretim kurumlarındaki öğrencilerin ders dışı eğitim faaliyetleri hakkında yönetmelik” başlığı altında hazırlanmış, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış ve uygulanmaya konulmuştur. Bu yönetmelik Resim iş dersi ile ilgili herhangi bir faaliyeti kapsamaz (MEB., 1989, s.941).

Yönetmeliğin kapsadığı faaliyetler, “5. madde” de yer almaktadır. Bu maddeye göre; Ders içi ve ders dışı eğitim öğretim faaliyetleri birbirini tamamlayacak ve bütünleyecek şekilde planlanır ve yürütülür. Ders dışı eğitim ve öğretim faaliyetleri; ödev, hazırlık çalışmaları, alıştıurma çalışmaları ve eğitici çalışmalarıdır (MEB., 1989, s.942).

Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği çerçevesinde, öğrencinin okulda yayın ve faaliyetlerine katılması; folklor çalışmalarında, sportif karşılaşmalarda, sahne sanatlarında ve benzeri faaliyetlerde rol alması gibi faaliyetlere yer verilmiştir. 1999 yılına kadar, Resim iş dersi ile ilgili bir faaliyet söz konusu değildir.

Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı, Personel Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan B. 08. 0. PGM. 0. 23. 01. 03. 4/4130 17024 sayılı ve 24. 02. 1999 tarihli genelgesinin 16. maddesinin kapsamında, “Ders Dışı Eğitim Çalışmaları” ile ilgili kararlar yer almaktadır. Bu genelge ile Resim iş dersleri için de, ders dışı eğitim çalışmaları uygulanmaya başlanmıştır(MEB., 1999).

“Ders Dışı Eğitim Çalışmaları” adlı yönetmeliğin 16. maddesinde; “Ders dışı izcilik, beden eğitim ve spor çalışmaları, halk oyunları ve güzel sanatlarla ilgili dallarda fiilen çalışma yaptıran yönetici ve öğretmenlere; aylık karşılığı ders, ek ders, ders niteliğinde yönetim ve ders dışı hazırlık ve planlama görevi saat sayısına bakılmaksızın, gündüz ücreti üzerinden haftada azami 6 saat ek ders ücreti ödeneceği, ancak bir ders yılında bu kapsamda ödenecek ek ders saati sayısının, okulun bir ders yılındaki toplam ders saati sayısının %8’ini geçemeyeceği ile ilgili bilgiler yer almaktadır (MEB., 1999).

Bu etkinliklerde görev alacak yönetici ve öğretmenlerde aranacak nitelikler, her bir etkinlik için aranılacak en az öğrenci sayısı ile benzeri hususlar, Milli Eğitim Bakanlığı'nca belirlenmekte, etkinlik programları, okul müdürlüklerince hazırlanıp Milli Eğitim Müdürlükleri'nce onaylanmaktadır. Okul yöneticileri ile okullara denetim amacıyla giden yönetici ve müfettişler, çalışmaların planlandığı şekilde yapılıp yapılmadığını denetlemektedirler (MEB., 1999).

16. maddede belirtilen okulun ders yükünün %8' ini geçmemek kaydıyla, yeni bir etkinlik yapılması istendiğinde aynı şekilde yıllık çalışma planı hazırlanıp uygulamaya konulabilmektedir. Yıllık çalışma planları hazırlanırken, haftalık çalışma süresi her öğretmen için en çok 6 ders saati olarak planlanmaktadır (MEB., 1999).

Uygulamalarda bu süre genellikle 3 ders saati ile sınırlı kalmaktadır. Resim iş dersi için uygulanan egzersiz programların içeriği, dersin amaçlanan davranışları çerçevesinde belirlenir. Egzersiz programı uygulanan okullarda Resim iş dersinin daha çok sevildiği nitelik ve başarı düzeyinin daha yüksek olduğu bilinmektedir. Öğrenciler, bu programlar sayesinde atölye ortamında daha çok çalışabilmekte, malzemelerin imkanlarını araştırma konusunda daha başarılı olmaktadır.

Resim iş dersinde başarı düzeyinin yükselmesinde en önemli unsur; deneme-yanılma, sınama, araştırma, keşfetme heyecanını uyarıcı nitelikte bir ders işlenişi ve malzemelerle oynayarak çeşitli imkanlarını görme gibi yollarla, yaratma ve üretme hazzını öğrencinin tadabilmesini sağlamaktır. Bir ders saatinde mümkün olmayan bu tip uygulamalar, egzersiz programlarla desteklenerek, bu eksiklik giderilebilmektedir. Ancak zorunlu eğitim çağında ulaşılması istenen yaratıcı ve üretken bireyler yetiştirilmesi için, egzersiz programlarda yeterli olamamaktadır. Çünkü egzersiz programı zorunlu değil isteğe bağlıdır. Pek çok aile maddi yük ya da gereksiz olarak gördüğünden, çocuğunun bu programlara katılmasına engel olmaktadır. Türkiye'de pek çok okulda atölye olmayışı, okul idarecilerinin bu konuya fazla önem vermemesi, kırsal kesimlerde ailelerin genellikle çocuklarını okuldan çıkar çıkmaz, tarla, bahçe işlerinde çalıştırmak istemesi, okulda geçirilecek zamanı, vakit kaybı olarak görmesi de bu programın her okulda uygulanamayışının nedenlerindedir.

Egzersiz programların, hem Resim iş dersinde hem de diğer ders ve faaliyetlerde başarı oranını artırdığı düşünülmektedir. Egzersiz programı alan öğrencilerin, egzersiz programı almayan öğrencilere göre, ders esnasında yapılan çalışmalarda da daha başarılı olduğu gözlenmektedir. Çünkü öğrenci malzemeyi yeterince tanımış, denenceler geliştirmiş ve sanat eğitiminde ancak süreçle elde edilebilecek bilgi ve deneyimlere sahip olmuştur. Çalışmasını daha kısa sürede ve daha nitelikli bir şekilde sonuçlandırabilir. Elbette bireysel farklılıklar görülmektedir. Ancak egzersiz programı alan öğrenciler, genel olarak bakıldığında, yaş grubunun gerektirdiği gelişimden, daha üstün ürünler ortaya koyabilmektedirler. Yaratıcılık özelliğinin nitelikli bir sanat eğitimi ile geliştirilebileceği, sanat yoluyla kişilerin üretken, problem çözme yeteneğine sahip, yüksek bir beğeni düzeyi olan, duyarlı ve daha başarılı olabileceği düşünülmektedir. Nitelikli bir sanat eğitiminin gerçekleştirilmesi için ise süreç gerekir. Egzersiz programlar ile sağlanmaya çalışılan süreç ancak küçük bir kitleye ulaştığından, genel başarının sağlanabilmesi için Resim iş dersinin süresinin yeterli olmadığı düşünülmektedir.

1.2. Problem

21. yy.'ın bilimsel, teknolojik ve kültürel alanda ulaştığı ve gelecekte ulaşılması istenen seviyenin, oluşumunda eğitim en başta gelen etkidir. Aynı zamanda eğitim, bireylerin bu alanlarda kendilerini geliştirmelerini, yenilikler yapılmasına katkıda bulunmalarını sağlamakta ve bilgi aktarımıyla yeni nesillerin, daha ileri düzeyde gelişim sağlayabilmeleri için zemin hazırlamaktadır. Eğitim bireyde kendi yaşantıları yoluyla davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Erden, 1998, s.14). Bununla birlikte sistemli ve planlı bir eğitim uygulaması başarıyı getiren en önemli unsurdur. Her ülkenin kendine has eğitim sistemleri vardır ve eğitim sistemleri, ülkelerin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde en önemli etmenlerden biridir. Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Türkiye'de, eğitim sistemi teoride iyi biçimlendirilmiş ancak uygulamalarda sorunlar yaşanan bir sistemdir. Türk Eğitim Sistemi'nin üç genel amacı vardır. Bunlar (MEB, 2002):

Milli Eğitimin genel amacı bütün bireyleri;

1. Atatürk ilke ve inkılaplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan

haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek.

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgî, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak.

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yaptırmaktır;

Bu amaçların içerisinde yer alan özelliklerin geliştirilmesinde sanat eğitiminin önemli bir yeri vardır. Sanat eğitimi yoluyla kişiye, yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, yeni ve özgün buluşlar ortaya koyma vb. gibi beceriler kazandırılabilir. Bu becerilerin arasında yer alan yaratıcılık kısaca, iki yada daha çok nesne veya olay arasında bağ kurmak ve bunlarla yeni, özgün bireşimlere ulaşmak olarak tanımlanabilir. Yaratıcılık her insanda az ya da çok bulunan bir özelliktir. Araştırmacılara göre, eğitim yoluyla yaratıcılık geliştirilebilir ve her insanda bu gelişimin sağlanması, hem kendileri hem de yaşadıkları toplumları bulduklarından daha ileri bir düzeye taşıyabilir. Türkiye'nin kültürel ve teknolojik kalkınmasının sağlanmasında sanat eğitiminin katkıları sağlayabileceği düşünülmektedir. Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde, yaratıcılığı geliştirmeye dayalı programların ön planda olduğu görülmektedir.

Türk eğitim sisteminde sanat eğitimi Resim iş, Müzik ve Edebiyat dersleri olarak ilköğretim ve orta öğretim kademelerinde verilmektedir. Bu derslerin arasında yer alan Resim iş dersi, konuları, amaçları ve işleniş açısından öğrencilerin, özgür düşünme, üretme ve yaratma kapasitelerini geliştirebilmektedir.

İlköğretim düzeyinde Resim iş dersleri çocuğun gelişim ve öğrenme sürecinde etkin bir rol oynamaktadır. İlköğretim çağında uygulanacak nitelikli bir Resim iş dersinin, gelecekte Türkiye'de sanatçılar ve her alanda yaratıcı tasarımcılar yetiştirmek adına ilk adım olduğu söylenebilir. Ancak Türkiye'de, Resim iş dersinin bu yönleri göz ardı

- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimleri arasında, yapılan çalışmanın özgünlüğü açısından farklılık var mıdır?
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimleri arasında, verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi açısından farklılık var mıdır?
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimleri arasında, araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından farklılık var mıdır?
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimleri arasında, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması açısından farklılık var mıdır?
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimleri arasında, estetik elemanlar arasındaki uyum açısından farklılık var mıdır?
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimleri arasında, kompozisyon açısından farklılık var mıdır?

1.4. Önem

Resim iş dersinin gerekliliği ve niteliği konusundaki tartışmaların temel nedenlerinden biri, dersin süresidir. Resim iş dersine, pek çok amaç yüklenmiş olmasına karşın, sürenin az tutulması, dersin önemli olmadığı düşüncesini desteklemektedir. Resim iş öğretmenlerinin ve ilköğretim II. kademe öğrencilerinin pek çoğu ders sürenin yetersiz olduğunu dile getirmektedir.

1908 yılından bu yana eğitim programlarımızda yer alan Resim iş dersinin, 21. yy.'da Türk eğitim sisteminin ve Resim iş dersinin amaçlarına ulaşılmasındaki başarısı konusunda, öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirilmesindeki etkisi konusunda, öğrencilerin ve Resim iş öğretmenin, Resim iş dersinden bir doyum alabilmesinde, öğrencilerin sanat eğitimi konusundaki bilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesinde, sürenin öğrencinin ve öğretmenin Resim iş dersinde motivasyonuna etkisi konusunda, Resim iş dersinde hedeflenen davranışların kazandırılmasında, sanat eğitimine ve sanata bakış açısının olumlu yada olumsuz olarak dersin süresinden etkilenmesinde, Resim iş

öğretmenin ücretlerinde, Resim iş öğretmenlerinin atanmasındaki sorunlarda, ders süresi doğrudan ilişkilidir.

Türkiye de, ilköğretimin II. kademesinde Resim iş derslerine ayrılan sürenin yarattığı problemlerin ortaya konması ve bu problemin çözümüne ilişkin öneriler, Resim iş dersinin gerekliliği ve niteliği konusundaki tartışmaların nedenlerini ve çözümlerini beraberinde getirecek, bu da sanat eğitiminin gelişimi açısından yararlı olması umulmaktadır.

1.5. Varsayımlar

Sanat eğitime, bu araştırmadaki anlamıyla Resim iş dersine ayrılan sürenin, nitelikli, yaratıcı, problem çözme yeteneğine sahip, duyarlı, başarılı, araştırma ve deneme cesareti olan bireylerin yetiştirilmesinde çok önemli olduğu, yetkili kurumların dikkatinin, bu öneme çekileceği düşünülmektedir.

Türk eğitim sistemi ve Resim iş dersinin amaçları, sanat eğitimi, yaratıcılık, yaratıcılık ve eğitim, sanat ve eğitim, Türkiye’de sanat eğitimi, sanat eğitimi öğretim yöntemleri, Türkiye’de 1974’ten 2002 yılına kadar Resim iş dersinin süresi ve dersin süresinin dersin niteliğine etkisi konularına ait bilgiler verileceği düşünülmektedir.

Çocuğun Resim iş dersi etkinlikleri yoluyla, yaratıcılığının geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Sanat eğitiminin, çocuğun kişilik gelişimine katkısının büyük olduğunun, mutlu, sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunduğu bu konuda aksine düşünen fikirlerin değişeceği düşünülmektedir.

Resim iş dersinde egzersiz programı alan öğrenciler ile egzersiz programı almayan öğrencilerin resimlerinin karşılaştırılması değerlendirilirken, egzersiz programı alan öğrencilerin, Resim iş dersinde ve dolaylı olarak diğer derslerinde, daha başarılı olacağı düşünülmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

İlköğretim II. kademe Resim iş dersinin niteliğine, sürenin etkisinin belirlenebilmesi için, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden egzersiz programı alan ve egzersiz programı almayan öğrencilerin yaptığı resimlerden, görsel kaynak olarak faydalanılarak sınırlandırılmıştır.

Bu araştırma Eskişehir ili, Odun Pazarı Eğitim Bölgesi, Vali Ali Fuat Güven İlköğretim Okulu içinde yer alan 2. kademe (6,7,8,) öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Sanat : İnsan zekasının doğayı işlemesi kendi amaçlarına göre onu etkilemesidir.

Sanat Eğitimi : Sanatın yaşamdaki yerini, önemini, kavratacak biçimde düzenlenmiş belli programlar aracılığı ile çeşitli dallarında beceri kazandırabilecek uygulama çalışmaları ve sanatsal yaratma olgusunu tanımaya yönelik bir eğitim sürecidir. (San, 1983,s.19)

Yaratıcılık : Bilinen şeyden , bilinmeyen yepyeni bir şey çıkarmak, yeni özgün bir bileşime varmak, bir takım sorunlara yeni çözüm yolları bulmaktır. (San, 1985, s.10)

Egzersiz programı : Ders dışı eğitim öğretim faaliyetleridir.

İkinci Bölüm

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İncelemeler esnasında, Resim iş dersini ya da sanat eğitimini konu alan araştırmalarda, Resim iş dersinin süresinin yetersizliği ile ilgili görüşlere ve eleştirilere rastlanmıştır. Kendi araştırmaları için anket hazırlayan bazı araştırmacıların, Resim iş dersinin süresinin yeterli olup olmadığı sorusuna, anketlerinde yer verdikleri görülmüştür. Bu bölümde, bu sorulara verilen cevaplara ve dersin süresi ile ilgili diğer araştırmacıların görüşlerine yer verilmiştir.

Atar (1987) tarafından yapılan, “Türkiye’de İlköğretim Okulları İkinci Basamak ve Ortaokullarda Resim ile İş ve Teknik Eğitimi Dersi Müfredat Programlarının Yaratıcılığa Verdiği Önem Yönünden Karşılaştırılması” adlı araştırmada, “ortaokul ve ilköğretim okulları II. basamağında, Resim ile iş ve teknik eğitimi dersleri müfredat programlarının yaratıcılığa verdikleri önemin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde gerçekleştirilen araştırmada bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu ankette, ortaokul ve Resim ile iş ve teknik eğitimi öğretmeni yetiştiren kurumların öğretmenlerinin, idarecilerinin ve öğretmen adaylarının (Resim ile İş ve Teknik Eğitimi Öğretmeni) görüşleri yer almaktadır.

Ankette; Ankara’da bulunan Demet Lale ve Yunus Emre ortaokulları, Çiftlik Lisesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim Bölümü ve Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Teknoloji Bölümü İş ve Teknik Eğitimi Ana Bilim Dalı öğretmen, öğrenci ve idarecilerine, görüşme formları verilerek, yazılı olarak görüşleri alınmıştır (Atar, 1987).

Anket sonuçlarına göre; “Resim ile iş teknik derslerine ayrılan haftalık ders saati sizce yeterlidir?” sorusuna, okul idarecilerinin tümü “yetersizdir” cevabını vermişlerdir. Araştırmacı “bu cevaplardan, Resim ile iş ve teknik eğitimi ders sürelerinin az olmasının, öğrencilerin yaratıcılık güçlerini kısıtlandığı sonucu çıkarılabilir” görüşüne

varmıştır. Yine bu ankette, Resim ile iş ve teknik atölyelerinin olmadığı, olan okullarda ise ihtiyaca cevap vermediği, araştırmacı tarafından saptanmıştır (Atar, 1987).

Elde edilen bulgulara göre, araştırmacı atölye eksikliği ve her iki dersin süresinin az olmasının, yaratıcılığı etkileyen iki unsur olabileceği sonucuna varmıştır. Aynı araştırmada, “Sizce sanat eğitiminin amacı ne olmalıdır?” Sorusuna cevaplayıcıların çoğu, sanat eğitiminin en önemli amacının, çocuğun yaratıcılık gücünü geliştirmek olduğu konusunda birleşmişlerdir (Atar, 1987).

Araştırmada yer alan, “Sizce okulunuzun Resim ile iş ve teknik eğitimi derslerinin sorunları nelerdir?” sorusuna verilen cevapların en başında; “Resim iş dersinin süresi çok az” cevabı geldiği görülmüştür (Atar, 1987).

Resim iş ile iş ve teknik eğitimi dersi öğretmen ve öğretmen adaylarına yöneltilen “halen uygulamada olan Resim ile iş ve teknik eğitimi derslerinin programları sizce yeterlidir.” Sorusuna ise programın çok iyi olsa bile bu kadar kısa zamanda başarısız olacağı ve Resim dersi programı süre azlığı nedeniyle, gereğince uygulanmadığı cevapları verilmiştir (Atar, 1987).

Arısoy (1995) tarafından, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde hazırlanan “İlkokullarda Resim İş Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar” adlı araştırmada, ders süresinin kısıtlı olmasından dolayı, Türkiye’de sanat eğitiminin, çağdaş eğitim kavramı içinde yer alamayacağı ve bu eksiklik giderilmezse eğitimimizi çağdaşlaştırma çabalarının, yetersiz ve tek yönlü olacağı, dünyanın amaçladığı yaratıcı-üretici bireyler yetiştirmede başarısızlığa neden olacağı vurgulanmıştır.

Ünsalan (1992) tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde gerçekleştirilen, “Ortaöğretimde Çocuğun Sosyal Gelişiminde Sanat Eğitiminin Önemi” adlı araştırmaya göre; teknoloji ve ideoloji arasındaki dengeyi, fen bilimleri ve sosyal bilimler sağlayacaktır. Sosyal bilimler içerisindeki sanat eğitimi, ortaöğretimde bu yönden en etkili derstir. Çünkü sanat eğitimi çocuğun doğayla bütünleşmesi ve doğayı kavraması açısından nesnel eğitime en çok yardımcı olan derstir ve sanat eğitiminde

zorlama yoktur. Çocuk duyuları ve zekası ile doğayla, çevresiyle etkileşerek, deneyerek tanır ve öğrenir. Estetik değer yargılarının oluşturulabilmesinde eğitim kurumlarının ve iletişim araçlarının payı büyüktür. Konuyu eğitim açısından ele alan araştırmacı, sanat eğitimi için yetersiz ders saatlerinin, estetik eğitimin ne kadar gerçekleştirilebildiğinin göstergesi olabileceği görüşünü savunmuş ve böyle sınırlı bir sürede estetik eğitim için amaçlanan davranışların gerçekleştirilmesi mümkün olamayacağını ileri sürmüştür. Araştırmacıya göre eğitim sistemi her çağın özelliklerine ve gereksinimlerine göre belirlenir. Bütüncül bir eğitim sisteminde, tüm dersler, ağırlıkları ve gereksinimleri oranında programlarda yer almalıdırlar. Bu yüzden sanat eğitimi, dünyanın doğal dengesini estetik, kültürel ve biyolojik açıdan koruması yönünde büyük önem taşıdığından, bu derse daha çok ağırlık verilmelidir.

Ünsalan'ın (1992) bulgularına göre; yıllardır süregelen, ağırlıklı nesnel eğitimin, bilimsel ve teknolojik alanda, genel olarak bir değişim ve gelişime yol açmadığı artık anlaşılmaktadır. Araştırmacıya göre sorun, kuru bilimsel bilginin aktarımından kaynaklanmaktadır ve bu sorunun çözümünde, bu bilgilerin zihinsel yeti ve süreçlerinin (duyu, duyum, algılama, imgeleme, düşünme, anma, çağrışım) eğitilmiş birey tarafından kendine dönüştürülmesi yatmaktadır. Bu da ancak bireyde varolan yaratıcı ve üretici güçleri destekleyen ve geliştiren bir eğitim sistemiyle mümkündür.

Araştırmacı, eğitim sistemi ve okul tarafından kaynaklanan sorunların; araç-gereç yokluğu, ders süresinin yetersiz olması ve bu dersin keyfi bir ders olduğu kanısı olduğunu, bu sorunların yok edilmesi ve çözülmesi gerektiğini savunmuştur. Ayrıca araştırmacı; her çocuğun özgürce davranabileceği bir ortamın yaratılmasının, bireylerin kendini ifade etmesi ve sağlıklı bir kişilik gelişimi açısından önemli olduğuna değinmiştir (Ünsalan, 1992).

Pek çok Resim öğretmeninin gözlemlerine göre, çocuk resmi oluşturma aşamasında, önceden tasarlayıp bu tasarıya göre resmini oluşturmaz, resmi oluştururken tasarlar. Resminin nasıl başlayıp nerde sona ereceğini gözünde canlandıramaz. Çalışmaya başlamadan önce şaşırır ve “nereden başlayayım, buradan başlasam olur mu?” gibi sorular sorar. Resim öğretmenleri bu tip çocuklarla sık sık karşılaşır. Bu öğrenciler,

ders saatini çoğunlukla hiçbir şey yapmadan bu sorularla geçiştirirler. Ders saatinin yetersizliği de bunu destekler ve öğrencinin resimden kaçışını kolaylaştırır. Resim yapma etkinliği gerçekleşmediği için ileriki yaşlarda niteliği olan tasarlama ve kurgulama gücü yeterince gelişmeyecektir (Ünsalan, 1992).

Araştırmacı, çocukların Resim derslerinde diledikleri gibi davranabilecekleri özgür bir ortamın yaratılmasının güçlüğüne dikkat çekerek, öğretmenlerin, dersin amacından sapacağı, hiçbir şey yapmayacakları, zamanlarını boşa harcayacakları kaygısıyla ve dersin süresinin az olması nedeniyle, öğrencilerin diledikleri gibi davranmalarını engellediklerini vurgulamıştır. Araştırmacının yorumlarına göre; eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar, Resim dersinin gerekliliğinin bilincine varılmasıyla, atölye ve araç-gereçlerin teminiyle ve ders süresinin artırılmasıyla çözümlenebilir (Ünsalan, 1992).

Eryıldız (1998) tarafından Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan "İlköğretim I. Devre Resim derslerinde Çocuğun Kendini İfade Etmesinde Sanat Eğitimcisinin Rolü ve Önemi" adlı araştırmaya göre; Resim dersinin diğer derslere göre önemli bulunmayışının nedeni, Resim dersini yetenek dersi olarak görme anlayışıdır.

Eryıldız (1998) araştırmasında, Resim dersinin salt yetenek dersi olmadığı ve Resim öğretmenlerinin uygulayacağı etkili eğitim durumlarıyla, öğrencilere sanatı öğretebileceklerini ve sanat eğitiminin amaçlarını gerçekleştirebileceklerini kanıtlanmaya çalışılmıştır. Ona göre Türkiye'de sanat eğitimi, genel eğitim sistemi içinde gerçek yerini alamamış ve istenilen amaçlara ulaşamamıştır. Bunun nedenleri şöyledir:

- Genel eğitimden kaynaklanan problemler,
- Müfredat programlarından kaynaklanan problemler,
- Okulların fiziki yapıları,
- Sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlardan kaynaklanan problemler,
- Okul idarecilerinin sanat eğitimine olumsuz yaklaşması,
- Çevrenin ve ailenin etkisi,
- Sanat eğitimine rehber olacak bilimsel nitelikli kaynakların yetersiz olması,

temel kanununda gerekli değişiklikler yapılarak 2000 yılına kadar zorunlu eğitim 8 yıl, 2000 yılından itibaren 11 yıl olarak uygulanması yönünde...” kanun tasarısı hazırlanmış ve buna bağlı olarak oluşturulan yeni “...yönetmelik 7.8.1992 tarih ve 21308 sayılı resmi gazete ile 31.8.1992 tarih ve 2365 sayılı tebliğler dergisinde yayımlanmıştır.” Böylece Türkiye, yeryüzündeki 172 ülke içinde zorunlu eğitim süresi 5 yıl olan Bangladeş, Benin, Burma, Colombia, Hindistan, İran, Laos, Nepal, Senegal ve Vietnam’ın da içinde bulunduğu az gelişmiş ülkeler grubundan sıyrılmak için önemli bir adım atmıştır (Özbudun, 1995).

Ancak araştırmacının görüşlerine göre; büyük bir olasılıkla sanat eğitiminden yeterince nasibini almamış ve sanat eğitimi biliminden habersiz kişilerce yapılan, bütün bu planlama, yasa ve yönetmelik oluşturma çalışmaları sırasında gözden kaçırılan yada üzerinde durulmayan temel eksiklik, sanat eğitiminin bir bilim disiplini olarak ele alınmaması ve bu doğrultuda gereken kararların çıkarılmamasıdır. Bu durum, okullarda genel anlamda, sanat eğitimi uygulamalarına gösterilmesi gereken önemi azaltmaktadır. Hatta “ıvır zıvır”, “yetenek dersi” ya da “boş zamanları değerlendirme” nitelermeleri bir anlamda destek bulmaktadır. Oysa gelişmiş ülkeler, insan yetiştirmenin yolunu sanat eğitimi sürecinden geçtiğinin bilinciyle hazırladıkları eğitim programlarında, sanat eğitimine özel bir önem vermektedirler. “Görme, algılama, kavrama,uygulama, estetik yargı, düşünme, anlatım, duygu ve sezginin yer aldığı bu karmaşık süreç, zekanın sanatsal boyutta işlerliğinin bir ürünüdür.” Düşüncesini içeren bir anlayışla sanat eğitimine eğilen bu ülkeler, yaklaşımlarını kendilerine göre adlandırıp, özde benzeşen programlar uygulamaktadırlar. Örneğin A.B.D.; “disiplin merkezci sanat eğitimi”, Almanya; “güzel sanatlar eğitimi”, İngiltere; “sanatta eğitim” adı altında sanat eğitim programlarını yürütmektedir. Türkiye’de ise bunun adı Resim iş dersidir (Özbudun, 1995).

Araştırmacının bulgularına göre; Milli eğitim bakanlığınca 1983 yılında hazırlanan ilköğretim okulu kılavuzu ile, halen yürürlükte olan ve 1993 yılında hazırlanan ilköğretim kurumları yönetmeliğinde, iş eğitimi uygulamaları önemli bir özellik olarak öne çıkartılmaktadır. On yıl ara ile yayımlanan iki yönetmelikte, genel anlamda “sanat eğitimi” kavramı hiç geçmemekte, özel anlamda sanat eğitimi uygulama ortamlarından

biri olan Resim iş ise sınav şekli ile ilgili 36. maddede, dışardan bitirme sınavları ile ilgili 54. maddede, ve uygun öğretmen kavramını ilgilendiren dersin içeriğini ilgilendirmeyen 75. maddede yer almaktadır (Özbudun, 1995).

Araştırmacı, yönetmeliklerde yerini bulmamış bir uygulamanın, günlük hayatın pratiğinde kendine gerçek anlamıyla bir yer edinmesinin güçlüğüne değinmiş, bu eksikliğin üzerine, ilköğretim okulları ve genel sanat eğitimi konusunda ek bir eğitim ve öğretim sürecinden geçirilmeyen, bu nedenle konuyla ilgili bir bilinç oluşturamayan yöneticilerin, kişisel ve olumsuz davranışlarının da eklenmesiyle, durumun daha vahim bir şekil aldığı ifade etmiştir (Özbudun, 1995).

Araştırmacı, mevcut yapının değerlendirmesine ek olarak, ilköğretim okullarının ikinci kademesinde sanat eğitimcisi olarak görev yapacak Resim iş öğretmeninin, öğrencileri ile uygulama yapabilmek için, haftada 1(bir) ders saati yani 40 dakikası olduğunu, öğretmenin bu 40 dakikada (her şeyin olağan seyrettiği bir sanat eğitimi ortamı düşünülürse) sınıfa günaydın demek, yoklamayı yapmak, güncel sanatsal bir olay varsa ondan bahsetmek, işlenecek konuyu açıklamak, konuyla ilgili oyunsal uygulama ortamı oluşturmak, sorulara yanıt vermek, ortalama 50 öğrenciye sanat eğitimi açısından rehberlik, yönlendiricilik yapmak, dersin içeriğine göre değerlendirmeye ilgili davranışlarda bulunmak, ders zili çalmadan en geç 5 dakika önce öğrencilerin derlenip toplanmasını, ortamın temizlenmesini sağlamak ve yapılan uygulamayı sınıf defterine kaydetmek durumunda olduğu vurgulamıştır. Ayrıca dersin gerektirdiği uygulamaların yapılabilmesi için uygun atölye ortamları gerektiğini ve bu atölye ortamlarına (içinde yaşadığımız dönemin gerçeği olarak) ortalama 50 öğrencinin sığmak ve çalışmak zorunda olduğunu, atölyeye girme şansına kavuşan öğrencilerin, dersin kazandırmayı hedeflediği davranış değişikliklerine ulaşmak için de, ihtiyaç duyduğu uygun malzemeye çalışmak zorunda olduğunu belirtmiştir (Özbudun, 1995).

2003 yılında da değişen herhangi bir durum gözlenmemektedir. Tüm bu araştırmacıların tezlerinde yer verdikleri, ders ile ilgili sıkıntıların çözümlenmesi yolunda yapılan pek fazla uygulama yoktur. Resim iş dersi yine haftada bir ders saati yani 40 dakikadır. Kabaca bir hespla ilköğretim II. kademedeki okuyan öğrenciler; haftada bir ders saati,

ayda dört ders saati yada beş hafta süren aylarda beş ders saati, yılda 36 ders saati sanat eğitimi almaktadır. bu süre içinde istenilen ve amaçlanan nitelikte bir sanat eğitimi mümkün değildir.

Resim iş derslerini nitelikli hale getirebilecek bir uygulama, egzersiz programı uygulamasıdır. Ancak bu uygulama zorunlu değildir ve pek çok okulda idareciler tarafından bu uygulamanın yapılması onaylanmaz. Uygulamanın yapılabilmesi adına şanslı olan okullarda ise öğrenciler, liselere giriş sınavlarının verdiği yoğunluktan dolayı pek katılmak istemezler. Çünkü bu sınav onları üniversiteye taşıma yolunda son derece önemlidir ama en önemli sorun, bu durumun, öğrencilerin yaratıcılık unsurunun geriplanda kalmasına, sosyal yönden başarısız, çevresiyle uyumsuz, içe dönük, derslerinde başarılı ancak sorunlu bireyler haline gelmesine neden olmasıdır. Türkiye'nin ihtiyacı olan, yeni tasarımlar ortaya koyabilen, problem çözme yeteneğine sahip, üretken ve yaratıcı bireylerin yetiştirilebilmesi için bu sorunun en kısa sürede çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Bununla birlikte, bu çalışma evrenine ulaşma güçlüğü ve aynı zamanda gereksizliği gözönünde bulundurularak örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde kura yöntemi kullanılmıştır.

Kura sonucunda, 2002-2003 Eğitim-Öğretim yılında Eskişehir ili, Odunpazarı eğitim bölgesi, Vali Ali Fuat Güven İlköğretim Okulu, 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden, egzersiz programı alan ve almayan 26 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada Resim iş dersin ayrılan sürenin dersin niteliğine etkisinin belirlenmesinde veri toplama aracı olarak öğrenci resimleri kullanılmıştır. Öğrenci resimleri, Vali Ali Fuat Güven İlköğretim Okulu, 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden, egzersiz programı alan ve almayan öğrencilerin arasından seçilmiştir. 6. sınıftan, 4 adet egzersiz programı almış, 4 adet egzersiz programı almamış, toplam 8 adet öğrenci resmi, 7. sınıftan , 4 adet egzersiz programı almış, 4 adet egzersiz programı almamış toplam 8 adet öğrenci resmi, 8. sınıftan, 5 adet egzersiz programı almış, 5 adet egzersiz programı almamış toplam 10 adet öğrenci resmi, alınarak toplam 26 adet resim araştırmanın verilerini oluşturmuştur.

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Egzersiz programı alan ve egzersiz programı almayan 6., 7., ve 8. sınıf öğrencilerinin resimleri, belirlenen ölçütler doğrultusunda karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Resimlerin değerlendirilmesi, resmin sübjektif özellik taşıması nedeniyle pek çok ölçütle yapılması gerekmektedir. Bu nedenle araştırmada ölçütler saptanmıştır. Bu ölçütlerin saptanmasında, alanyazında yapılmış olan çalışmalar ile sanat ve sanat eğitimi alanında bilgi ve deneyim sahibi olan kişilerin görüşleri gözönünde bulundurulmuştur. Değerlendirme aşağıdaki ölçüt ve alt ölçütlere göre yapılmıştır.

Değerlendirme ölçüt ve alt ölçütler:

- Yapılan çalışmanın özgünlüğü,
 - a. Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi,

- b. Kopya ya da taklit biçimler olup olmadığı.
- Verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi,
 - a. Öğrencilerin, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri resmine aktarma başarısı.
- Araç ve gereci kullanma yeterliliği,
 - a. Araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama,
 - b. Malzemenin imkanlarını araştırabilme.
- Çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağı,
 - a. İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin içinde bulunduğu gelişim basamağı, görsel gerçeklik basamağıdır. Öğrencinin bu gelişim basamağının gerisinde mi ya da ilerisinde mi olduğu.
- Kompozisyon:
 - Kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması,
 - Konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği,
 - Verilen konuda her şeyin anlatılması gerektiği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları,
 - Biçimleri gelişmiş güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması.
- Estetik elemanlar arasındaki uyum,
 - a. Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kuralları
 - Çizgi;
 - Çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması,
 - Çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması,
 - Çizginin motif veya bir kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması,
 - Çizginin ton değerlerinin kullanılması.

- Doku;
 - Çizgisel ve renkli çalışmalarda doku unsurunun kullanılması,
 - Doku çeşitlerinin (gerçek doku, vizüel doku, dinamik doku, mekanda doku, organik doku) çalışmalarda etkili şekilde kullanılması.
- Leke;
 - Açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması.
- Renk;
 - Renk kontrastlarının kullanılması,
 - Renk armonilerinin kullanılması.
- Ritim;
 - Benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması.
- Denge;
 - Resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması,
 - Büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak- mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması.
- Oran;
 - Biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması,
 - Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması,
 - Aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması.
- Yön;
 - Biçimlerin değişik yönlerde yerleştirilerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması.

Burada saptanan ölçütler doğrultusunda öğrenci resimleri, başarılı, orta düzeyde başarılı ve başarısız olarak değerlendirilmiştir.

Dördüncü Bölüm

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümlenmesi amacı Türkiye’de, ilköğretim II. kademe Resim iş derslerinin niteliğine, dersin süresinin etkisine ilişkin olarak veri toplama aracı ile toplanan verilerin karşılaştırmalı olarak çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Bulgular ve yorumların ele alınışında araştırmanın yanıtı aranan soruların sırası dikkate alınmıştır. Buna göre bulgular ve yorumları şu başlıklar altında toplanmıştır.

Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmesi;

- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, yapılan çalışmanın özgünlüğü açısından değerlendirilmesi
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlenme yetisi açısından değerlendirilmesi
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından değerlendirilmesi
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması açısından değerlendirilmesi
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum açısından değerlendirilmesi
- Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, kompozisyon açısından değerlendirilmesi

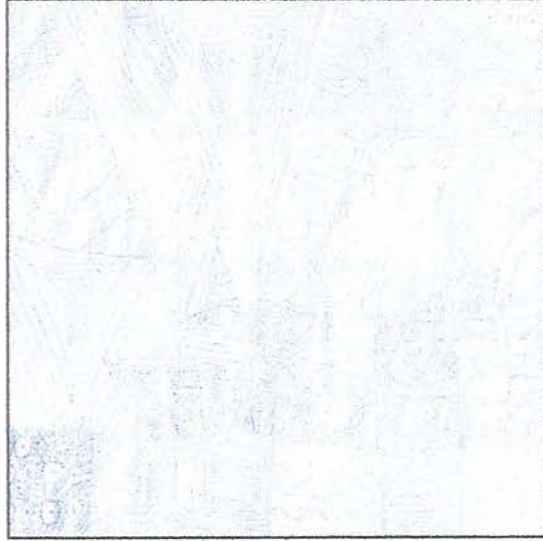
4.1. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin değerlendirilmesi

Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, belirlenen ölçütlere göre karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve değerlendirmelerin sonuçları, başarılı, orta düzeyde başarılı ve başarısız olarak nitelendirilmiştir.

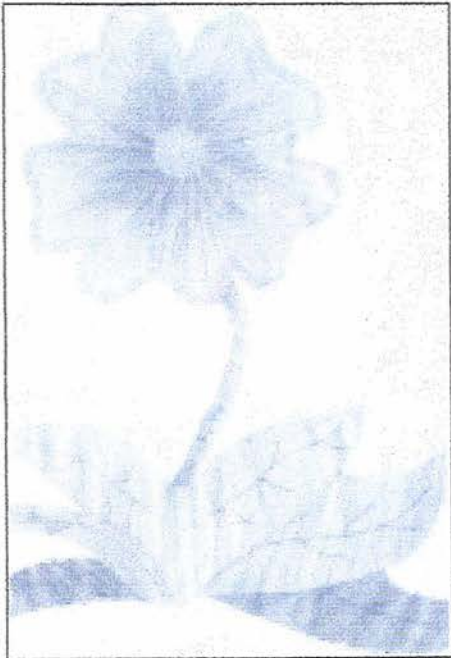
Konu :Çizgi Çalışması
Teknik :Karakalem Tekniği,

Resim 1. 6.Sınıf. 12 Yaş. Egzersiz Almış (25X25)

Resim 2. 6.Sınıf. 12 Yaş. Egzersiz Almamış (25X25)

Resim 3. 6.Sınıf. 12 Yaş. Egzersiz Almış (25X35)

Resim 4. 6.Sınıf 12 Yaş. Egzersiz Almamış (25X35)

4.1.1. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, yapılan çalışmanın özgünlüğü açısından değerlendirilmesi

6. sınıf öğrencilerinin yapılan çalışmanın özgünlüğü ölçütü açısından karşılaştırılması iki alt ölçüte göre yapılmıştır. Bu alt ölçütler yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içerip içermediği, çalışmalarını kopya yada taklit olup olmadığıdır

4.1.1.1. Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 1’de, öğrenci çizimleri farklı yönlerde, farklı ton değerlerinde kullanmış, çizgi çeşitlerine çalışmasında yer vermiş ve resim yaptığı yüzeyin rengini de çalışmasında görsel bir etki olarak değerlendirmiştir. Yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler oluşturmuştur. Resim 1, yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi ölçütüne göre başarılıdır. Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 2’de, çizimleri farklı yönlerde kullanmış, ancak farklı ton değerlerinde kullanamamıştır. Çizgi çeşitlerine çalışmasında yer vermiştir. Yapılan çalışmada, bildik biçimler yer almaktadır. Resim 2, yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi açısından orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 3’, yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler oluşturmuştur. Resim 3, bu ölçüte göre başarılıdır. Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 4’te, Yapılan çalışmada, benzerlerine rastlanan biçimler yer almaktadır. Resim 4, yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi açısından başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 5’te, ağaçların dizilişi, zeminde görülen karpuz biçimleri çok sık rastlanmayan, yaratıcı ve yeni biçimlerdir. Resim 5, bu ölçüte göre başarılıdır. Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 6’da, benzerlerine rastlanan biçimler kullanılmıştır. Resim 6’nın, yaratıcı nitelikler taşıdığı ya da yeni biçimler içerdiği görülmemektedir. Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi ölçütüne göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 7’de, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı konusu öğrenciler tarafından genellikle hep aynı türden

çalışması olan Resim 6, benzerlerine rastlanan bir çalışma olduğu için kopya ya da taklit biçimler içermesi ölçütü açısından başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 7’de, konu kopya ya da taklit çalışmalara çok açık olmasına rağmen bunun tam tersi özgün bir görünüm söz konusudur. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 8, özgün bir çalışma değildir. Kopya ya da taklit olabilir. Çünkü çoğu öğrenci bu çalışmanın benzerlerini yapmıştır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7’nin belirlenen kopya ya da taklit biçimler içermesi, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 2 orta düzeyde başarılı, Resim 4, Resim 6 ve Resim 8 başarısızdır.

Bu ölçüte göre egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Belirlenen, Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi ve kopya ya da taklit biçimler içermesi ölçütlerine göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Yapılan çalışmanın özgünlüğü ölçütü açısından egzersiz programı almış ve egzersiz programı almamış 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin karşılaştırılması sonucunda bu ölçüte göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu görülmüştür.

4.1.2. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi açısından değerlendirilmesi

6. sınıf öğrencilerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlene becerisi ölçütü açısından karşılaştırılmasında, aranacak alt ölçüt, öğrencilerin, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesidir.

4.1.2.1. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 1’de, öğrenci, çizgi çalışması için verilen, çizgi çeşitleri, ton değerleri, çizgilerin yönleri, araç ve gereçlerin kullanım özellikleri ile bilgileri, çalışmasında çözümlenerek uygulamıştır. Resim 1, resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 2’de, öğrenci, verilen, çizgi çeşitleri ve çizgilerin yönleri, ile bilgileri, çalışmasında uygulamış, ton değerleri ve araç ve gereçlerin kullanım özellikleri ile bilgiler konusunda algılarına eksikleri bulunmaktadır. Resim 2, resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 3’de öğrenci, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri, çözümlenerek resmine aktarmıştır. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 4’te, öğrenci, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri, resmine tam olarak aktaramamıştır. Resim 4 Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi, ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 5’te, öğrenci, kompozisyon öğeleri, kuralları ve doğadan gözlem konusunda başarılıdır. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 6'da, kompozisyon öğeleri, kuralları ve doğadan gözlem konusunda tam bir başarı gösterememiştir. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre Resim 6, orta düzeyde başarılıdır

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 7'de, öğrenci kompozisyonunu kurgularken üstün bir başarı göstermiştir. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre başarılıdır

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 8'de, öğrenci ne renk kullanımında ne de kompozisyon kurgusu konusunda başarılı değildir. Çalışmanın tek çekici yönü rahat bir görüntü sergilemesidir. Resim 8, resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre başarısızdır

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7'nin belirlenen resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 2, Resim 4 ve Resim 6 orta düzeyde başarılı, Resim 8 ise başarısızdır.

Bu ölçüte göre egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi ölçütü açısından egzersiz programı almış olan 6. sınıf öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.1.3. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından değerlendirilmesi

Araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından değerlendirme yapılırken egzersiz alan ve almayan öğrenci resimlerinin karşılaştırılması için aşağıdaki alt ölçütler kullanılacaktır.

6. sınıf öğrencilerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği ölçütü açısından karşılaştırılmasında, aranacak alt ölçütler, araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama, öğrencinin malzemenin imkanlarını araştırabilmedir.

4.1.3.1. Araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 1’de, karakalem tekniğinde, açık koyu orta değerlerin oluşturulması ve kalemin yüzeyde bıraktığı etkinin güçlü olması, çizgilerin sürekli ve kararlı olması, öğrencinin araç ve gerecin kullanım özelliklerini algıladığını göstermektedir. Öğrenci bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 2’de, çizgilerin hep orta değerlerde olması, öğrencinin kompozisyonunu oluşturan çizgilerin kararsızlığı, öğrencinin araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılayamadığını göstermektedir. Öğrenci bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 3’de, açık koyu orta ton değerleri oluşturulmuştur. Kalemin yüzeyde bıraktığı etki güçlü, çizgiler sürekli ve kararlıdır. Öğrenci araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılama konusunda başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 4’te, çizgiler ara değerde kalmıştır. Resimde öğrenci, kalemin oluşturduğu çizgileri parmağıyla yayarak çiçek formlarının üzerinde lekeler oluşturmuştur. Bu genellikle ilköğretim I.kademe öğrencilerinin başvurduğu bir yoldur. Bu durum teknik bilgi eksikliğinin göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu nedenlerle Resim 4, araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılama konusunda başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 5, araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılama konusunda başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 6 araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılama ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 7’de öğrencinin yüzeyi boyarken pastel boyayı etkin kullanması, malzemeyi kullanmada başarılı olduğunu göstermektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 8’de, yüzeyin tamamen boyanması dışında, teknik açıdan pek iyi değerler gözlenmemektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7’nin belirlenen araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 2, Resim 4 ve Resim 8 ise başarısız, Resim 6 orta düzeyde başarılıdır.

Bu ölçüte göre egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.1.3.2. Malzemenin imkanlarını araştırabilme

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 1, malzemenin imkanlarından yararlanmıştır. Malzemenin imkanlarını araştırabilme ölçütüne göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 2, malzemenin imkanlarından yararlanamamıştır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 3 malzemenin imkanlarından yararlanmış ve etkili bir şekilde kullanmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 4, malzemenin imkanlarından yararlanamamıştır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 5’te, renklerin birbirine çok yakın olmasına rağmen, rengin ton değerlerini ve pastel boyayı etkin kullanması, öğrencinin malzemeyi kullanmada başarılı olduğunu göstermektedir. Pastel boyayı

kullanırken, hacim, perspektif, açık- koyu- orta değerler, aynı rengin tonları ve bunlar arasındaki ilişki, espas gibi değerler yaratmayı başarmıştır. Tüm bu özellikler, öğrencinin tekniğe hakim olduğunu göstermektedir. Resim 5' bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 6'da, pastel tekniği açısından iyi değerler vardır. Kontrast renklerin etkin kullanımı ve resmin bazı kısımlarında boyayı karıştırarak kullanması başarılıdır. Ancak resimde hacim, perspektif, espas gibi değerler gözlenmemektedir. ve Resim 6 malzemenin imkanlarından yararlanma konusunda orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 7'de, öğrenci pastel boyayı kullanırken, hacim, perspektif, açık- koyu- orta, espas gibi değerler yaratmıştır. Tüm bu özellikler, öğrencinin tekniğe hakimiyetinin göstergesidir. Öğrenci malzemenin imkanlarını araştırma ve uygulama konusunda başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 8'de, hacim, perspektif, espas, oran gibi değerler gözlenmemektedir. Kağıdın boyamada özensizlik gözlenmektedir. Öğrenci malzemenin imkanlarını kullanma konusunda başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7'nin belirlenen, malzemenin imkanlarını araştırabilme, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 2, Resim 4 ve Resim 8 ise başarısız, Resim 6 orta düzeyde başarılıdır.

Bu ölçüte göre egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Belirlenen araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama ve Malzemenin imkanlarını araştırabilmede ölçütlerine göre, egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmalarından daha başarılıdır. Buna göre, 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin karşılaştırılması sonucunda, araç ve gereci kullanma

yeterliliği ölçütünde egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu görülmüştür.

4.1.4. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması açısından değerlendirilmesi

6. sınıf öğrencileri 12 yaşındadır. İçinde buldukları dönem, ergenlik öncesi evre ya da görsel gerçeklik evresi olarak nitelendirilmektedir. Bu dönemde çocuk alabildiğine gerçeği yansıtmaya istekindedir. Çizgide özgür ve kendisine özgü formlar arar. Piaget bu evreyi “biçimsel işlemler evresi” olarak tanımlamaktadır (Kırıçoğlu, 2002).

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 1’de, öğrenci resminde özgür ve kendine özgü formlar yakalamıştır. İçinde bulunduğu gelişim basamağının özelliklerini yansıtmaktadır. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 2’nin, yapılan çalışmanın özgünlüğü açısından orta düzeyde başarılı olması, özgür ve kendine özgü formlar oluşturmada sorunlar yaşadığının göstergesidir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının gerisinde olduğunu göstermektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 3’de, öğrenci resminde olabildiğince gerçeği yansıtmış, özgür ve kendine özgü formlar yakalamıştır. İçinde bulunduğu gelişim basamağının özelliklerinin ilerisinde bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 4’te, gerçeği yansıtamadığı ve özgür ve kendine özgü formlar yakalayamadığı görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının gerisindedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 5, gerçeği yansıtırma konusunda başarılıdır. Bulduğu gelişim basamağının özelliklerinin ilerisinde bir çalışma gerçekleştirmiştir. Resim 5' bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 6'da, kompozisyonunda göremeyeceği, evlerin arkasında bulunan ağacı ve çitleri ayrıntılı bir şekilde çizmesi, 4-11 yaşları arasındaki akılcı gerçekçilik basamağında görülen özelliklerdir. İlköğretim I. kademe öğrencilerinde görülen, yüzeysellik, biçimlerin yan yana ve üst üste dizilmesiyle oluşturulmaya çalışılan perspektif gibi özellikler görülmektedir. Bu açıdan, öğrenci gelişim basamağının gerisindedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışması olan Resim 7'de, çocuğun resminde kullandığı figürlerin gerçeğe yakın olması, el çiziminin oldukça başarılı olması, içinde bulunduğu görsel gerçekçilik basamağından, yaşlarına göre daha ileri bir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almamış öğrenci çalışması olan Resim 8'de, aynı gelişim basamağında olan öğrencinin, henüz 4-11 yaşları arasındaki akılcı gerçekçilik basamağında görülen özellikler sergilediği, içinde bulunduğu gelişim basamağından geride olduğu gözlenmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7'nin belirlenen, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağının ilerisinde ya da gerisinde bulunması, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 2, Resim 4, Resim 6 ve Resim 8 başarısızdır.

Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması ölçütü açısından egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.1.5. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, kompozisyon açısından değerlendirilmesi

6.sınıf öğrencilerinin kompozisyon oluşturmada başarısının değerlendirilmesinde, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi, verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları ve biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması, özellikleri aranmıştır.

Resim 1 ve Resim 2, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği, verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları, biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması, özellikleri bakımından başarılıdır. Resim 1 ve Resim 2, kompozisyon bakımından başarılıdır.

Resim 3 ve Resim 4, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği, ve verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları, bakımından başarılıdır. Biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması, bakımından Resim 3 başarılı, Resim 4 ise orta düzeydir. Resim 1 ve resim 4 genel olarak kompozisyon oluşturmada başarılıdır.

Resim 5 ve Resim 6, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği ve verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları, bakımından başarılıdır. Biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması, açısından Resim 5 başarılı, Resim 6 ise orta düzeydir. Genel olarak Resim 5 ve Resim 6, kompozisyon oluşturmada başarılıdır.

Resim 7 ve Resim 8, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması, açısından her iki resimde başarılıdır. Konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği, ve verilen konuda her şeyin anlatılması

gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları, bakımlarından Resim 7 başarılı, Resim 8 ise orta düzeyde başarılıdır. Biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması, açısından Resim 7 başarılı, Resim 8 ise başarısızdır. Genel olarak kompozisyon oluşturmada Resim 7 başarılı, Resim 8 ise orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, kompozisyon açısından egzersiz programı alan öğrencilerin, egzersiz programı almayan öğrencilere göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.1.6. Egzersiz programı alan ve almayan 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum açısından değerlendirilmesi

6. sınıf öğrencilerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum ölçütü açısından karşılaştırılmasında, aranacak alt ölçüt kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kurallarıdır.

4.1.6.1. Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kuralları

Bu ölçüte göre, 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde çizgi, doku, leke, ritim, denge, oran ve yön özellikleri aranacaktır.

4.1.6.1.1. Çizgi ögesi

6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun çizgi ögesinin aşağıdaki özellikleri aranacaktır.

- Çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması,
- Çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması,
- Çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması,
- Çizginin ton değerlerinin kullanılması,

- Çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması:

Egzersiz program almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5, Resim 7 ve egzersiz program almamış olan Resim 2, Resim 4, Resim 6 ve Resim 8’de çizgi çeşitleri kullanılmıştır. Bu resimler bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz almış olan ve egzersiz almış olan 6. sınıf öğrencilerin resimleri çizgi çeşitlerinin kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Buna göre çizgi çeşitlerinin

kullanılmasında, egzersiz almış olan ve egzersiz almamış olan 6. sınıf öğrencilerin resimleri arasında farklılık olmadığı söylenebilir.

- Çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması:

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5, Resim 7 çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılmasında, başarılıdır. Egzersiz programı almamış olan Resim 2 başarılı, Resim 6 orta düzeyde başarılı, Resim 4 ve Resim 8 ise başarısızdır.

Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri bu ölçüte göre başarılı, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri ise orta düzeyde başarılıdır. Bu sonuca göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması:

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5, Resim 7 çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması, başarılıdır. Egzersiz programı almamış olan Resim 2, Resim 4 ve Resim 6 orta düzeyde başarılı, ve Resim 8 ise başarısızdır.

Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri bu ölçüte göre başarılı, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri ise orta düzeyde başarılıdır. Bu sonuca göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Çizginin ton değerlerinin kullanılması:

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5, Resim 7 çizginin ton değerlerinin kullanılması, ölçütüne göre başarılıdır. Egzersiz programı almamış olan Resim 2, Resim 4, Resim 6 ve Resim 8 ise başarısızdır.

Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri bu ölçüte göre başarılı, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri ise başarısızdır. Bu sonuca göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, çizginin ton değerlerinin kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5, Resim 7 çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması, çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ve çizginin ton değerlerinin kullanılması ölçütlerine göre başarılıdır. Bu sonuca göre egzersiz almış öğrencilerin çalışmaları çizgi ölçütüne göre başarılıdır. Egzersiz programı almamış olan Resim 2, Resim 4, Resim 6, Resim 8 ise çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması ölçütüne göre başarılı, çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması ve çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılı ve çizginin ton değerlerinin kullanılması ölçütüne göre başarısızdır. Egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, toplu olarak bu ölçüte göre değerlendirildiğinde, çizgi ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Genel olarak egzersiz programı almış 6. sınıf öğrencilerinin resimleri, egzersiz programı almamış 6. sınıf öğrencilerinin resimlerinden, çizgi ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.1.6.1.2. Doku ögesi

6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun doku ögesinin aşağıdaki özellikleri aranacaktır.

- Çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması,
- Doku çeşitlerinin (gerçek doku, vizüel doku, dinamik doku, mekanda doku, organik doku) çalışmalarda etkili şekilde kullanılması,
- Çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması:

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5, Resim 7 Çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Egzersiz

4.1.6.1.3. Leke ögesi

6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun leke ögesinde, açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması, özelliği aranacaktır.

- Açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması:

Resim 1’de açık orta ve koyu değerlerin başarılı kullanımı, göze leke etkileri bıraktığı için başarılı, Resim 2’de, koyu lekeler eksik olduğu için başarısızdır.

Çizgi çalışmalarında, çizgilerin sık ve seyrek kullanımları açık orta ve koyu leke değerlerini oluşturmaktadır. Resim 3’de açık orta ve koyu değerlerin başarılı kullanımı, göze leke etkileri bıraktığı için başarılı, Resim 4’de, koyu lekeler eksik olduğu için başarısızdır.

Açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması açısından Resim 5 ve Resim 6 başarılıdır.

Resim 7’de, açık orta ve koyu değerler, başarılı bir dağılımla, göze leke etkileri bırakmaktadır. Öğrenci bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 8’de yüzeyin rasgele boyanması, lekelerin dağılımının etkili olamayışına neden olmaktadır. Bu nedenle başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7 açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 6 başarılı, Resim 2, Resim 4 ve Resim 8 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, leke ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.1.6.1.4. Ritim ögesi

6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun ritim ögesinde, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması, özelliği aranacaktır.

- Benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması:

Resim 1'deki zengin motif anlayışının, bütünlüğü bozma tehlikesi yaratması beklenirken, bu motiflerin kompozisyon içerisinde dengeli kullanımı, resmi bütünlük ve uyum açısından başarılı kılmıştır. Resim 2'de benzer motiflerin tekrarı ritim oluşturmuş, ancak resim 1'deki ritmin etkisi yakalanamamıştır. Resim 1, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması açısından başarılıdır. Resim 2 ise orta düzeyde başarılıdır.

Resim 3 bütünlük ve uyum açısından başarılıdır. Resim 4'te benzer motiflerin tekrarı ritim oluşturması beklenirken, vazo biçiminin yanlarına çizilen düz çizgiler gözü rahatsız eden bir uyumsuzluk yaratmıştır. Resim 4 bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 5'te, ağaçların kağıda yerleştirme düzenindeki bütünlük ve uyum, ritim oluşturmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 6'da nesnelerin hep aynı düzlemlerde, artarda ve karşılıklı konarak ritim oluşturulmaya çalışılmış ancak Resim 5'teki başarı sağlanamamıştır. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 7'de, renk ve lekelerin dağılımında ve nesnelerin kağıda yerleştirilmesinde çalışmada bütünlük ve uyum gözlenmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 8'de, nesnelere rasgele dağılmıştır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7 benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 2 ve Resim 6 orta düzeyde başarılıdır, Resim 4 ve Resim 8 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, ritim ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.1.6.1.5. Renk ögesi

6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun renk ögesinde, renk kontrastlarının kullanılması ve renk armonilerinin kullanılması özellikleri aranacaktır. Resim 1, resim 2, resim 3 ve resim 4 karakalem çalışmaları olduğundan bu çalışmalar renk ögesine göre değerlendirilememiştir.

- Renk kontrastlarının kullanılması:

Resim 5'te kalite kontrastı görülmektedir. Renklerin birbirleri arasındaki ışıklılık ve matlık ilişkileri, yan yana duran farklı tonlardaki aynı renklerin daha etkili durmasını sağlamaktadır. Açık ve koyu tonlarda kullanılan yeşil ve kahverengi renkler, birbirlerinin ışıklı yada mat görünmesini sağlamıştır. Bu ölçüte göre Resim 5 başarılıdır.

Resim 6'da sıcak soğuk ve üçlü kontrast özellikleri görülmekte ve bunlarda resmin etkili görünmesini sağlamaktadır. Bu ölçüte göre Resim 6 başarılıdır.

Resim 7'de, sarı- kırmızı ve maviden oluşan üçlü renk kontrastı, başarılı bir uyum sağlamıştır. Resimde kullanılan sarı kırmızı ve mavi renklerle en etkili üçlü renk kontrastını oluşturur. Öğrenci bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 8'de, resmin etkili görünmesini sağlayacak bir renk kontrastlığı yakalanamamıştır. Bu nedenle başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 5 ve Resim 7, renk kontrastlarının kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 6 başarılı, Resim 8 ise başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, renk kontrastlarının kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, renk kontrastlarının kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Resim 1, resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması açısından başarılıdır. Resim 2 ise orta düzeyde başarılıdır.

Resim 3, resmi oluşturan öğeler göze son derece hoş gelen asimetrik bir denge kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 4'te ise aynı biçimlerin resim ikiye bölünmüş gibi tekrarlanması, simetrik ve gözü rahatsız eden bir denge oluşturmuştur. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 5'te, resmi oluşturan öğeler arasında denge, asimetrik bir dengedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 6'da simetrik bir denge söz konusudur. Resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması açısından, Resim 5 kadar başarılı değildir. Bu ölçüte göre Resim 6 orta düzeyde başarılıdır.

Resim 7'de, ritim ve hareket kompozisyonunun asimetrik bir dengede olmasını sağlamıştır. Bu açıdan başarılıdır. Resim 8, resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması açısından başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7 resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 2, Resim 4 ve Resim 6 orta düzeyde başarılı, Resim 8 ise başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması ölçütüne göre daha başarılıdır.

- Büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması:

Resim 1'de uzun- kısa, açık- koyu, yuvarlak -köşeli, büyük- küçük ve yön açısından var olan kontrastlıklar, resmin dengeli görünmesini sağlamıştır. Bu nedenle başarılıdır.

Resim 2’de, açık- koyu kontrastlığının eksikliği resmin denge açısından etkisini azalmıştır. Bu nedenle orta düzeyde başarılıdır.

Resim 3’de uzun- kısa, açık- koyu, yuvarlak –köşeli, büyük- küçük ve yön açısından başarılı kontrastlıklar kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 4’de, ise bu denge kurulmaya çalışılmış, ancak Resim 3 kadar başarılı olamamıştır. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 5 ve Resim 6, büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak- mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması açısından başarılıdır.

Resim 7’de, açık- koyu, büyük- küçük, renk ve leke dağılımı, açısından kontrastlıklar kurularak, asimetrik bir denge sağlanmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 8, kontrastlıklarla denge oluşturulması konusunda başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7 büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak- mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 2 ve Resim 4 orta düzeyde başarılı, Resim 6 başarılı, Resim 8 ise başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak- mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak- mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütüne göre daha başarılıdır.

Genel olarak 6. sınıf öğrenci resimlerinin, resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması ve büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak- mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütlerine göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden daha başarılı olduğu

gözlenmiştir. Buna göre, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden denge kuralına göre daha başarılı olduğu söylenebilir

4.1.6.1.7. Oran kuralı

6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde oran kuralı, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ve aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması özellikleri ile aranacaktır.

- Biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması:

Resim 1, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 2 ise orta düzeyde başarılıdır.

Resim 3, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 4'te çizgilerin yönleri, ton değerleri, uzunlukları dengeli bir bütünlükten uzaktır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 5'te, kompozisyonu oluşturan biçimlerin birbirine oranı, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 6'da biçimlerin birbirine oranı açısından sorunlar gözlenmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 7'de, kompozisyondaki biçimlerin birbirine oranı, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 8'de biçimlerin birbirine oranı açısından sorunlar gözlenmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7 biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 2 orta düzeyde başarılı, Resim 4 Resim 6 ve Resim 8 ise başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması:

Leke ölçütüne göre; Resim 1 başarılı, Resim 2 ise başarısızdır. Bu nedenle Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 1 başarılı, Resim 2 ise başarısızdır.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 3 başarılı, Resim 4 ise dağınık ve belirsiz leke dağılımı yüzünden başarısızdır.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 5 ve Resim 6 başarılıdır.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 7 ve Resim 8 başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7 lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 2 ve Resim 4 başarısız, Resim 6 ve Resim 8 ise başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir

- Aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması:

Resim 1’de, çizgilerin farklı büyüklük, ve biçimlerde kullanılmıştır. Bu açıdan başarılıdır. Resim 2’de, aynı değerde ve aynı büyüklükte kullanılan çizgilerle oluşturulan biçimlerin çokluğu resmi monotonlaştırmıştır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 3’de, çizgilerin farklı uzunluklarda, yönlerde ve biçimlerde kullanılması hareketli ve dinamik bir kompozisyon oluşturmuştur. Bu açıdan başarılıdır. Resim 4’de, aynı değerlerde ve aynı büyüklükte kullanılan çizgilerle oluşturulan biçimler resmi monotonlaştırmıştır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 5’de, biçimlerin ritmik ve birbirine orantılı biçimde kompozisyona dağılımı, dinamik bir görüntü sağlamaktadır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 6’da, aynı değerlerde ve aynı büyüklükte kullanılan biçimler resmi monotonlaştırmıştır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 7’de, biçimlerin ritmik ve birbirine orantılı biçimde kompozisyona dağılımı, dinamik bir görüntü sağlamaktadır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 8’de, aynı değerlerde renkler ve aynı büyüklükte kullanılan biçimler resmi monotonlaştırmıştır. Bu açıdan başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7 aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 2, Resim 4, Resim 6 ve Resim 8 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Genel olarak 6. sınıf öğrenci resimlerinin, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ve aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütlerine göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden daha başarılı olduğu gözlenmiştir. Buna göre, egzersiz programı almış öğrencilerin

resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden oran kuralına göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.1.6.1.8. Yön kuralı

6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde yön kuralı, biçimlerin değişik yönlerde yerleştirilerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması özelliğine göre aranacaktır. Resimde biçimleri değişik yönlerde yerleştirilerek güzel hareketli ve dinamik bir görüntü elde edilebilir.

- Biçimlerin değişik yönlerde yerleştirilerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması:

Resim 1 ve Resim 2, biçimlerin değişik yönlerde yerleştirilerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması, ölçütüne göre başarılıdır.

Resim 3 bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 4 ise başarısızdır

Resim 5 bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 6 ise başarısızdır.

Resim 7 bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 8 ise başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 1, Resim 3, Resim 5 ve Resim 7 biçimlerin değişik yönlerde yerleştirilerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 2 başarılı, Resim 4, Resim 6 ve Resim 8 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, biçimlerin değişik yönlerde yerleştirilerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Genel olarak 6. sınıf öğrenci resimlerinin, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden yön kuralına göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

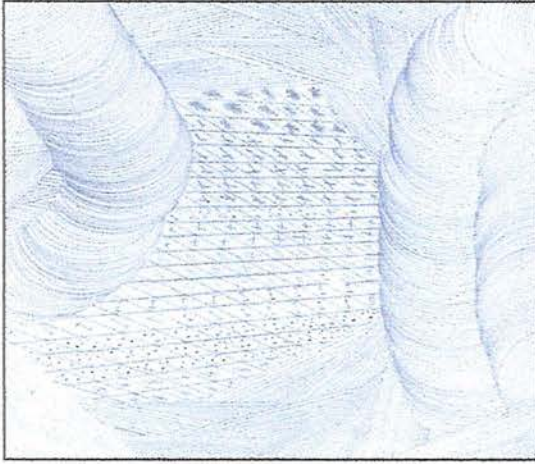
Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kurallarından, çizgi ölçütüne doku ölçütüne, leke ölçütüne, ritim ölçütüne, renk ölçütüne, denge kuralına, oran kuralına ve yön kuralına göre egzersiz programı almış öğrencilerin çalışmalarının, egzersiz programı almayan öğrencilerin çalışmalarından daha başarılı olduğu gözlenmiştir.

Bu sonuca dayanarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, estetik elemanlar arasındaki uyum ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

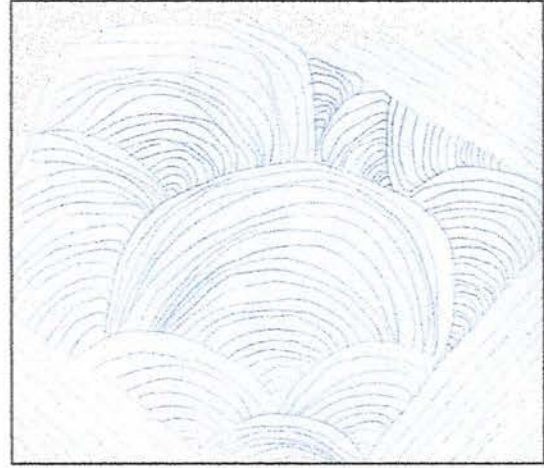
4.2. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin değerlendirilmesi

Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, belirlenen ölçütlere göre karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve değerlendirmelerin sonuçları, başarılı, orta düzeyde başarılı ve başarısız olarak nitelendirilmiştir.

Konu :Çizgi Çalışması (Soyut kompozisyon),
Teknik :Karakalem Tekniği,

Resim 9. 7.Sınıf. 13 Yaş Egzersiz Almış (25X35)

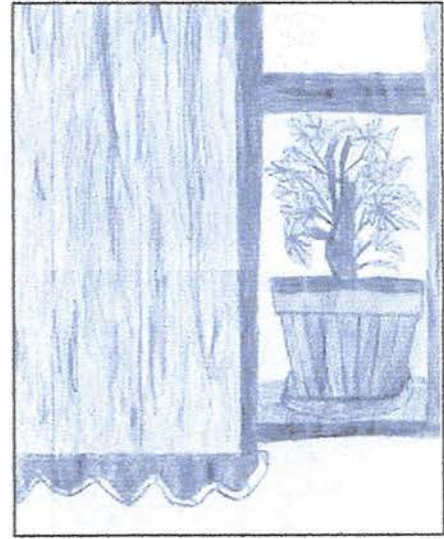

Resim 10. 7.Sınıf. 13 Yaş Egzersiz Almamış (25X35)

Konu : Koyu, orta, açık değerlerle oluşturulmuş düzenlemeler
Teknik : Karakalem çalışması

Resim 11. 7.Sınıf. 13 Yaş Egzersiz Almış (25X35)

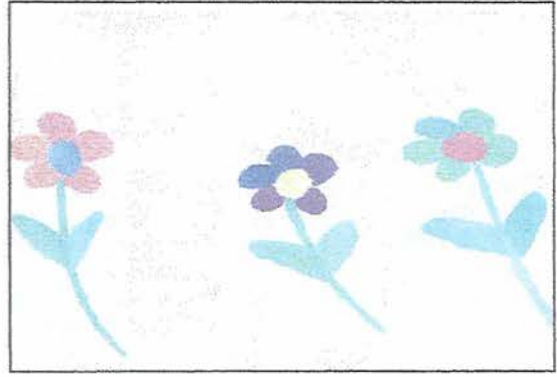

Resim 12. 7.Sınıf. 13 Yaş Egzersiz Almamış

Konu :Renk bilgisi
Teknik :Guvaş boya tekniği

Resim 13. 7.Sınıf. 13 Yaş Egzersiz Almış (25X35)

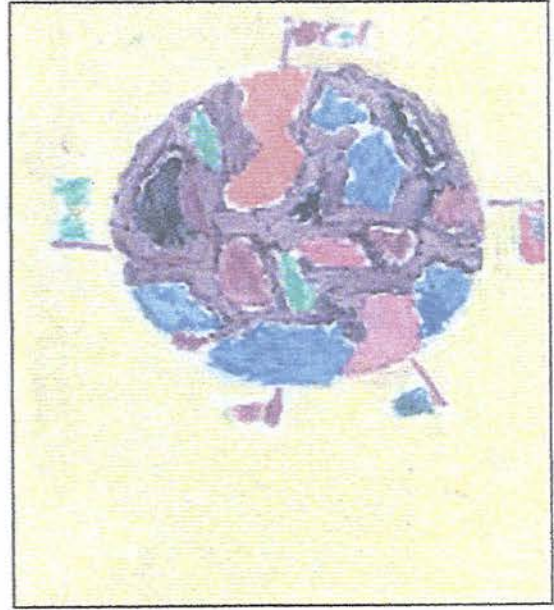

Resim 14. 7.Sınıf. 13 Yaş Egzersiz Almamış (25X35)

Konu :23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
Teknik :Pastel boya tekniği

Resim 15. 7.Sınıf.13 Yaş Egzersiz Almış (25X35)

Resim 16. 7.Sınıf. 13 Yaş Egzersiz Almamış (25X35)

4.2.1. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerini yapılan çalışmanın özgünlüğü açısından değerlendirilmesi

7. sınıf öğrencilerinin yapılan çalışmanın özgünlüğü ölçütü açısından karşılaştırılmasında, iki adet alt ölçüt aranacaktır. Bunlar yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içerip içermediği, çalışmalarını kopya yada taklit olup olmadığıdır.

4.2.1.1. Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi

Resim 9'da, çizgilerin yönleri, ton değerleri, çizgi çeşitleri etkili bir şekilde kullanılmış, yaratıcı ve özgün, yeni biçimlerle, görsel açıdan zengin, etkili soyut bir kompozisyon oluşturulmuştur. Resim 9, bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 10'da, çizgiler farklı yönlerde kullanılmış, iki tür çizgi kullanılmış, ancak ton değerlerinde ve çizgilerin aralıklarında gözü rahatsız eden tekrarlar oluşmuştur. Etkili ve özgün olmaktan uzaktır. Çizgi çalışmalarında sık rastlanan benzeri çalışmalar görülmektedir. Bu nedenle yaratıcılık içermez. Resim 10, yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi açısından orta düzeydir.

Resim 11 ve Resim 12, gözlem yoluyla yapılan çalışmalardır. Her iki çalışmada da görülen gözlemledikleri biçimleri yüzeye aktarma çabasıdır. Çalışmalarda işleniş açısından özgün formlar görülmektedir. Bu ölçüte göre iki çalışmada başarılıdır.

Resim 13'te, konu ile ilgili verilen bilgiler dahilinde, öğrenci bilinen, var olan birtakım nesnelere farklı bir şekilde bir araya getirmiş, özgün ve yaratıcı bir kompozisyon oluşturmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14'te ise, pek çok öğrencinin biçimlediği, sıradan formları, sıradan bir şekilde bir araya getirilmiştir. Özensiz ve yaratıcılıktan yoksun bir çalışmadır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 15, özgün ve yaratıcı bir kompozisyonudur. Nesnelere işlenişinde yaratıcı nitelikler görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16 ise sıradan, özensiz ve yaratıcılıktan yoksundur. Bu açıdan başarısızdır.

olan öğrenci çalışmaları başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise orta düzeyde başarılıdır.

Belirlenen, Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi ve kopya ya da taklit biçimler içermesi ölçütlerine göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Yapılan çalışmanın özgünlüğü ölçütü açısından egzersiz programı almış ve egzersiz programı almamış 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin karşılaştırılması sonucunda bu ölçüte göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu görülmüştür.

4.2.2. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi açısından değerlendirilmesi

7. sınıf öğrencilerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlene becerisi ölçütü açısından karşılaştırılmasında, aranacak alt ölçüt, öğrencilerin, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesidir.

4.2.2.1. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi

Resim 9'da öğrencinin, çizgi çalışması için verilen bilgileri, çalışmasında uygulamıştır. Verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgilerin resme aktarılmasında başarılıdır. Resim 10'da, bu bilgilerin yalnızca bir kısmını uygulanmıştır. Verilen bilgilerin resme aktarılmasında orta düzeyde başarılıdır

Resim 11'de görülen ton değerleri, oran, yön, hacim, vb. değerler, öğrencinin, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri, çözümleyerek resmine aktarma konusunda başarılı olduğunu göstermektedir. Resim 12'de, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri, resmine aktarma konusunda eksikler görülmektedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 13, kompozisyon kurgusunda ve malzemenin kullanılmasında başarı göstermektedir. Verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri resmine aktarmada başarılıdır. Resim 14'te, kompozisyon oluşturmada ve malzeme kullanımı konusunda başarılı olmadığı görülmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 15'de öğrencinin, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı ile ilgili duygu ve düşüncelerini yansıtmada, pastel boyanın kullanımında ve kompozisyonunu kurgulamada üstün bir başarı gösterdiği görülmektedir. Verileni alma, uygulama ve çözümlenme konusunda başarılıdır. Resim 16'da, öğrenci bu konuda başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, belirlenen resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 10 ve Resim 12 orta düzeyde başarılı, Resim 14 ve Resim 16 ise başarısızdır. Genel olarak, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmaları başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise orta düzeyde başarılıdır.

Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Bu sonuca göre, verileni alma, uygulama ve çözümlenme becerisi ölçütü açısından egzersiz programı almış ve almamış 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin karşılaştırılması sonucunda bu ölçüte göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu görülmüştür.

4.2.3. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından değerlendirilmesi

7. sınıf öğrencilerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği ölçütü açısından karşılaştırılmasında, aranacak alt ölçütler, araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama, öğrencinin malzemenin imkanlarını araştırabilmedir.

4.2.3.1. Araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama

Resim 9'un, karakalem tekniğinin uygulanmasında başarılı olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencinin, araç ve gerecin kullanım özelliklerini algıladığını göstermektedir. Öğrenci bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 10'da, görülen açık-koyu- orta değer dağılımının başarısızlığı, çizgilerdeki kararsızlık, öğrencinin araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılama konusunda eksiklerinin olduğunu göstermektedir. Öğrenci bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 11 ve Resim 12, araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılama konusunda başarılıdır.

Resim 13'te, guvaş boyanın, yüzeyi boyarken etkin kullanılması, biçimlerin özelliklerinin betimlenmesindeki başarı, öğrencinin araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algıladığını göstermektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14'te yüzeyin doldurulamaması, resmin yarım bırakılması, öğrencinin araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama konusunda sorunlar yaşadığını göstermektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 15'de, öğrencinin yüzeyde oluşturduğu doku zenginliği, renklerin etkin kullanımı, pastel boya tekniğinde başarılı olduğunu göstermektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16'da pastel boyanın kazınmasıyla elde dileyebilecek etkilerin olduğu ancak, pastel boyanın etkin kullanımı açısından sorunlar yaşandığı gözlenmektedir. Bu ölçüte göre orta düzeydedir.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, belirlenen araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 10 ve Resim 14 başarısız, Resim 12 başarılı ve Resim 16 orta düzeyde başarılıdır. Genel olarak egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmaları araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama ölçütüne göre başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise orta düzeyde başarılıdır.

Belirlenen araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama, ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.2.3.2. Malzemenin imkanlarını araştırabilme,

Resim 9'da öğrenci, çizgi çeşitlerini etkili biçimde kullanılmış, çizerken farklı derinlik ve değerler elde etmiştir. Malzemenin imkanlarından yararlanma açısından başarılıdır. Resim 10'un bu konuda eksikleri bulunmaktadır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 11 ve Resim 12, malzemenin imkanlarından yararlanma açısından başarılıdır.

Resim 13'te, öğrenci guvaş boyayı kullanırken, biçimlerin özelliklerinin yansıtmada başarılı olmuş, hacim, perspektif, açık-koyu-orta, espas gibi değerler yaratmıştır. bu durum, öğrencinin tekniğe hakimiyetinin göstergesidir. Öğrenci malzemenin imkanlarını araştırma ve uygulama konusunda başarılıdır. Resim 14'te yalnızca çiçek motiflerinin özensiz bir şekilde boyanması, öğrencinin malzemenin imkanlarını kullanma konusunda başarısız olduğunu göstermektedir.

Resim 15'de, öğrenci pastel boyayı kullanırken, hacim, perspektif, açık- koyu- orta, espas, renk değerleri ve karışımları gibi değerler yaratmıştır. Bu durum, öğrencinin pastel boya tekniğe hakimiyetinin göstergesidir. Öğrenci malzemenin imkanlarını araştırma ve uygulama konusunda başarılıdır. Resim 16'da, kağıdın boyanmasında özensizlik gözlenmektedir. Öğrenci malzemenin imkanlarını kullanma konusunda başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, belirlenen, malzemenin imkanlarını araştırabilme, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 10, Resim 14 ve Resim 16 başarısız, Resim 12 ise başarılıdır. Genel olarak egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmaları malzemenin imkanlarını araştırabilme ölçütüne göre başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise başarısızdır.

Malzemenin imkanlarını araştırabilme ölçütüne göre egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Belirlenen araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama ve Malzemenin imkanlarını araştırabilmede ölçütlerine göre, egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmalarından daha başarılıdır. Buna göre, 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin karşılaştırılması sonucunda, araç ve gereci kullanma yeterliliği ölçütünde egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu görülmüştür.

4.2.4. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması açısından değerlendirilmesi

7. sınıf öğrencileri 13 yaşındadır. İçinde buldukları dönem, ergenlik öncesi evre ya da görsel gerçeklik evresi olarak nitelendirilmektedir. Bu dönemde çocuk alabildiğine gerçeği yansıtmaya istekindedir. Çizgide özgür ve kendisine özgü formlar arar. Piaget bu evreyi “biçimsel işlemler evresi” olarak tanımlamaktadır (Kırıçoğlu, 2002).

Resim 9’da, öğrencinin özgür ve kendine özgü formlar yarattığı gözlenmiştir. İçinde bulunduğu gelişim basamağının özelliklerini yansıtmaktadır. Bu açıdan başarılıdır.

Resim 10’da, yapılan çalışmanın özgünlüğünün orta düzeyde olması, özgür ve kendine özgü formlar oluşturmada problemleri olduğunu göstermektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının gerisindedir. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 11 ve Resim 12’deki öğrenciler 13 yaşındadır. Bu yaştan sonra genç mantık çağına girmiş sayılır. Bu dönemde resimsel sorunlar artık öğrenilerek çözülür ve çözümlenmelidir. Okul çağında ve ilk ergenlik yani görsel gerçeklik çağında resimde kaybolan bütünlük tekrar kazanılır. Genç öğrenerek bütünü kavrar (Kırıçoğlu, 2002).

Resim 11’de, öğrenci resminde nesnelerin birbirlerine oranı, kağıda yerleştirme, espas, açık-koyu-orta değerler vb. açısından başarılıdır. Bu durum öğrencinin, öğrenmesi amaçlanan bilgilerde başarılı olduğunu, resimsel sorunları öğrenerek çözümlendiğini ve bütünü kavradığını göstermektedir. Bu nedenle, öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının özelliklerini göstermektedir. Bu açıdan başarılıdır.

Resim 12’de, resimsel sorunların öğrenerek çözümlenmesi açısından problemler görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının bir kısım özelliklerini gösterirken, bazı özellikler açısından da geridedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 13’te, öğrenci resminde nesnelerin birbirleriyle olan ilişkisi, oran, kağıda yerleştirme, espas, açık-koyu-orta değerler, renk değerleri, nesne-mekan ilişkisi vb. açısından başarılıdır. Bu durum öğrencinin, öğrenmesi amaçlanan bilgilerde başarılı olduğunu, resimsel sorunları öğrenerek çözümlendiğini ve bütünü kavradığını göstermektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının özelliklerini yansıtmaktadır. Bu açıdan başarılıdır.

Resim 14’te, resimsel sorunların öğrenerek çözümlenmesinde problemler görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının gerisindedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 15’de, nesnelerin birbirleriyle olan ilişkisi, oran, kağıda yerleştirme, espas, açık-koyu-orta değerler, renk değerleri, nesne-mekan ilişkisi, doku zenginliği vb. açısından başarı gözlenmektedir. Öğrencinin, öğrenmesi amaçlanan bilgilerde başarılı olduğu, resimsel sorunları öğrenerek çözümlendiği ve bütünü kavradığı görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu, mantık dönemi gelişim basamağının özelliklerini yansıtmaktadır. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 16’da, resimsel sorunların öğrenerek çözümlenmesinde problemler görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının gerisindedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, belirlenen, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağının ilerisinde ya da gerisinde bulunması, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 10, Resim 14 ve Resim 16 başarısız, ve Resim 12 ise orta düzeyde başarılıdır. Bu ölçüte göre egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Genel olarak egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmaları çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağının ilerisinde ya da gerisinde bulunması ölçütüne göre başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise başarısızdır.

Çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağının ilerisinde ya da gerisinde bulunması ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.2.5. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, kompozisyon açısından değerlendirilmesi

7.sınıf öğrencilerinin kompozisyon oluşturmada başarısının değerlendirilmesinde, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi, verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları ve biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması, özellikleri aranmıştır.

Resim 9 ve Resim 10, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği, Verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları, açısından her iki resimde, biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması, açılarından başarılıdır. Buna göre Resim 9 ve Resim 10, kompozisyon bakımından başarılıdır.

Resim 11 ve Resim 12, kağıdın tüm yüzeyin doldurulması açısından başarılıdır. Konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği açısından, Resim 11 başarılı, Resim 12 ise orta düzeyde başarılıdır. Verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları açısından, Resim 11 başarılı, Resim 12’de ise amaç dışı görülen çizgiler nedeniyle, bu ölçüte göre başarısızdır. Biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması açısından her iki resim de başarılıdır. Buna göre, Resim 11 başarılı, Resim 12 ise orta düzeyde başarılıdır.

Resim 13, kağıdın tüm yüzeyin doldurulması açısından başarılıdır. Resim 14 ise başarısızdır. Resim 13’te, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması özelliği görülmektedir. Konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği açısından, başarılıdır. Resim 14 ise en çok alan boş alanlardır. Bu ölçüte göre başarısızdır. Verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları açısından; Resim 13 başarılıdır. Resim 14 ise, bu ölçüte göre başarısızdır. Resim 13, biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması açısından başarılıdır. Resim 14’te ise biçimler gelişi güzel yerleştirilmiştir. Bu açıdan başarısızdır. Buna göre, kompozisyon oluşturabilme konusunda Resim 13 başarılı, resim 14 ise başarısızdır.

Resim 15 ve Resim 16, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması açısından başarılıdır. Resim 15’te, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması özelliği görülmektedir. Konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği açısından, başarılıdır. Resim 16 ise konuyla ilgisi olmayan geniş sarı renkte bir alan görülmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır. Verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları açısından; Resim 15 başarılıdır. Resim 16 ise, bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır. Resim 15, biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması açısından başarılıdır. Resim 16’da ise biçimi yüzeye yerleştirme açısından sorunlar görülmektedir. Bu açıdan başarısızdır. Resim 15’te oluşturulan kompozisyon, derinlik, hacim, espas, gibi değerler açısından zengin ve başarılıdır. Resim 16 ise bu değerlerden yoksundur. Bunlara bağlı olarak Resim 15 kompozisyon oluşturabilmede başarılı, resim 16 ise orta düzeyde başarılıdır.

Genel olarak egzersiz programı almış olan öğrencilerin çalışması, egzersiz programı almamış öğrencilerin çalışmasına göre daha başarılıdır.

4.2.6. Egzersiz programı alan ve almayan 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum açısından değerlendirilmesi

7. sınıf öğrencilerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum ölçütü açısından karşılaştırılmasında, aranacak alt ölçüt kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kurallarıdır.

4.2.6.1. Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kuralları

Bu ölçüte göre, 7. sınıf öğrencilerinin resimlerinde çizgi, doku, leke, ritim, denge, oran ve yön özellikleri aranacaktır.

4.2.6.1.1. Çizgi ögesi

6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun çizgi ögesinin aşağıdaki özellikleri aranacaktır.

- Çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması,
- Çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması,
- Çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması,
- Çizginin ton değerlerinin kullanılması,

- Çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması:

Resim 9'da, çizgi çeşitlerinin zenginliği görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 10'da iki tür çizgi çeşidi kullanılmıştır. Resim 9'da görülen zenginlik bu çalışmada görülmez. Bu açıdan orta düzeyde başarılıdır.

Resim 11 ve Resim 12'de çizgi çeşitleri kullanılmıştır. Her iki resimde bu ölçüte göre başarılıdır

Resim 13'te, çizgi çeşitlerinin biçim oluşturmada ve biçimlerin çeşitli özelliklerini yansıtmada kullanılması, resmin etkisini arttırmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14'te ise bu gibi etkin kullanımlardan söz edilemez. Bu nedenle başarısızdır.

Resim 15, çizgi çeşitleri kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Resim 16 ise orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13, Resim 15 çizgi çeşitleri kullanılması ölçütünde başarılıdır. Egzersiz programı almamış olan Resim 10 orta düzeyde başarılı, Resim 12 ve Resim 16 başarılı, Resim 14 ise başarısızdır. Genel olarak egzersiz programı almamış olan öğrenci resimleri, çizgi çeşitleri kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Çizgi çeşitlerinin kullanılması ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan 7. sınıf öğrencilerinin, egzersiz programı almamış olan öğrencilerden daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması:

Resim 9'da, çizgi çeşitlerinin farklı yönlerde kullanılması, çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılmasında resmi başarılı kılmıştır. Resim 10' da çizgilerin yönleri ve ton değerleri, resmi monotonlaştırmıştır. Bu konuda başarısızdır.

Resim 11 ve Resim 12, çizginin hareketi ve dinamizmi konusunda başarılıdır

Resim 13'te, çizgi çeşitlerinin etkin kullanımı, kompozisyonu hareketli ve dinamik kılmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14'te ise çizginin hareket ve dinamizminden söz edilemez. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 15, çizginin hareketi ve dinamizmi açısından başarılıdır. Resim 16 bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13, Resim 15 çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılmasında, başarılıdır. Egzersiz programı almamış olan Resim 10, Resim 14 ve Resim 16 başarısız, ve Resim 12 ise

başarılıdır. Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri bu ölçüte göre başarılı, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri ise başarısızdır.

Bu sonuca göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması:

Resim 9'da çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özellikleri kullanılmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 10, motif ve kompozisyon oluşturulmuş, ancak resim 9'da görülen zenginliğe ulaşamamıştır. Bu nedenle orta düzeyde başarılıdır.

Resim 11, motif zenginliği ve kompozisyon oluşturmada başarılıdır. Resim 12'de, kompozisyon oluşturmada tam bir başarı sağlanamadığı görülmektedir. Bu nedenle resim orta düzeyde başarılıdır.

Resim 13'te, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliği kompozisyonda görülen etkin bir özelliktir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14'te, bu konuda pek çok eksik bulunmaktadır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 15'de, gerçekçi biçimlerle nitelikli bir kompozisyon oluşturulmuştur. Çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinden yararlanılmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16, biçimleri ve kompozisyon öğelerini oluşturma konusunda başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13, Resim 15 çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması, başarılıdır. Egzersiz programı almamış olan Resim 10 ve Resim 12 orta düzeyde başarılı, Resim 14 ve Resim 16 ise başarısızdır. Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, bu ölçüte göre başarılı, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri ise orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir

- Çizginin ton değerlerinin kullanılması:

Resim 9'da, çizginin kendi içindeki açık- koyu- orta ton değerleri etkili kullanılmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 10'da, çizginin ton değerlerinin kullanılmasında sorunlar görülmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 11 ve Resim 12 Resim Çizginin ton değerlerinin kullanılması, açısından başarılıdır.

Resim 13 çizginin ton değerlerinin kullanılmasında başarılıdır. Resim 14, bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 15 çizginin ton değerlerinin kullanılması açısından başarılıdır. Resim 16 bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 13 çizginin ton değerlerinin kullanılması, ölçütüne göre başarılıdır. Egzersiz programı almamış olan Resim 12 başarılı, Resim 10, Resim 14 ve Resim 16 ise başarısızdır. Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri bu ölçüte göre başarılı, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri ise başarısızdır.

Bu sonuca göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, çizginin ton değerlerinin kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15 çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılmasında orta düzeyde başarılı , çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ve çizginin ton değerlerinin

kullanılması ölçütlerine göre başarılıdır. Bu sonuca göre egzersiz almış öğrencilerin çalışmaları çizgi ölçütüne göre başarılıdır.

Egzersiz program almamış olan Resim 10, Resim 12 , Resim 14, Resim 16 ise çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması ve çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılı, çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması ve çizginin ton değerlerinin kullanılması ölçütüne göre başarısızdır. Egzersiz program almamış öğrenci resimleri, toplu olarak bu ölçüte göre değerlendirildiğinde, çizgi ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır

Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, çizgi ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.2.6.1.2. Doku ögesi

7. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun doku ögesinin aşağıdaki özellikleri aranacaktır.

- Çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması,
- Doku çeşitlerinin (gerçek doku, vizüel doku, dinamik doku, mekanda doku, organik doku) çalışmalarda etkili şekilde kullanılması,

- Çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması:

Bu ölçüte göre, Resim 9 başarılı, Resim 10'de ise orta düzeydedir.

Resim 11 ve Resim 12' doku unsurunun kullanılmıştır. Her iki resim bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 13'te doku anlayışı başarılı, Resim 14'de ise başarısızdır.

Resim 15'de doku anlayışı başarılı, Resim 16'da ise başarısızdır.

Egzersiz program almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15 belirlenen çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması ölçütüne göre

başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz program almamış olan Resim 10 orta düzeyde başarılı, Resim 12 başarılı, Resim 14 ve Resim 16 başarısızdır. Egzersiz almış olan ve egzersiz almış olan 7. sınıf öğrencilerin resimleri çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Egzersiz program almamış olan öğrencilerin resimleri genel olarak orta düzeyde başarılıdır.

Buna göre, çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması ölçütüne göre egzersiz programı almış olan 7. sınıf öğrencilerin resimlerinin, egzersiz almamış olan 7. sınıf öğrencilerin resimlerine göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Doku çeşitlerinin (gerçek doku, vizüel doku, dinamik doku, mekanda doku, organik doku) çalışmalarda etkili şekilde kullanılması:

Resim 9'da motif zenginliği ile vizüel doku oluşturulmuş ve çalışmada etkili biçimde kullanılmıştır. Bu açıdan başarılıdır. Resim 10'da, oluşturulan vizüel doku ise etkili olmaktan uzaktır. Bu nedenle orta düzeyde başarılıdır.

Resim 11'de, gerçek doku yerinde, başarılı ve amaca hizmet eden bir anlayışla kullanılmıştır. Bu açıdan başarılıdır. Resim 12'de konunun amacına hizmet etmeyen bir vizüel doku söz konusudur. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 13'te, biçimlerin özelliklerini yansıtan gerçek doku görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14'te ise bu hissi yaratacak nitelikte bir doku söz konusu değildir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 15'de, dokunma duyumuzla algılayabileceğimiz gerçek doku ve çizgilerle yüzeyde oluşturulan vizüel doku görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16'da ise bu hissi yaratacak nitelikte bir doku anlayışı söz konusu değildir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, gerçek doku ve vizüel doku gibi doku çeşitlerinin çalışmalarda etkili şekilde kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz program almamış olan

Resim 10 orta düzeyde başarılı, Resim 12, Resim 14 ve Resim 16 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri başarısızdır. Bu sonuca göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, doku çeşitlerinin çalışmalarda etkili şekilde kullanılması, ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması ve doku çeşitlerinin çalışmalarda etkili şekilde kullanılması ölçütlerine göre, egzersiz programı almış 7. sınıf öğrencilerinin resimleri başarılı, egzersiz programı almamış 7. sınıf öğrencilerin resimleri ise orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre, genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, doku ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.2.6.1.3. Leke ögesi

7. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun leke ögesinde, açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması, özelliği aranacaktır.

- Açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması:

Resim 9'da, çizgilerin sık ve seyrek kullanımları, açık orta ve koyu leke değerlerini oluşturmaktadır. Bu kullanım, göze leke etkileri bıraktığı için başarılıdır. Resim 10'da, çizgilerin aynı aralıklarla tekrar edilmesi leke etkisi bırakmamaktadır. Bu nedenle başarısızdır.

Resim 11'de nesnelere hacimsel değerlerinin verilmesi, derinlik hissi ve espas oluşturulması, açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmada etkili olarak kullanıldığını göstermektedir. Resim 11 bu açıdan başarılıdır. Resim 12'de, açık, koyu, orta leke değerleri dağınık bir şekilde amaçsız olarak kullanılmıştır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 13'te, açık orta ve koyu leke değerleri, başarılı bir dağılımla, kullanılmıştır. Öğrenci bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14'te, yüzeyin tamamının boyanmadığı, lekelerin dağılımının etkili olmadığı gözlenmektedir. Bu nedenle başarısızdır.

Resim 15’de, açık orta ve koyu leke, renk ve ton değerleri, başarılı bir dağılımla, göze leke etkileri bırakmaktadır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16’da bu değerler oluşturulmaya çalışılmış ancak Resim 15’te görülen etki yaratılamamıştır. Bu nedenle orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 10, Resim 12 ve Resim 14 başarısız, ve Resim 8 ise orta düzeyde başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, leke ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.2.6.1.4. Ritim ögesi

7. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun ritim ögesinde, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması, özelliği aranacaktır.

- Benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması:

Resim 9’ ve resim 10’da benzer motiflerin tekrarı ritim oluşturmuştur. Her iki resim benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması açısından başarılıdır.

Resim 11 ve Resim 12, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması, açısından başarılıdır. Ancak Resim 11’de büyük biçimlerden küçük biçimlere doğru bir hareket söz konusudur. Bu hareket resmi, ritim açısından Resim 12’den daha başarılı kılmıştır. Bu duruma göre Resim 11 başarılı, Resim 12 orta düzeydir.

Resim 13, renk ve lekelerin dağılımında ve nesnelerin kağıda yerleştirilmesinde, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanmasında başarılıdır.

Resim 14'te, böyle bir uyum görülmez. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 15'de, renk ve lekelerin dağılımı, nesnelerin kağıda yerleştirilmesi ve dokuların dağılımı, bütünlük ve uyum sağlamıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16'da, dünya biçiminin üzerinde benzer parçalar oluşturulmuş, ancak bu dağılım yalnızca o kısımda kalmıştır. Resmin genelinde böyle bir uyum gözlenmez. Bu nedenle resim bu ölçüte göre orta düzeydedir.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz program almamış olan Resim 10 başarılı, Resim 12 ve Resim 16 orta düzeyde başarılı, Resim 14 ise başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, ritim ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.2.6.1.5. Renk ögesi

7. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun renk ögesinde, renk kontrastlarının kullanılması ve renk armonilerinin kullanılması özellikleri aranacaktır.

Resim 9, Resim 10, Resim 11 ve Resim 12, karakalem çalışmaları olduğundan bu çalışmalar renk ögesine göre değerlendirilememiştir.

- Renk kontrastlarının kullanılması:

Resim 13'te, kırmızı- yeşil, sarı-mor, turuncu- mavi renkleri, miktar kontrastıyla her çiçek motifinde başarılı biçimde kullanılmıştır. Öğrenci bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14'te, miktar kontrastı kurulmaya çalışılmış, ancak başarılı olunamamıştır. Bu nedenle başarısızdır.

Resim 15’de, ışık ve karanlık, açık ve koyu kontrastı görülmektedir. Rengin saflık derecesi ya da kromasından anlaşılan, bir rengin ışıklılık ya da matlık etkisinin, yanında durduğu renge göre, daha ışıklı ya da mat görülmesi anlamında olan kalite kontrastından da söz edilebilir. Öğrenci bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16’da, çok başarılı olmamakla birlikte, açık ve koyu kontrastı ile kalite kontrastı oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu nedenle orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 13 ve Resim 15, renk kontrastlarının kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 14 başarısız, Resim 16 ise orta düzeyde başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, renk kontrastlarının kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, renk kontrastlarının kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Renk armonilerinin kullanılması:

Resim 13’te, dörtlü renk armonisi görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14’te de bu armoni kurulmaya çalışılmış ancak başarılı olamamıştır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 15’de, dörtlü renk armonisi görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16’da dörtlü armoniden söz edilebilir, ancak renklerin miktar ve tonları bu armoninin etkisini düşürmüştür. Bu açıdan orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 13 ve Resim 15, renk armonilerinin kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 14 başarısız, Resim 16 ise orta düzeyde başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, renk armonilerinin kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, renk armonilerinin kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Genel olarak 7. sınıf öğrenci resimlerinin, renk kontrastlarının kullanılması ve renk armonilerinin kullanılması ölçütlerine göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden daha başarılı olduğu gözlenmiştir. Buna göre, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden renk ögesine göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.2.6.1.6. Denge kuralı

7. sınıf öğrencilerinin resimlerinde denge kuralı, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulması ve büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması özellikleri aranacaktır.

- Resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulması:

Resim 9, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulması açısından başarılıdır. Resim 10, orta düzeydedir.

Resim 11, yüzeye biçimlerin etkili dağılımıyla, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 12'de bu denge kurulmaya çalışılmış ancak perde biçimi gereğinden fazla bir alan kapladığından bu denge kaymıştır. Resim 12 bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 13'te, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulmuştur. Bu açıdan başarılıdır. Resim 14'te, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulamamıştır. Bu nedenle başarısızdır.

Resim 15'de, resmi oluşturan ögeler arasında kurulan ritim, hareket, renk dağılımı gibi özellikler kompozisyonun asimetrik bir dengede olmasını sağlamıştır. Bu açıdan

başarılıdır. Resim 16, resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması açısından başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15 resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz program almamış olan Resim 10 ve Resim 12 orta düzeyde başarılı, Resim 14 ve Resim 16 ise başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması ölçütüne göre daha başarılıdır.

- Büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması:

Resim 9, büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması açısından başarılı, Resim 10, ise orta düzeyde başarılıdır.

Resim 11’de uzun- kısa, açık- koyu, yuvarlak –köşeli, büyük- küçük ve yön açısından başarılı kontrastlıklar kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 12’de, bu denge kurulmaya çalışılmış, ancak Resim 11 kadar başarılı olamamıştır. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 13’te, denge için gereken kontrastlıklar kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14, bu konuda başarısızdır.

Resim 15’de, çeşitli kontrastlıklar kurularak, asimetric bir denge sağlanmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16, kontrastlıklar oluşturulmuş ancak bu denge için yeterli olmamıştır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 10 ve Resim 12 orta düzeyde başarılı, Resim 14 ve Resim 16 ise başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri büyük-küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütüne göre daha başarılıdır.

Genel olarak 7. sınıf öğrenci resimlerinin, resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması ve büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütlerine göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden daha başarılı olduğu gözlenmiştir. Buna göre, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden denge kuralına göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.2.6.1.7. Oran kuralı

7. sınıf öğrencilerinin resimlerinde oran kuralı, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ve aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması özellikleri ile aranacaktır.

- Biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması:

Resim 9, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 10 ise orta düzeyde başarılıdır.

Resim 11, biçimlerin birbirine olan oranı, büyükten küçüğe bir dizilişin söz konusu olması resimde asimetrik bir denge oluşturmuştur. Bu resim, biçimlerin dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 12'deki nesnelar arasında bütünlük oluşturulmaya çalışılmış ancak Resim 11 kadar etkili olamamıştır. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 13'de, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14 bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 15'de, kompozisyondaki biçimlerin, renklerin ve diğer öğelerin birbirine oranı, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 16'da biçimlerin birbirine oranı açısından sorunlar gözlenmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15 biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz program almamış olan Resim 10 ve Resim 12 orta düzeyde başarılı, Resim 14 ve Resim 16 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması:

Leke ölçütüne göre; Resim 9 başarılı, Resim 10 ise başarısızdır. Bu durum, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 9'u başarılı, Resim 10 ise başarısız kılar.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 11 başarılı ve Resim 12 başarılıdır.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 13 başarılıdır. Resim 14'te yüzeyin neredeyse yarısından fazlası boştur. Oluşturulan biçimlerdeki leke dağılımı etkili olmaktan uzaktır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 15 başarılı, Resim 16 ise orta düzeydedir

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz program almamış olan Resim 10 ve Resim 14 başarısız, Resim 16 orta düzeyde başarılı ve Resim 12 başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması:

Resim 9'da, çizgiler farklı büyüklük, ve biçimlerde kullanılmıştır. Bu açıdan başarılıdır. Resim 10'da, aynı değer ve aynı büyüklükte kullanılan çizgilerle oluşturulan biçimlerin çokluğu resmi monotonlaştırmıştır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 11 ve Resim 12'de, nesnelerin farklı büyüklüklerde, ve biçimlerde kullanılması hareketli ve dinamik bir kompozisyonlar oluşturmuştur. Bu açıdan başarılıdır.

Resim 13'te, biçimler aynı büyüklüktedir. Buna rağmen biçimler ve mekan arasında hareketli bir ilişki oluşturulmuş, ritmik ve birbirine orantılı biçimde kompozisyona dağıtılmış ve dinamik bir görüntü sağlamıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14'te,

bu değerlerden söz etmek mümkün değildir. Oldukça monoton ve bitmemiş bir çalışmadır. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 15’de, farklı büyüklük ve biçimlerin kullanılması, dinamik bir görüntü sağlamıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16 monoton bir görüntüdedir. Bu açıdan başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz program almamış olan Resim 10, Resim 14 ve Resim 16 başarısız, resim 12 ise başarılıdır. Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Genel olarak 7.sınıf öğrenci resimlerinin, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ve aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütlerine göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden daha başarılı olduğu gözlenmiştir. Buna göre, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden oran kuralına göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.2.6.1.8. Yön kuralı

7. sınıf öğrencilerinin resimlerinde yön kuralı, biçimlerin değişik yönlerde yerleştirilerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması özelliğine göre aranacaktır. Resimde biçimleri değişik yönlerde yerleştirilerek güzel hareketli ve dinamik bir görüntü elde edilebilir.

- Biçimlerin değişik yönlerde yerleştirilerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması:

Resim 9'da, biçimleri değişik yönlerde yerleştirerek güzel hareketli ve dinamik bir görüntü elde edilmesinde başarılıdır. Resim 10'da görülen monotonluk, resmin bu ölçüte göre başarısız olduğunu göstermektedir.

Resim 11 bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 12'de ise başarısızdır.

Resim 13 bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 14 ise başarısızdır.

Resim 15 bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 16 ise başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 9, Resim 11, Resim 13 ve Resim 15, biçimlerin değişik yönlerde yerleştirerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz program almamış olan Resim 10, Resim 12, Resim 14 ve Resim 16 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, biçimlerin değişik yönlerde yerleştirerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Genel olarak 7. sınıf öğrenci resimlerinin, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden yön kuralına göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kurallarından, çizgi ölçütüne doku ölçütüne, leke ölçütüne, ritim ölçütüne, renk ölçütüne, denge kuralına, oran kuralına ve yön kuralına göre egzersiz programı almış öğrencilerin çalışmalarının, egzersiz programı almayan öğrencilerin çalışmalarından daha başarılı olduğu gözlenmiştir.

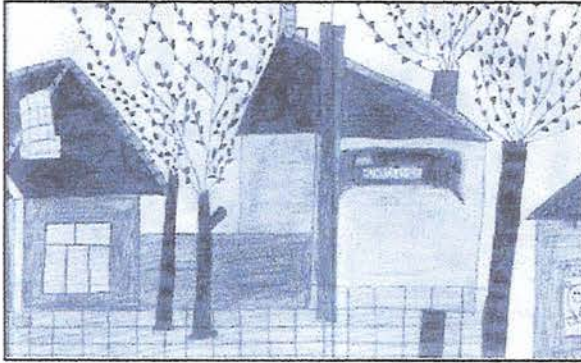
Bu sonuca dayanarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, estetik elemanlar arasındaki uyum ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.3. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmesi

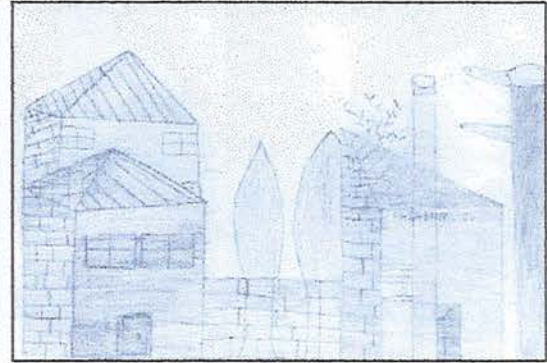
Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, belirlenen ölçütlere göre karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve değerlendirmelerin sonuçları, başarılı, orta düzeyde başarılı ve başarısız olarak nitelendirilmiştir.

Konusu :Doğadaki güzellikleri gözlemleyerek çalışmalarına yansıtabilme

Tekniği :Karakalem çalışması

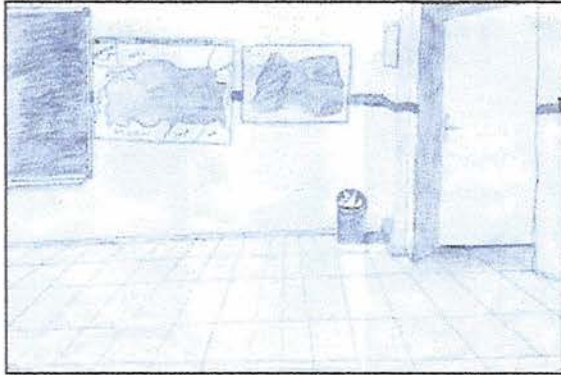
Resim 17. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almış (25X35)

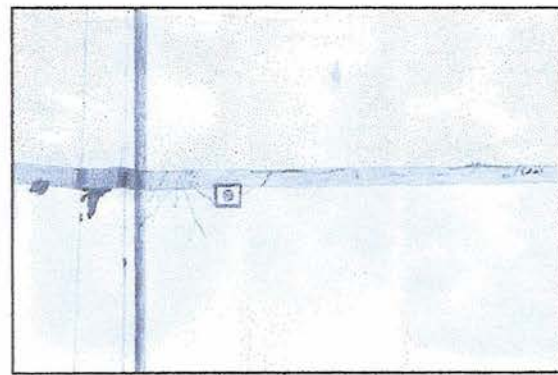
Resim 18. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almamış (25X35)

Konu :Sınıf içi kompozisyon çalışması

Teknik :Karakalem çalışması

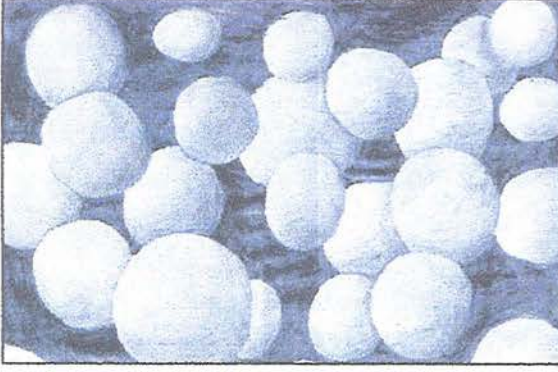
Resim 19. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almış (25X35)

Resim 20. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almamış (25X35)

Konu : Koyu, orta, açık değerlerle oluşturulmuş düzenlemeler

Teknik : Karakalem çalışması

Resim 21. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almış (25X35)

Resim 22. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almamış (25X35)

Konu :Pazar yeri (Bol figürlü çalışmalar)

Teknik :Pastel boya tekniği

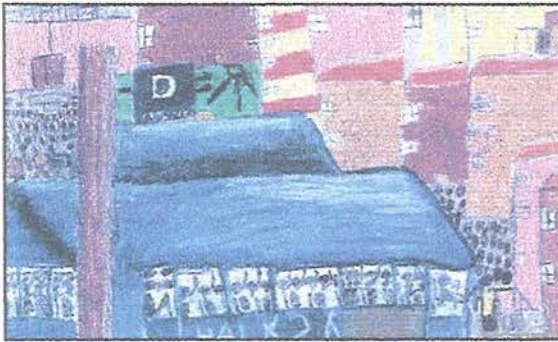
Resim 23. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almış (25X35)

Resim 24. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almamış (25X35)

Konu :Otobüs durağı (Bol figürlü çalışmalar)

Teknik :Pastel boya tekniği

Resim 25. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almış (25X35)

Resim 26. 8.Sınıf. 14 Yaş Egzersiz Almamış (25X35)

ve Resim 25 başarısızdır. Genel olarak egzersiz programı alan öğrenci resimleri başarılı, egzersiz programı almayan öğrenci resimleri orta düzeyde başarılıdır.

Yapılan çalışmanın yaratıcı nitelikler taşıyan yeni biçimler içermesi ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.3.1.2. Kopya ya da taklit biçimler içermesi

Resim 17 ve Resim 18, kopya ya da taklit biçimlerden uzak, özgün çalışmalardır. Bu açıdan başarılıdır.

Resim 19 ve Resim 20, kopya ya da taklit biçimlerden uzak, özgün çalışmalardır. Bu açıdan başarılıdır.

Resim 21 ve Resim 22, birbirlerine çok benzedikleri için, kopya ya da taklit biçimler olabilir, ancak işleniş farklılıkları vardır. Bu nedenle her iki çalışmada orta düzeyde başarılıdır.

Resim 23, özgün bir kompozisyondur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24 özgün olmayan bir çalışmadır. Kopya ya da taklit olabilir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 25, özgün bir kompozisyondur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26 özgün olmayan bir çalışmadır. Biçimlerin kopya ya da taklit olabileceği düşünülmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 17, Resim 19, Resim 23 ve resim 25, belirlenen kopya ya da taklit biçimler içermesi, ölçütüne göre başarılı, Resim 21 ise orta düzeyde başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 18 ve Resim 20 başarılı, Resim 22 orta düzeyde başarılı, Resim 24 ve resim 25 ise başarısızdır. Genel olarak belirlenen kopya ya da taklit biçimler içermesi ölçütüne göre egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmaları başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise orta düzeyde başarılıdır.

Belirlenen kopya ya da taklit biçimler içermesi ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Yapılan çalışmanın özgünlüğü ölçütü açısından egzersiz programı almış ve egzersiz programı almamış 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin karşılaştırılması sonucunda bu ölçüte göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu görülmüştür.

4.3.2. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi açısından değerlendirilmesi

8. sınıf öğrencilerinin, verileni alma, uygulama ve çözümlene becerisi ölçütü açısından karşılaştırılmasında, aranacak alt ölçüt, öğrencilerin, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesidir.

4.3.2.1. Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi

Resim 17'de, ton değerleri, oran, hacim, mekan vb. değerler, öğrencinin, verilen konuya ilişkin bilgileri, resmine aktarma konusunda başarılı olduğunu göstermektedir. Resim 18'de, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri, resmine tam olarak aktaramadığı görülmektedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır. Resim 17, resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre başarılıdır. Resim 18 ise orta düzeyde başarılıdır.

Resim 19'da, ton değerleri, perspektif, oran, hacim, mekan vb. değerler, öğrencinin, verilen konuya ilişkin bilgileri, resmine aktarma konusunda başarılı olduğunu göstermektedir. Resim 20'de, perspektif, oran, hacim, mekan vb. değerler görülmez. Bu nedenle verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri, resmine aktarma konusunda başarısızdır. Resim 19, resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre başarılıdır. Resim 20 ise başarısızdır.

Resim 21'de görülen ton değerleri, oran, yön, hacim, vb. değerler, öğrencinin, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri, çözümlenerek resmine aktarma konusunda

başarılı olduğunu göstermektedir. Resim 22’de, verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri, resmine tam olarak aktarmadığı görülmektedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 23, konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini yansıtmada, pastel boyanın kullanımında ve kompozisyonunu kurgulamada başarı göstermektedir. Verileni alma, uygulama ve çözümlene konusunda başarılıdır. Resim 24’te, konunun özelliklerine ilişkin bilgilerin aktarılması konusunda sorunlar gözlenmektedir. Öğrenci bu ölçüte göre başarısızdır.

Konu bol figürlü çalışmalardır. Resim 25’te pek çok figür bir arada resmedilmiştir. Öğrenci konunun özelliklerine ilişkin bilgileri resmine aktarmada başarılıdır. Resim 26’da, resim 25’teki kadar bol figür olmasa da, kalabalık insan topluluğu oluşturabilmiştir. Öğrenci bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve resim 25, belirlenen resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 18, Resim 22 ve Resim 26 orta düzeyde başarılı, ve Resim 20 ve Resim 24 başarısızdır. Genel olarak, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmaları başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise orta düzeyde başarılıdır.

Resmin verilen konunun özelliklerine ilişkin bilgileri içermesi ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Bu sonuca göre, verileni alma, uygulama ve çözümlene becerisi ölçütü açısından egzersiz programı almış ve egzersiz programı almamış 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin karşılaştırılması sonucunda bu ölçüte göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu görülmüştür.

4.3.3. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından değerlendirilmesi

8. sınıf öğrencilerinin, araç ve gereci kullanma yeterliliği ölçütü açısından karşılaştırılmasında, aranacak alt ölçütler, araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama, öğrencinin malzemenin imkanlarını araştırabilmedir.

4.3.3.1. Araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama

Resim 17, araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılama konusunda başarılıdır. Resim 18’de, ton değerlerinin elde edilmesinde problemler görülmektedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 19, araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılama konusunda başarılıdır. Resim 20’de, biçim oluşturma konusunda problemler görülmektedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 21, araç ve gerecin kullanım özelliklerini algılama konusunda başarılıdır. Resim 22 ise orta düzeyde başarılıdır.

Resim 23’te, öğrencinin yüzeyde bol figürlerle ve ev biçimleriyle oluşturduğu doku ve renk zenginliği ve renklerin etkin kullanımı, pastel boya tekniğinde başarılı olduğunu göstermektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24’te, öğrenci biçimleri önce karakalem ile çizmiş ve bunun üzerinden pastel boya ile boyamıştır. Bu durum pastel boya tekniğinde karşılaşılan en büyük sorunlardan biridir. Resim 24, bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 25’te, öğrencinin pastel boyayı kullanırken renkleri karıştırması, boyayı yetkin bir şekilde yüzeye sürmesi, oluşturduğu doku ve renk zenginliği, pastel boya tekniğinin özelliklerini algıladığını göstermektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26’da, pastel boyanın yüzeyde oluşturması beklenen, etkin renk ve dokulara rastlanmamıştır. Öğrencinin boyadığı alanlardan resim kağıdı görülmektedir. Resim 26, bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, belirlenen araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 18, Resim 20 ve Resim 22 orta düzeyde başarılı, Resim 24 ve Resim 26 ise başarısızdır. Genel olarak egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmaları araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama ölçütüne göre başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise orta düzeyde başarılıdır.

Belirlenen araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama, ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.3.3.2. Malzemenin imkanlarını araştırabilme

Resim 17, Malzemenin imkanlarını araştırabilme ölçütüne göre başarılıdır. Resim 18’de, malzemenin imkanlarından tam olarak yararlanamamıştır. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 19, malzemenin imkanlarını araştırabilme ölçütüne göre başarılıdır. Resim 20’de, malzemenin imkanlarından tam olarak yararlanamamıştır. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 21, malzemenin imkanlarından yararlanma açısından başarılıdır. Resim 22, bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 23’te, öğrenci pastel boyayı kullanırken, hacim, perspektif, açık- koyu- orta, espas, renk değerleri ve karışımları gibi değerler yaratmıştır. Bu durum, öğrencinin pastel boya tekniğe hakimiyetinin göstergesidir. Öğrenci malzemenin imkanlarını araştırma ve uygulama konusunda başarılıdır. Resim 24 ise, malzemenin imkanlarının kullanılması konusunda başarısızdır.

Resim 25’te, öğrencinin pastel boyayı kullanırken, renkleri karıştırması, hacim, perspektif, açık- koyu- orta, espas, renk değerleri ve karışımları gibi değerler yaratması,

öğrencinin pastel boya tekniğe hakimiyetinin göstergesidir. Öğrenci malzemenin imkanlarını araştırma ve uygulama konusunda başarılıdır. Resim 26 ise, malzemenin imkanlarının kullanılması konusunda başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, belirlenen, malzemenin imkanlarını araştırabilme, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 18, Resim 20 ve Resim 22 orta düzeyde başarılı, Resim 24 ve Resim 26 ise başarısızdır. Genel olarak egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmaları malzemenin imkanlarını araştırabilme ölçütüne göre başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise orta düzeyde başarılıdır.

Malzemenin imkanlarını araştırabilme ölçütüne göre egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

Belirlenen araç ve gereçlerin kullanım özelliklerini algılama ve Malzemenin imkanlarını araştırabilmede ölçütlerine göre, egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmalarından daha başarılıdır. Buna göre, 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin karşılaştırılması sonucunda, araç ve gereci kullanma yeterliliği ölçütünde egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu görülmüştür.

4.3.4. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması açısından değerlendirilmesi

8. sınıf öğrencileri 14 yaşındadır. İçinde buldukları dönem, ergenlik öncesi evre ya da görsel gerçeklik evresi olarak nitelendirilmektedir. Bu dönemde çocuk alabildiğine gerçeği yansıtmaya istekindedir. Çizgide özgür ve kendisine özgü formlar arar. Piaget bu evreyi “biçimsel işlemler evresi” olarak tanımlamaktadır (Kırıçoğlu, 2002).

Resim 17 ve Resim 18'deki öğrenciler 14 yaşındadır ve mantık çağına girmiş sayılırlar. Resim 17, nesnelerin birbirlerine oranı, kağıda yerleştirme, espas, açık-koyu-orta değerler vb. açısından başarılıdır. Bu durum öğrencinin, öğrenmesi amaçlanan bilgilerde başarılı olduğunu, resimsel sorunları öğrenerek çözümlediğini ve bütünü kavradığını göstermektedir. Bu nedenle, öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının özelliklerini göstermektedir. Bu açıdan başarılıdır. Resim 18'de, resimsel sorunların öğrenerek çözümlenmesi tam bir başarı görülmemektedir. Kağıda yerleştirme, oran, gibi bazı değerlerde başarı görülürken, öğrencinin malzemeyi kullanma ve ton değerlerini uygulama konusunda problemleri olduğu görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının bir kısım özelliklerini gösterirken, bazı özellikler açısından da geridedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 19 ve Resim 20'deki öğrenciler 14 yaşındadır ve mantık çağındadırlar. Resim 19'da, seçilen kompozisyon, nesnelerin birbirlerine oranı, kağıda yerleştirme, espas, açık-koyu-orta değerler vb. açısından başarılıdır. Bu durum öğrencinin, öğrenmesi amaçlanan bilgilerde başarılı olduğunu, resimsel sorunları öğrenerek çözümlediğini ve bütünü kavradığını göstermektedir. Bu nedenle, öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının özelliklerini göstermektedir. Bu açıdan başarılıdır. Resim 20'de, seçilen kompozisyondaki yüzeysellik, beraberinde pek çok resimsel sorun getirmiştir. Öğrenerek resimsel sorunların çözümlenmesi açısından tam bir başarı görülmemektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının gerisindedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 21 ve Resim 22'deki öğrenciler 14 yaşındadırlar. Mantık çağına girmiş sayılırlar. Resim 21'de, resim bütünlük ve uyum içindedir. Kağıda yerleştirme, espas, açık-koyu-orta değerler vb. açısından başarılıdır. Bu durum öğrencinin, öğrenmesi amaçlanan bilgilerde başarılı olduğunu, resimsel sorunları öğrenerek çözümlediğini ve bütünü kavradığını göstermektedir. Bu nedenle, öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının özelliklerini göstermektedir. Bu açıdan başarılıdır. Resim 22'de, resimsel sorunların öğrenerek çözümlenmesinde problemler yaşandığı görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının bir kısım özelliklerini gösterirken, bazı özellikler açısından da geridedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Resim 23'te, nesnelerin birbirleriyle olan ilişkisi, oran, kağıda yerleştirme, espas, açık-koyu-orta değerler, renk değerleri, nesne-mekan ilişkisi, doku zenginliği vb. açısından başarı gözlenmektedir. Öğrencinin, öğrenmesi amaçlanan bilgilerde başarılı olduğu, resimsel sorunları öğrenerek çözümlendiği ve bütünü kavradığı görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu, mantık dönemi gelişim basamağının özelliklerini yansıtmaktadır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24'te, resimsel sorunların çözümlenemediği görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının gerisindedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 25'te (14 yaş) öğrencinin, pastel boya tekniğine olan hakimiyeti, nesnelerin birbirleriyle olan ilişkisi, oran, kağıda yerleştirme, espas, açık-koyu-orta değerler, renk değerleri ve karışımları, nesne-mekan ilişkisi, doku zenginliği vb. açısından başarı göstermesi, öğrencinin, öğrenmesi amaçlanan bilgilerde başarılı olduğunu, resimsel sorunları öğrenerek çözümlendiğini ve bütünü kavradığını göstermektedir. Öğrenci içinde bulunduğu, mantık dönemi gelişim basamağının özelliklerini yansıtmaktadır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26'da, resimsel sorunların çözümlenemediği görülmektedir. Öğrenci içinde bulunduğu gelişim basamağının gerisindedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları olan, Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, belirlenen çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağının ilerisinde ya da gerisinde bulunması, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları olan, Resim 18, Resim 20 ve Resim 22 orta düzeyde başarılı, Resim 23 ve Resim 25 ise başarısızdır. Egzersiz programı almamış öğrenci çalışmaları bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu ölçüte göre egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir. Genel olarak egzersiz programı almış olan öğrenci çalışmaları çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağının ilerisinde ya da gerisinde bulunması ölçütüne göre başarılı, egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları ise orta düzeyde başarılıdır.

Çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağının ilerisinde ya da gerisinde bulunması ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan 8. sınıf öğrencilerinin çalışmalarının, egzersiz programı almamış olan 8. sınıf öğrencilerinin çalışmalarından daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.3.5. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, kompozisyon açısından değerlendirilmesi

8.sınıf öğrencilerinin kompozisyon oluşturmada başarısının değerlendirilmesinde, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi, verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları ve biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması, özellikleri aranmıştır.

Resim 17, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması açısından başarılıdır. Resim 18 ise başarısızdır. Konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği açısından, Resim 17 ve Resim 18 başarılıdır. Verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları açısından; Resim 17 ve Resim 18 başarılıdır. Biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması açısından her iki resim de başarılıdır.

Resim 19, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması açısından başarılıdır. Resim 20 ise başarısızdır. Konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği açısından, Resim 19 ve Resim 20 başarılıdır. Verilen konuda her şeyin anlatılması gerekmediği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları açısından; Resim 19 başarılıdır. Resim 20'de ise, yüzeylerin birbirinden ayrılması bile sağlanamamışken, duvardaki çatlakların işlenmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır. Biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması açısından her iki resim de başarılıdır.

Resim 21 ve Resim 22, kağıdın tüm yüzeyin doldurulması açısından başarılıdır. Her iki çalışma, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması, konuyla

İlgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği açısından, başarılıdır. Her iki çalışma, verilen konuda her şeyin anlatılması gerektiği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları açısından, başarılıdır. Biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması açısından her iki resim de başarılıdır.

Resim 23 ve Resim 24, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması açısından başarılıdır. Konunun amacı bol figürlü çalışmalar yapabilmedir. Resim 23'te, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması özelliği görülmektedir. Konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği açısından, başarılıdır. Resim 24 ise konunun amacına uzak olan geniş bir zemin biçimlemesi göze çarpmaktadır. Bu ölçüte göre başarısızdır. Verilen konuda her şeyin anlatılması gerektiği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları açısından,; Resim 23 başarılıdır. Resim 24 ise, bu ölçüte göre başarısızdır. Resim 23, biçimleri gelişi güzel değil de, kağıt yüzeyine en güzel biçimde koyulması açısından başarılıdır. Resim 24'te ise biçimleri yüzeye yerleştirme açısından sorunlar görülmektedir. Bu açıdan orta düzeyde başarılıdır.

Resim 25, kağıdın tüm yüzeyinin doldurulması açısından başarılıdır. Resim 26 ise başarısızdır. Konunun amacı bol figürlü çalışmalar yapabilmedir. Resim 25'te, konuda önemli olan öğelerin kağıt yüzeyinde daha çok yer tutması özelliği görülmektedir. Konuyla ilgisi olmayan öğelere yer verilmemesi gereği açısından, başarılıdır. Resim 26'da ise, öğrencinin ulaşması istenen amacın biraz gerisinde olduğu gözlenmektedir. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır. Verilen konuda her şeyin anlatılması gerektiği, önemli bulduklarının üzerinde durmaları açısından; Resim 25 başarılıdır. Resim 26 ise, bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Kompozisyon ölçütüne göre, genel olarak egzersiz programı almış olan 8. sınıf öğrencilerinin çalışmaları, egzersiz programı almamış 8. sınıf öğrencilerinin çalışmalarına göre daha başarılıdır.

4.3.6. Egzersiz programı alan ve almayan 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum açısından değerlendirilmesi

8. sınıf öğrencilerinin, estetik elemanlar arasındaki uyum ölçütü açısından karşılaştırılmasında, aranacak alt ölçüt kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kurallarıdır.

4.3.6.1. Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kuralları

Bu ölçüte göre, 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinde çizgi, doku, leke, ritim, denge, oran ve yön özellikleri aranacaktır.

4.3.6.1.1. Çizgi ögesi

6. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun çizgi ögesinin aşağıdaki özellikleri aranacaktır.

- Çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması,
- Çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması,
- Çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması,
- Çizginin ton değerlerinin kullanılması,

- Çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması:

Resim 17 ve Resim 18'de çizgi çeşitleri kullanılmıştır. Her iki resimde bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 19 ve Resim 20'de çizgi çeşitleri kullanılmıştır. Her iki resimde bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 21 ve Resim 22'de çizgi çeşitleri kullanılmıştır. Her iki resimde bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 23 ve Resim 24, çizgi çeşitleri kullanılması ölçütüne göre başarılıdır.

Resim 25 ve Resim 26, çizgi çeşitleri kullanılması ölçütüne göre başarılıdır

Egzersiz programı almış ve almamış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 18, Resim 19, Resim 20, Resim 21, Resim 22, Resim 23, Resim 24 ve Resim 25 çizgi çeşitleri kullanılması ölçütünde başarılıdır.

Çizgi çeşitlerinin kullanılması ölçütüne göre, egzersiz programı almış olan 8. sınıf öğrencileri ile egzersiz programı almamış olan öğrenciler arasında farklılık olmadığı gözlenmiştir

- Çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması:

Resim 17 ve Resim 18, çizginin hareketi ve dinamizmi konusunda başarılıdır.

Resim 19 ve Resim 20, çizginin hareketi ve dinamizmi konusunda başarılıdır.

Resim 21 ve Resim 22, çizginin hareketi ve dinamizmi konusunda başarılıdır.

Resim 23, çizginin hareketi ve dinamizmi açısından başarılıdır. Resim 24 monoton bir görünüme sahiptir. Bu nedenle başarısızdır.

Resim 25 ve Resim 26, çizginin hareketi ve dinamizmi açısından başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25 çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılmasında, başarılıdır. Egzersiz programı almamış olan Resim 18, Resim 20 ve Resim 22 ve Resim 26 başarılı, Resim 23 ise başarısızdır. Genel olarak egzersiz programı almış ve almamış olan öğrencilerin resimleri bu ölçüte göre başarılıdır.

Bu sonuca göre egzersiz programı almış ve almamış olan öğrencilerin resimlerinde, çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması ölçütüne göre bir farklılık yoktur.

- Çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması:

Resim 17 ve Resim 18, motif zenginliği ve kompozisyon oluşturmada başarılıdır.,

Resim 19, motif zenginliği ve kompozisyon oluşturmada başarılıdır. Resim 20 bu konuda başarısızdır.

Resim 21 ve Resim 22, motif zenginliği ve kompozisyon oluşturmada başarılıdır.

Resim 23'te, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliği kullanılmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24'te, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliği kullanılmış ancak başarılı olmamıştır. Bu nedenle orta düzeyde başarılıdır.

Resim 25 ve Resim 26'da, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliği kullanılmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüt göre egzersiz program almamış olan Resim 18, Resim 22 ve Resim 26 başarılı, Resim 20 orta düzeyde başarılı ve Resim 24 başarısızdır. Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, bu ölçüte göre başarılı, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri ise orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Çizginin ton değerlerinin kullanılması:

Resim 17, çizginin ton değerlerinin kullanılması, açısından başarılıdır. Resim 18'de, hep ara değerlerin görülmesi, bu ölçüte göre eksiklerinin olduğunun göstergesidir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 19 ve Resim 20, çizginin ton değerlerinin kullanılması, açısından başarılıdır.

Resim 21 ve Resim 22, çizginin ton değerlerinin kullanılması, açısından başarılıdır

Resim 23 ve Resim 24, çizginin ton değerlerinin kullanılması açısından başarılıdır.

Resim 25 ve Resim 26, çizginin ton değerlerinin kullanılması açısından başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25 çizginin ton değerlerinin kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz program almamış olan Resim 18 başarısız, Resim 20, Resim 22, Resim 24 ve Resim 26 başarılıdır. Genel olarak egzersiz programı almış ve egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri arasında bu ölçüte göre bir farklılık yoktur.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25 çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılmasında, çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması, çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ve çizginin ton değerlerinin kullanılması ölçütlerinde başarılıdır. Bu sonuca göre egzersiz almış öğrencilerin çalışmaları çizgi ölçütüne göre başarılıdır.

Egzersiz program almamış olan Resim 18, Resim 20 , Resim 22, Resim 24 ve Resim 26 çizginin motif ve kompozisyon oluşturma özelliğinin kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılı, çizgi çeşitlerinin (düz ve yatay, dik, eğik ve oval çizgiler) kullanılması, çizginin hareketi ve dinamizminin kullanılması ve çizginin ton değerlerinin kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Egzersiz program almamış öğrenci resimleri, toplu olarak bu ölçüte göre değerlendirildiğinde, çizgi ölçütüne göre başarılıdır.

Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri ile egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri arasında, çizgi ölçütüne göre bir farklılık yoktur.

4.3.6.1.2. Doku ögesi

8. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun doku ögesinin aşağıdaki özellikleri aranacaktır.

- Çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması,
- Doku çeşitlerinin (gerçek doku, vizüel doku, dinamik doku, mekanda doku, organik doku) çalışmalarda etkili şekilde kullanılması,

Resim 21’de, gerçek doku ve vizüel doku oluşturulmuştur. Bu açıdan başarılıdır. Resim 22’de, vizüel doku oluşturulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 23’de, yüzeyde oluşturulan vizüel doku ve figürlerin hareketlerinde bir anda oluşup kaybolma özelliğine sahip olan dinamik doku oluşturulduğu görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24’te, zeminde pekte etkin olmayan vizüel doku oluşturulmuştur. Bu doku, konunun amacı ile ilgisi bulunmayan bir özellikte resmedilmiştir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 25’te, vizüel doku ve gerçek doku görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26’da, bu tip dokulara rastlanmamaktadır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, doku çeşitlerinin çalışmalarda etkili şekilde kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 18 ve resim 22 başarılı, Resim 20, Resim 24 ve Resim 26 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri başarısızdır. Bu sonuca göre, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, doku çeşitlerinin çalışmalarda etkili şekilde kullanılması, ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması ve doku çeşitlerinin çalışmalarda etkili şekilde kullanılması ölçütlerine göre, egzersiz programı almış 8. sınıf öğrencilerinin resimleri başarılı, egzersiz programı almamış 8. sınıf öğrencilerin resimleri ise orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre, genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, doku ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.3.6.1.3. Leke ögesi

8. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun leke ögesinde, açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması, özelliği aranacaktır.

- Çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması:

Resim 17 ve Resim 18' doku unsurunun kullanılmıştır. Her iki resim bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 19'da, doku unsuru kullanılmıştır. Resim 20'de, doku unsuruna rastlanmaz. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 21 ve Resim 22' doku unsurunun kullanılmıştır. Her iki resim bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 23 ve Resim 24'te doku anlayışı başarılıdır.

Resim 25 doku unsuru açısından zengin bir çalışmadır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26'da aynı doku zenginliği gözlenmez. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz program almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25 belirlenen çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz program almamış olan Resim 18, Resim 22 ve Resim 24 başarılı, Resim 20 ve resim 26 başarısızdır. Egzersiz programı almamış olan öğrenci çalışmaları genel olarak orta düzeyde başarılıdır.

Buna göre, çizgisel çalışmalarda doku unsurunun kullanılması ölçütüne göre egzersiz programı almış olan 8. sınıf öğrencilerin resimlerinin, egzersiz almamış olan 8. sınıf öğrencilerin resimlerine göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Doku çeşitlerinin (gerçek doku, vizüel doku, dinamik doku, mekanda doku, organik doku) çalışmalarda etkili şekilde kullanılması:

Resim 17 ve Resim 18'de, çizgi çeşitleri ile vizüel doku oluşturulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 19'da çizgi çeşitleriyle oluşturulan vizüel doku ve nesnelerin özelliklerini yansıtan gerçek doku görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 20'de, bu özellikler görülmez. Bu ölçüte göre başarısızdır.

- Açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması:

Resim 17'de, nesnelerin hacimsel değerlerinin verilmesi, derinlik hissi ve espas oluşturulması, açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmada etkili olarak kullanıldığını göstermektedir. Resim 17, bu açıdan başarılıdır. Resim 18, koyu değerden yoksundur. Açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre başarısızdır.

Resim 19'da, perspektif, nesnelerin hacimsel değerleri, derinlik hissi ve espas oluşturulması, açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmada etkili olarak kullanıldığını göstermektedir. Resim 19, bu açıdan başarılıdır. Resim 20, bu değerlerden yoksundur. Açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre başarısızdır.

Resim 21'de nesnelerin hacimsel değerlerinin verilmesi, derinlik hissi ve espas oluşturulması, açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmada etkili olarak kullanıldığını göstermektedir. Resim 21 bu açıdan başarılıdır. Resim 22'de, koyu leke değerlerinin eksikliği görülmektedir. Bu nedenle başarısızdır.

Resim 23'de, açık orta ve koyu leke değerleri, başarılı bir dağılımla kullanılmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24'te bu değerler oluşturulmaya çalışılmış ancak etkili olamamıştır. Bu nedenle orta düzeyde başarılıdır.

Resim 25'te, açık orta ve koyu leke değerleri, etkili bir dağılımla kullanılmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26'te bu değerler oluşturulmaya çalışılmış ancak etkili olamamıştır. Bu nedenle orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 18, Resim 20 ve Resim 22 başarısız, Resim 24 ve 26 orta düzeyde başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, leke ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.3.6.1.4. Ritim ögesi

8. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun ritim ögesinde, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması, özelliği aranacaktır.

- Benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması:

Resim 17 ve Resim 18, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması, açısından başarılıdır.

Resim 19'da, zeminde oluşturulan benzerliklerin tekrarı, çalışmada bütünlük ve uyum yakalanmasını sağlamıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 20 bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 21 ve Resim 22, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması, açısından başarılıdır.

Resim 23 ve Resim 24'te, benzerliklerin tekrarı yoluyla bütünlük ve uyum sağlanmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 25'te, benzerliklerin tekrarı yoluyla bütünlük ve uyum sağlanmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26'da bu açıdan tam bir bütünlük ya da uyum gözlenmez. Bu açıdan orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, benzerliklerin tekrarı yoluyla çalışmada bütünlük ve uyum yakalanması, ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 18, Resim 22 ve Resim 24 başarılı, Resim 20 başarısız ve Resim 26 orta düzeyde başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri açık, koyu, orta leke değerlerinin çalışmalarda etkili olarak kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, ritim ölçütüne göre daha başarılıdır.

4.3.6.1.5. Renk ögesi

8. sınıf öğrencilerinin resimlerinde kompozisyonun renk ögesinde, renk kontrastlarının kullanılması ve renk armonilerinin kullanılması özellikleri aranacaktır. Resim 17, Resim 18, Resim 19, Resim 20, Resim 21 ve Resim 22 karakalem çalışmaları olduğundan bu çalışmalar renk ögesine göre değerlendirilememiştir.

- Renk kontrastlarının kullanılması:

Resim 23’de, açık ve koyu, sıcak-soğuk ve miktar kontrastları görülmektedir. Öğrenci rengin bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24’te, açık- koyu kontrastı oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak etkili olmaktan uzaktır. Bu nedenle başarısızdır.

Resim 25’te, açık ve koyu ve sıcak-soğuk kontrastları görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26’da, açık- koyu ve miktar kontrastı oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak renklerin kapladığı alanlar bu kontrastların etkisini düşürmüştür. Bu nedenle orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 23 ve Resim 25, renk kontrastlarının kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 24 başarısız, Resim 26 ise orta düzeyde başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, renk kontrastlarının kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, renk kontrastlarının kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Renk armonilerinin kullanılması:

Resim 23’te, dörtlü renk armonisi görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24’te armonik bir uyum gözlenmemektedir. Bu açıdan başarısızdır.

Resim 25'te, dörtlü renk armonisi oluşturulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26'da da dörtlü renk armonisi kurulmaya çalışılmış, ancak resim 25'te görülen başarı yakalanamamıştır. Bu ölçüte göre orta düzeyde başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 23 ve Resim 25, renk armonilerinin kullanılması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz program almamış olan Resim 24 başarısız ve Resim 26 ise orta düzeyde başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış ğrenci resimleri, renk armonilerinin kullanılması ölçütüne göre orta düzeyde başarılıdır.

Bu sonuca göre, genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, renk armonilerinin kullanılması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Genel olarak 8. sınıf ğrenci resimlerinin, renk kontrastlarının kullanılması ve renk armonilerinin kullanılması ölçütlerine göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden daha başarılı olduğu gözlenmiştir.

Buna göre, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden renk ögesine göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.3.6.1.6. Denge kuralı

8. sınıf ğrencilerinin resimlerinde denge kuralı, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulması ve büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması özellikleri aranacaktır.

- Resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulması:

Resim 17'de, yüzeye biçimlerin etkili dağılımı ve resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 18'de bu denge kurulmaya çalışılmış ancak açık koyu orta değerlerin kullanılması konusunda yaşanan problem nedeniyle resmin dengesi bozulmuştur. Resim 18 bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 19'da, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 20, bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 21'de, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 22'de bu denge kurulmaya çalışılmış, ancak ton değerlerindeki problem nedeniyle denge bozulmuştur. Resim 22 bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 23'de, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulmuştur. Bu açıdan başarılıdır. Resim 24, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulması açısından başarısızdır.

Resim 25'te, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulmuştur. Bu açıdan başarılıdır. Resim 26'da, resmi oluşturan ögeler arasında tam bir denge kurulamamıştır. Bu açıdan başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25 resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 18, Resim 20, Resim 22, Resim 24 ve resim 25 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, resmi oluşturan ögeler arasında denge kurulması ölçütüne göre daha başarılıdır.

- Büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması:

Resim 17'de uzun- kısa, açık- koyu, yuvarlak -köşeli, büyük- küçük ve yön açısından başarılı kontrastlıklar kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 18, bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 19'da uzun- kısa, açık- koyu, yuvarlak –köşeli, büyük- küçük ve yön açısından başarılı kontrastlıklar kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 20, bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 21'de, açık- koyu, yuvarlak –köşeli, büyük- küçük ve yön açısından başarılı kontrastlıklar kurulmuştur. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 22'de, büyük- küçük dengesi kurulmuş, ancak koyu, orta, açık değerlerle oluşturulmuş düzenlemelerde bulunması gereken açık-koyu kontrastı kurulamamıştır. Resim 22, bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 23'te, çeşitli ve etkili kontrastlıklar kurularak, denge sağlanmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24'te, bu kontrastlıklar oluşturulmaya çalışılmış, ancak bu denge için yeterli olamamıştır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 25'te, etkili kontrastlıklar kurularak, denge sağlanmıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 26'da, bu kontrastlıkların tam olarak sağlanamadığı görülmektedir. Bu ölçüte göre orta düzeydedir.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 5, büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 18, Resim 20, Resim 22 ve Resim 24 başarısız, Resim 26 orta düzeyde başarılıdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütüne göre daha başarılıdır.

Genel olarak 8. sınıf öğrenci resimlerinin, resmi oluşturan öğeler arasında denge kurulması ve büyük- küçük, uzun- kısa, yuvarlak- köşeli, açık- koyu, parlak-mat, gibi kontrastlıklarla denge sağlanması ölçütlerine göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden daha başarılı olduğu gözlenmiştir.

Buna göre, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden denge kuralına göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.3.6.1.7. Oran kuralı

8. sınıf öğrencilerinin resimlerinde oran kuralı, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ve aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması özellikleri ile aranacaktır.

- Biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması:

Resim 17, biçimlerin birbirine olan oranı, biçimlerin dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 18’de de aynı özellikler görülmektedir. Bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 19, biçimlerin dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 20, bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 21 ve Resim 22, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarılıdır.

Resim 23’te, kompozisyondaki biçimlerin birbirine oranı, dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 24’te, biçimlerin birbirine oranı açısından problemler görülmektedir. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 25'te, kompozisyondaki biçimlerin birbirine oranı, dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından başarılıdır. Resim 26'da figürler, araba biçimlerinden büyüktür. Biçimlerin birbirine oranı kurulamamıştır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25 biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz program almamış olan Resim 18 ve Resim 22 başarılı, Resim 20, Resim 24 ve Resim 26 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması:

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 17 başarılıdır. Resim 18 bu ölçüte göre başarısızdır.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 19 başarılıdır. Resim 20'de yüzeyin tamamının boyanmaması nedeniyle, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından problemler oluşmuştur. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 21 başarılı, Resim 22 ise başarısızdır.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 23 başarılıdır. Resim 24'te uyumsuz bir leke dağılımı görülmektedir. Bu nedenle başarısızdır.

Lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması açısından, Resim 25 başarılıdır. Resim 26'da, leke dağılımı dengeli bir bütünlük oluşturmamaktadır. Bu nedenle başarısızdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 18, Resim 20, Resim 22, Resim 24 ve Resim 26 başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre başarısızdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

- Aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması:

Resim 17, nesnelerin farklı büyüklük, ve biçimlerde kullanılması hareketli ve dinamik bir kompozisyonlar oluşturmuştur. Bu açıdan başarılıdır. Resim 18, hep ara değerlerde kalması nedeniyle, bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 19'da, nesnelerin farklı büyüklük, ve biçimlerde kullanılması, hareketli ve dinamik bir kompozisyon oluşturmuştur. Bu açıdan başarılıdır. Resim 20'de, bu değerler oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu ölçüte göre orta düzeydedir.

Resim 21'de, nesnelerin farklı büyüklüklerde ve ton değerlerinde kullanılması hareketli ve dinamik bir kompozisyon oluşturmuştur. Bu açıdan başarılıdır. Resim 22'de, nesneler farklı büyüklüklerde kullanılmış, ancak ton değerleri hep ara tonlarda kullanılmıştır. Bu durum kompozisyonda monotonluk yaratmıştır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 23'te, farklı büyüklük ve biçimlerin kullanılması, son derece dinamik bir görüntü sağlamıştır. Bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24'te, zemindeki taş biçimlerinin birbirine eşit büyüklük ve aralıklarda olması ve figürlerin hepsinde görülen donuk ifadeler resmi monotonlaştırmıştır. Bu ölçüte göre başarısızdır.

Resim 25 ve Resim 26'da, farklı büyüklük ve biçimlerin kullanılması, dinamik görüntüler sağlamıştır. Her iki resimde ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre, egzersiz program almamış olan Resim 18, Resim 22 ve Resim 24 başarısız, Resim 20 orta düzeyde başarılı ve Resim 26 ise başarılıdır. Egzersiz programı almayan öğrenci çalışmaları bu ölçüte göre başarısızdır.

Genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

Genel olarak 8.sınıf öğrenci resimlerinin, biçimlerle dengeli bir bütünlük oluşturulması, lekelerle dengeli bir bütünlük oluşturulması ve aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütlerine göre egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden daha başarılı olduğu gözlenmiştir.

Buna göre, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden oran kuralına göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.3.6.1.8. Yön kuralı

8. sınıf öğrencilerinin resimlerinde yön kuralı, biçimlerin değişik yönlerde yerleştirerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması özelliğine göre aranacaktır. Resimde biçimleri değişik yönlerde yerleştirerek güzel hareketli ve dinamik bir görüntü elde edilebilir.

- Biçimlerin değişik yönlerde yerleştirerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması:

Resim 17 ve Resim 18, bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 19 ve Resim 20, bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 21 ve Resim 22, bu ölçüte göre başarılıdır.

Resim 23 bu ölçüte göre başarılıdır. Resim 24 ise başarısızdır.

Resim 25 ve Resim 26, bu ölçüte göre başarılıdır.

Egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri olan Resim 17, Resim 19, Resim 21, Resim 23 ve Resim 25, biçimlerin değişik yönlerde yerleştirerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması ölçütüne göre başarılıdır. Aynı ölçüte göre egzersiz programı almamış olan Resim 18, Resim 20, Resim 22 ve Resim 26 başarılı, resim 24 ise başarısızdır. Buna göre egzersiz programı almamış öğrenci resimleri, biçimlerin değişik yönlerde yerleştirerek güzel, hareketli ve dinamik bir görüntü yakalanması ölçütüne göre başarılıdır.

Bu sonuca göre genel olarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri ile egzersiz programı almamış öğrencilerin resimleri arasında, aynı büyüklük ve biçimlerin monotonluk oluşturacağını fark ederek bundan uzak kalınması ölçütüne göre bir farklılık yoktur.

Kompozisyon öğeleri ve kompozisyon kurallarından, çizgi ölçütüne ve yön ölçütüne göre egzersiz programı almış öğrenci çalışmaları ile egzersiz programı almayan öğrenciler arasında farklılık yoktur. Doku ölçütüne, leke ölçütüne, ritim ölçütüne, renk ölçütüne, denge kuralına ve oran kuralına göre egzersiz programı almış öğrencilerin çalışmalarının, egzersiz programı almayan öğrencilerin çalışmalarından daha başarılı olduğu gözlenmiştir.

Bu sonuca dayanarak egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, estetik elemanlar arasındaki uyum ölçütüne göre daha başarılı olduğu söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, amaç bölümünde yer alan soruların çözümlenmesi amacıyla, bulgulardan varılan sonuçlara ve sonuçlara dayalı olarak araştırmanın konusuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

21. yy.'ın gerektirdiği en önemli özelliklerden biri, yaratıcılıktır. Eğitim sistemlerinin yaratıcılığı geliştirmeye yönelik olması gerektiği düşüncesi özellikle gelişmiş ülkelerde yaygındır ve bu ülkelerin eğitim sistemlerinde yer alan en önemli amaçlardan biridir. Türk eğitim sisteminin genel amaçlarının içerisinde de yaratıcılığın geliştirilmesi ilkesi yer almaktadır. Türkiye'nin kültürel ve teknolojik kalkınmasının sağlanmasında sanat eğitimi önemli katkılar sağlayabilir. Yaratıcılığın geliştirilmesinde sanat eğitimi önemli bir yere sahiptir. Sanat eğitimi yoluyla insanın yaratıcı güçleri ortaya çıkartılarak geliştirilebilir. İlköğretimde sanat eğitimi dersleri içerisinde yer alan resim iş dersinin en önemli amacı kişiyi sanat deneyimleri yapmaya cesaretlendirmek ve yaratıcılığını geliştirmeye yöneltmektir. İlköğretim düzeyinde resim iş dersleri çocuğun gelişim ve öğrenme sürecinde etkin bir rol oynamaktadır. İlköğretim çağında uygulanacak nitelikli bir resim iş eğitimi, gelecekte Türkiye'de sanatçılar ve her alanda yaratıcı tasarımcılar yetiştirmek adına ilk adımdır.

İlköğretim II. kademe resim iş derslerine ayrılan süre, bir ders saatidir. Türk eğitim sisteminde resim iş dersine dair en önemli problemlerden biri, ilköğretimin II. kademesinde resim iş dersine ayrılan sürenin, dersin amaçlarına ulaşılabilmesi, dersi etkili kılabilen öğretim yöntemlerinin uygulanması, değerlendirilmesi ve yaratıcılığın geliştirilmesinde yetersiz olmasıdır. Türkiye'de pek çok ilköğretim okulunda nitelikli bir resim iş eğitimi sağlayabilecek, araç ve gereç bakımından zengin, işlenen konuların gerçekleştirilmesine imkan sağlayan atölyelerin bulunmayışı ve ders sürelerinin yetersiz oluşu, dersin amaçlarına ulaşılmasını engellemekte ve bu durum resim iş dersinin yararsız ve gereksiz olduğunun düşünülmesine neden olmaktadır.

Resim iş dersinin nitelikli, yaratıcı ve üretken bireyler yetiştirilmesine katkı sağlayan bir ders olduğunun algılanması için öncelikle resim iş dersinin nitelikli hale getirilmesi gereklidir.

Bu araştırma ile, ilköğretimin II. kademesinde, resim iş dersine ayrılan sürenin, dersin niteliğine etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Tarama Modelinde gerçekleştirilen çalışmanın evrenini 2002-2003 Eğitim-Öğretim yılında Türkiye'deki ilköğretim II.kademe öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2002-2003 Eğitim-Öğretim yılında Eskişehir ili, Odunpazarı eğitim bölgesi, Vali Ali Fuat Güven İlköğretim Okulu, 6., 7., 8. sınıf öğrencilerinden, egzersiz program alan ve egzersiz program almayan öğrencilerin arasından seçilerek oluşturulmuştur.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak öğrenci resimleri kullanılmıştır Öğrenci resimleri, Vali Ali Fuat Güven İlköğretim Okulu, 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden, egzersiz program alan ve egzersiz program almayan öğrencilerin arasından seçilmiştir. 6. sınıftan, 4 adet egzersiz program almış, 4 adet egzersiz program almamış, toplam 8 adet öğrenci resmi, 7. sınıftan , 4 adet egzersiz program almış, 4 adet egzersiz program almamış toplam 8 adet öğrenci resmi, 8. sınıftan, 5 adet egzersiz program almış, 5 adet egzersiz program almamış toplam 10 adet öğrenci resmi, alınarak toplam 26 adet resim araştırmanın verilerini oluşturmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Egzersiz programı alan ve almayan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin resimlerinin, belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmesinde elde edilen bulguların sonuçlarına göre;

- Yapılan çalışmanın özgünlüğü açısından Egzersiz programı alan öğrencilerin resimleri egzersiz programı almayan öğrencilerin resimlerinden daha başarılıdır,
- Verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi açısından egzersiz programı almış olan öğrenci resimleri, egzersiz programı almamış olan öğrenci resimlerinden daha başarılıdır.

- Araç ve gereci kullanma yeterliliği açısından egzersiz programı almış olan öğrenci resimleri, egzersiz programı almamış olan öğrenci resimlerinden daha başarılıdır.
- Çocuğun içinde bulunduğu gelişim basamağında ileri yada geri olması açısından egzersiz programı almış olan öğrenci resimleri, egzersiz programı almamış olan öğrenci resimlerinden daha başarılıdır.
- Kompozisyon açısından Egzersiz programı alan öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almayan öğrencilerin resimlerinden daha başarılıdır.
- Estetik elemanlar arasındaki uyum açısından, egzersiz programı almış öğrencilerin resimleri, egzersiz programı almamış öğrencilerin resimlerinden, daha başarılıdır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin, egzersiz programı alan öğrencilerin resim iş dersinin niteliğini belirlemede yardımcı olan ölçütlerde başarılı, alt ölçütlerde nadiren orta düzeyde başarılı olduğu, egzersiz programı almayan öğrencilerin aynı ölçütlerde başarısız ve orta düzeyde başarılı, alt ölçütlerde ise nadiren başarılı olduğu, ve bunlara bağlı olarak ilköğretimin II. kademesinde, resim iş derslerine ayrılan sürenin, dersin niteliğini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayanarak ilköğretim ikinci kademe resim iş derslerinde niteliğin artırılmasında yapılması gereken ve bu konuda yapılmasının yararlı olacağı düşünülen çalışmalarla ilgili şu öneriler geliştirilmiştir:

- Resim iş derslerinin istenilen niteliklere ulaşması için, Türkiye’de zorunlu eğitim süresi ve zorunlu eğitim süresi içinde resim iş derslerinin süresi artırılmalı, tüm yeni neslin bu eğitim sürecinden geçmesi sağlanmalıdır. Türkiye genelinde, resim

iş derslerinin uygun atölye ortamlarında ve gerekli materyallerle işlenmesi sağlanmalıdır.

- Eğitim ortamları bireyin yaratıcı davranışlarını geliştirecek şekilde düzenlenmelidir. Öğrencinin problemin farkına varmasına, onu anlayıp sınırlamasına, denenceler kurmasına ve diğer kişilerle birlikte çalışmasına imkân verecek eğitim ortamları sağlanmalıdır.
- Talim ve terbiye kurulu tarafından, resim iş dersinin süreleri belirlenirken, uzman sanat eğitimcilerinin görüşleri alınmalıdır. Resim iş dersleri en az haftada iki ders saatine çıkartılmalıdır. Ders süreleri ile ilgili gerekçeler açık ve anlaşılır bir şekilde sunulmalıdır.
- Türkiye bulunan resim iş öğretmenleri, resim iş dersinin sürelerinin yarattığı sorunları ve ders süresinin artırılmasının gerekliliğini bilimsel platformlarda tartışarak çözüm önerileri geliştirmelidirler.
- Resim iş derslerinden önce öğrencinin derse motivasyonunun sağlanması ve resim iş öğretim yöntemlerinin rahatça uygulanabilmesi için dersten önce bir ders saati kadar motivasyon saati eklenebilir.
- Dersin isminin resim iş olması dersin süresinin belirlenmesinde bir etken olabilir. Dersin içeriği incelendiğinde resim, heykel, grafik alanlarında da bilgi verildiği görülmektedir. Bu nedenle dersin isminin plastik sanatlar eğitimi, görsel sanatlar eğitimi ya da sanat eğitimi olarak değiştirilmesi dersin öneminin ve niteliğinin anlaşılmasına olanak sağlayabilir ve dersin süresi de buna bağlı olarak artırılabilir.
- Resim iş öğretmenleri çalıştıkları okullarda egzersiz programı uygulamasını mutlaka hazırlamalı, idareciler bu konuda resim iş öğretmenine destek olarak gerekli izin ve onayların alınmasında yardımcı olmalıdır. Öğrencilerin bu programa katılması, aileler, idareciler ve diğer öğretmenler tarafından desteklenmelidir. Resim öğretmenleri, egzersiz programı almış öğrencilerin resimlerinin sergilenmesini sağlayarak, egzersiz programını özendirici hale getirmelidir.

KAYNAKÇA

- Addington, Jack Ensign. **% 100 Düşünce Gücü.** Çeviren: Birol Çetinkaya, İstanbul: Akaşa Yayınları, 1999.
- Akbaş, Turan **“Yaratıcılık”, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** 1, 6: 13-22, 1991.
- Arısoy, Alev **“İlkokullarda Resim İş Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunlar”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.
- Atar, Seval **“Türkiye’de İlköğretim Okulları İkinci Basamak ve Ortaokullarda Resim ile İş ve Teknik Eğitimi Dersi Müfredat Programlarının Yaratıcılığa Verdiği Önem Yönünden Karşılaştırılması”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987
- Berk, Nurullah ve Hüseyin Gezer. **50 Yılın Türk Resmi ve Heykeli.** İstanbul: İş Bankası Yayınları,1973.
- Bıçer,Halis **“Sanat Eğitiminin Geleceği”, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresi (24-28 Eylül 1990),** Ankara: Milli Eğitim Basımevi,1993.
- Dikici, Ayhan. **“Sanat Eğitiminde Yaratıcılık”. Milli Eğitim Dergisi,** Sayı:149, 2001. URL: <http://www.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 13.12.2002

- Gel, H. Yücel. “Sanat eğitimi ve yaratıcılık”, **Özgün Eğitim**, 24 Kasım **Öğretmenler Günü Dergisi**, sayı: 2, 1991.
- Gel, H. Yücel. **Çağdaş Eğitimde Sanat**. İstanbul: Demet Yayıncılık Ltd. Şti., 1994.
- Gençer, Doğan “Türkiye ve Kanada İlköğretim Okulları Sanat Programlarının Karşılaştırılması”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, 2001
- Gövsa, İbrahim Alaattin. **Çocukta Zihinsel Gelişim**. İstanbul: Hayat Yayınları, 1998
- Erbay, Mutlu. **Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi**. İstanbul: Birinci basım, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1997.
- Erbil, Devrim “Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim”, **Çağdaş Sanat Ve Eğitim**. İstanbul: Cem Yayınevi, 1990.
- Erden, Münire **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, İstanbul: Alkım Yayınları, 1998
- Hakkı, İsmail. **Resim- Elishleri ve Sanat Terbiyesi**. İstanbul: Muallim A. Halit Kitabevi, 1932

<http://www.education.gouv.fr/bo/2002/hs1/som.htm>

<http://www.meb.gov.tr>

- Karayağmurlar, Bedri. “Yaratıcı Bireylerin Yetiştirilmesi Açısından Genel Eğitim İçerisinde Sanat Eğitiminin Yeri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi I Eğitim Kongresi**, İzmir: 1991.
- Karayağmurlar, Bedri “Sanatta Yaratıcılık ve Eğitim” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, 1990.
- Karayumak, Melek “Sanatsal Yaratıcılığa Etkisi Açısından Günümüz Türkiye’si Yüksek Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, 1999.
- Kırıçoğlu Olcay **Sanatta Eğitim** “Görmek, Öğrenmek, Yaratmak”. Ankara: Pegem Yayıncılık Tic. Ltd. Şti., 2002.
- Kürüm, Dilruba “Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Gücü” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Anabilim Dalı, 2002
- MEB. “Temel Eğitimin İkinci Kademesi olan Yeni Ortaokul Yönetmelik Taslağının Geliştirilmesi”. **Tebliğler Dergisi**. 439, 1798: 346, 1974.
- MEB. “Cumartesi Günlerinin Tatil Sayılması Sebebiyle Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarında Yeniden Düzenlenen Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi Hakkında Yönetmelik”. **Tebliğler Dergisi**. 6037, 1812: 477, 1974.
- MEB. “Ortaokullar, Akşam Sanat Okulları ve Akşam Liseleri Haftalık Ders Dağılım Çizelgeleri Hakkında Yönetmelik”, “Temel Eğitim Okulu Program Taslağını

Uygulayan Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarının I. ve II. Kademe Ders Dağıtım Çizelgesi Hakkında Yönetmelik”. **Tebliğler Dergisi.** 349-387,1901: 350-351, 1976.

MEB. “Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri Derslerini İçeren Eden Ortaokul Ders Dağıtım Çizelgesi Hakkında Yönetmelik”. **Tebliğler Dergisi.** 129-48, 2195: 341,1985.

MEB. “Bazı Okullara Ait Haftalık Ders Çizelgelerinin Kabulü, Bu Okullara Ait Eski Haftalık Ders Çizelgelerinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Yönetmelik”.**Tebliğler Dergisi.** 39-118, 2240: 343, 1987.

MEB. “Ortaokul Haftalık Ders Çizelgesinin Kabulü Hakkında Yönetmelik”.**Tebliğler Dergisi.** 192, 2343: 18-19, 1991.

MEB. “İlköğretim Okulu Ders Çizelgesinin Kabulü Hakkında Yönetmelik”. **Tebliğler Dergisi.** 301, 2369: 767, 1992.

MEB. “İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinin Kabulü Hakkında Yönetmelik”. **Tebliğler Dergisi.** 578, 2414: 692, 1994.

MEB. “İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi Hakkında Yönetmelik”. **Tebliğler Dergisi.** 180, 2492: 1011, 1998.

MEB. “İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesinde Yer Alan Bazı Derlerin Haftalık Ders Saatlerinin Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik”. **Tebliğler Dergisi.** 339, 2529: 573, 2001.

MEB. “İlköğretim Kurumları Resim İş Dersi Öğretim Programı”. Ankara: Milli Eğitim Basımevi 1992

MEB. “Ortaokul ve Orta Öğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Ders Dışı Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik”. **Tebliğler Dergisi**. 52,2300: 941-945, 1989

MEB. “Ders Dışı Eğitim Çalışmaları”. **Genelge**. B.08.PGM..23.01.03.4/413-17024: 1999

MEB. “Ders Dışı Eğitim Çalışmaları”. **Genelge**. B.08.4.MEM.4.26.00.03.562: 2002

Mutlu, Gülçin “Temel Eğitim Okullarında Yaratıcı Düşüncenin Gündülenmesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 1999.

Özbudun, Haldun “İlköğretim Okullarında Resim İş Dersi Günlük Plan Uygulamaları” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, 1995.

Özer, Bülent. **Yorumlar**. İstanbul: M.S.Ü. Yayınları, 1986.

Özsezgin, Kaya. **Anadolu Uygarlıkları Görsel Ansiklopedi**. İstanbul: Görsel Yayınları, 1982.

Özden, Yüksel **Eğitimde Dönüşüm “Yeni Değerler Oluşumlar”**, Ankara: Pegem Yayınları, Önder Matbaacılık, 1998

Özsoy, Vedat. “Yetmiş Beşinci Yılda Sanat Eğitimi ve Öğretimi (Resim İş Eğitimi)”, **Milli Eğitim**, Sayı:139, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1998.

- Rawlinson, J. Geoffrey **Yaratıcı Düşünme ve Beyin Fırtınası.** Çeviren: Osman Değirmen. İstanbul: Rota Yayınları, Bireysel Yatırım Dizisi, Reprosesel Matbaası, 1995
- Sağlam, Mustafa **Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 59, 1999
- San, İnci. **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık,** Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları,1977.
- San, İnci. **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık,** Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları,1979.
- San, İnci. **Sanat Eğitimi. Ankara Üniv., Eğitim Bil. Fak. Dergisi** 15(I) s: 215-226, Ankara,1982
- San, İnci. **Sanat Eğitimi Kuramları.** Birinci Baskı. Ankara: Tan Yayınları, Özem Matbaacılık, 1983.
- San, İnci. **“Resim İş Öğretiminde Yaratıcılık”, Resim İş Öğretimi ve Sorunları,** Ankara, 1990
- San, İnci. **“Yaratıcı Dramanın Eğitsel Boyutları”, I. Eğitim Kongresi Bildirileri,** Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi yayınları, İzmir: 1991.
- Semerci, Nuriye **“Kritik Düşünme Ölçeği”, Eğitim ve Bilim Dergisi.** 25, 116: 23-26, 2000a.
- Sezer, Hulusi **“İlköğretimde Resim İş Eğitimi” İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı.** Ankara:

T.C. MEB. Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı,
2001.

Sönmez, Veysel

Eğitim Felsefesi. Beşinci Baskı, Ankara: Anı Yayınları,
1998.

Sungur, Nuray

Yaratıcı Düşünce. İkinci Baskı. İstanbul: Evrim
Yayınevi, 1997.

Ünalın, Sema Aksoy

“İlköğretim Okullarında Resim İş Öğretmenlerinin
Karşılaştıkları Problemler” Yayımlanmamış Yüksek
Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim
Bilimleri Enstitüsü Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı,
1999.

Ünsalan, Erdal

“Ortaöğretimde Çocuğun Sosyal Gelişiminde Sanat
Eğitiminin Önemi” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, 1992.

Yıldız, Erol Murat

“İlköğretim I. Devre Resim Derslerinde Çocuğun Kendini
İfade Etmesinde Sanat Eğitiminin Rolü” Yayımlanmamış
Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı,
1998.